

ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคการผลิต
: กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหาร

นายนราธร ปานดี

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

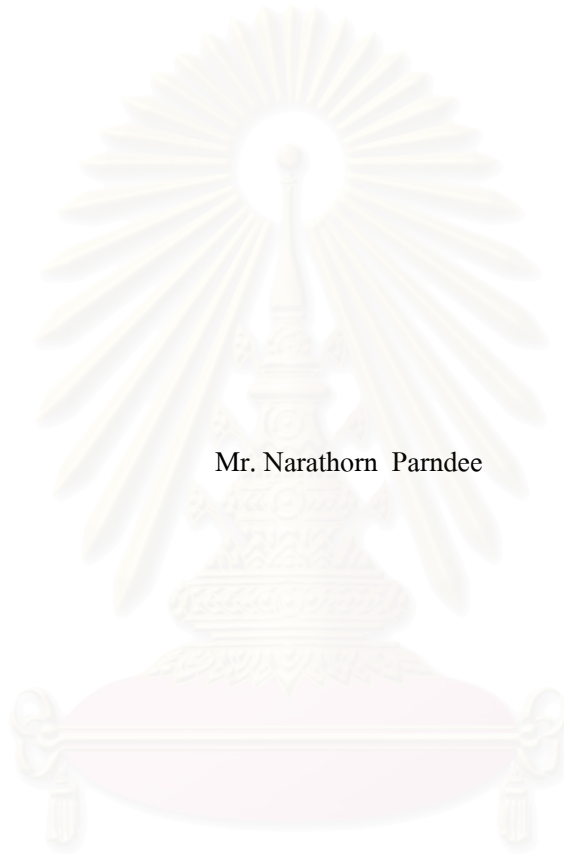
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2067-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DETERMINANTS FOR SUCCESS OF PRODUCTION SECTOR OF SMALL AND
MEDIUM ENTERPRISES :A CASE STUDY OF FOOD INDUSTRY

Mr. Narathorn Parndee

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-2067-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมภาคการผลิต : กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหาร

โดย

นายนราธร ปานดี

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

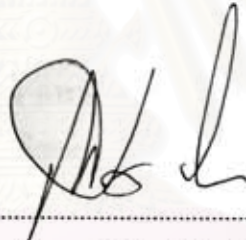
อาจารย์ที่ปรึกษา

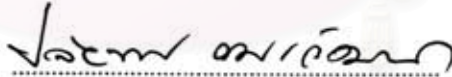
รองศาสตราจารย์ ดร. ชลัษฏ์ อมรวัฒนา

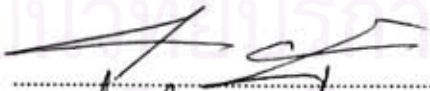
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสติฉร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกียรติวิบูลย์ ชมแจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัษฏ์ อมรวัฒนา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชรัตน์ เขี่ยมกุลวัฒน์)

นราธร ปานดี: ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาด
 ย่อมภาคการผลิต: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหาร. (DETERMINANTS FOR SUCCESS
 OF PRODUCTION SECTOR OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES: A CASE
 STUDY OF FOOD INDUSTRY) อ.ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชพร อมรวัฒนา,
 119 หน้า. ISBN 974 -14 -2067-6.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง
 และขนาดย่อมภาคการผลิตในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร โดยวิธีการศึกษาจะทำการแบ่งกลุ่ม
 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำการจดทะเบียนกับกรมการค้าภายใน จำนวน 32 บริษัท ออกเป็น 2 กลุ่ม
 คือ กลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ และอาศัย
 เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ในการพิจารณาตัวแปรแนวทางใน
 การปฏิบัติงานที่สามารถใช้จำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จได้

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ
 ขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคการผลิตในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัยด้วยกัน
 โดยเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ การวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า การคิดค้นและปรับเปลี่ยน
 เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ
 เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้าหรือเผยแพร่ข่าวสารอย่าง
 ค่เนื่อง มีกระบวนการคัดสรรบุคลากรที่มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์
 จากลูกค้าสม่ำเสมอ ตามลำดับ

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ได้มีการสร้างสมการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจ
 ซึ่งเมื่อนำสมการดังกล่าวมาหาจุดวิกฤติซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการจำแนกประเภทของธุรกิจ ได้ค่าเท่ากับ
 -1.907 ซึ่งหมายความว่าธุรกิจใดที่ดัชนีการประสบความสำเร็จมีค่าสูงกว่า -1.907 แสดงว่าธุรกิจ
 นั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ และหากธุรกิจใดที่ดัชนีการประสบความสำเร็จมีค่าต่ำ
 กว่า -1.907 แสดงว่าธุรกิจนั้นไม่ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าสมการพยากรณ์การ
 ประสบความสำเร็จดังกล่าวมีความแม่นยำในการพยากรณ์อยู่ในระดับสูง (100%)

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา ..... 2548..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4585565929 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: SMEs / SUCCESS/FOOD INDUSTRY / DISCRIMINANT ANALYSIS

NARATHORN PARNDÉE: DETERMINANTS FOR SUCCESS OF PRODUCTION SECTOR OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES: A CASE STUDY OF FOOD INDUSTRY. THESIS ADVISOR: CHALAI PORN AMONVATANA, Ph.D. 119 pp. ISBN 974-17-14-2067-6

This thesis is studying the determinants for success of production division of small and medium enterprises in food industry. The method of the study consists of two sample groups, from thirty two companies registered at Department of Internal Trade, which are successful businesses and unsuccessful businesses. The method applies the discriminant analysis to consider their procedures which, therefore, are able to classify successful or unsuccessful businesses.

From the study, it is found that the procedures which determine the success of production sector of small and medium food industry enterprises consist of 6 factors ordered by their importance. 1: Financial planning 2: Research and development to increase its production performance 3: Regular improvement in procedures in order to minimize possible mistake in the future. 4: Products variety and promotion in new products and media advertising. 5: Certain process of personnel recruitment. 6: Survey of customer satisfaction.

Besides that, the analysis also contains a predicting equation for the business success. The critical point of the equation, -1.907 , will determine the success of the business. The business which shows a score of equation greater than the critical point will meet its success, otherwise unsuccessful. And from the study, the equation is found to be highly accurate (100%).

Department.....Economics.....

Student's signature.....

Academic year.....2005.....

Advisor's signature.....

Chaliporn Amonvatana

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยความช่วยเหลือจากอาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้รับกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกียรติวิบูลย์ ชมแข รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและใคร่ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านในความกรุณาที่ได้รับอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ช่วยแนะนำและประสานงานในการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของบริษัทต่างๆ ที่กรุณาออกแบบสอบถามและอนุเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และที่สำคัญคือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ช่วยแนะนำและอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ช่วยประสาทวิชาให้กับข้าพเจ้า ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่ช่วยให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ รวมถึงเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าในการศึกษาครั้งนี้ และท้ายสุดสำคัญยิ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจที่ดียิ่งแก่ผู้เขียน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล.....	32
วิธีการศึกษา.....	33
บทที่ 4 ภาวะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย	
ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย.....	48
สถานการณ์ของอุตสาหกรรมอาหารในปัจจุบัน.....	76
บทที่ 5 ผลการศึกษา	
ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจำแนกประเภทธุรกิจ.....	85
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	104

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	105
ภาคผนวก ก.....	108
ภาคผนวก ข.....	117
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	119

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1.1 รายชื่อบริษัทที่ใช้ในการศึกษา.....	4
ตารางที่ 1.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....	5
ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างธุรกิจขนาดย่อม และธุรกิจขนาดใหญ่.....	10
ตารางที่ 2.2 แสดงการระบุค่า Z_i ของประชากรตัวอย่าง.....	20
ตารางที่ 2.3 แสดงชุดข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างแบบจำลอง.....	20
ตารางที่ 2.4 แสดงค่าของตัวแปรตาม Z_i ที่ระบุจากข้อมูลจริง กับค่า Z ที่ได้จากการ คำนวณจากสมการ.....	24
ตารางที่ 2.5 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงาน กับการวัดผลการดำเนินงานทั้งหมด.....	27
ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างขั้นตอนการคัดเลือกตัวแปร.....	43
ตารางที่ 4.1 ตลาดหลักที่สำคัญในการส่งออกสินค้าอาหารของไทย.....	60
ตารางที่ 4.2 จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามประเภทของธุรกิจภาคการผลิต ปี 2547.....	78
ตารางที่ 4.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการผลิต จำแนกตามขนาดกิจการ ปี 2547...	79
ตารางที่ 4.4 จำนวนการจ้างงานในภาคการผลิต จำแนกตามประเภทธุรกิจ ปี 2547..ใน.....	81
ตารางที่ 4.5 การส่งออกของ SMEs ในสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของประเทศ.....	84
ตารางที่ 5.1 ผลการจำแนกกลุ่มธุรกิจ.....	86
ตารางที่ 5.2 แสดงตัวแปร และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	87
ตารางที่ 5.3 แสดงค่า Wilks' Lambda และ F-Statistic.....	89
ตารางที่ 5.4 แสดงขั้นตอนการคัดเลือกตัวแปร.....	91
ตารางที่ 5.5 แสดงค่า Canonical Discriminant Function Coefficients.....	93
ตารางที่ 5.6 แสดงค่า Canonical Discriminant Function Coefficients.....	95
ตารางที่ 5.7 แสดงค่า Eigenvalue และ Canonical Correlation	96
ตารางที่ 5.8 แสดงการเปรียบเทียบผลของการพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่ม.....	97
ตารางที่ 5.9 แสดงค่าดัชนีวัดการประสบความสำเร็จของธุรกิจ.....	98

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กร.....	11
ภาพที่ 2.2 ชั้นของวัฏจักรชีวิตอุตสาหกรรม.....	13
ภาพที่ 4.1 ความเชื่อมโยงของหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร.....	51

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนับจากกลางปี 2540 เป็นต้นมา ส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งกิจกรรมการผลิต การค้า และการบริการ การพัฒนาประเทศให้พ้นภาวะวิกฤติที่ประสบอยู่ในขณะนั้น แนวทางหนึ่งซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยได้ นั่นคือ การพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ภายในประเทศให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นรากฐานของธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศ เฉกเช่นเดียวกับประเทศพัฒนาแล้วที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และประสบความสำเร็จมาแล้ว

จากการสำรวจพบว่าในปี พ.ศ. 2547 ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมีจำนวนมากกว่า 2,000,000 กิจการที่มีการจดทะเบียนพาณิชย์เป็นนิติบุคคล หรือคิดเป็นร้อยละ 99.80 ของธุรกิจการผลิต การค้า และการบริการทั้งหมด ด้วยกิจการที่มีมากมายหลายประเภท ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) จึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่

1.) บทบาทด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยในปี 2547 SMEs ก่อให้เกิดมูลค่าของผลผลิตทั้งสิ้น 2,486,892 ล้านบาท จากมูลค่าผลผลิตประชาชาติทั้งสิ้น 8,578,834 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของมูลค่าผลผลิตประชาชาติทั้งหมด

2.) บทบาทต่อการจ้างงานรวมในประเทศ โดย SMEs ถือเป็นแหล่งรองรับการจ้างแรงงานกว่าครึ่งของอุตสาหกรรมทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2547 SMEs ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานประมาณทั้งสิ้น 9,330.667 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80.4 ของปริมาณการจ้างงานรวมทั้งประเทศ

3.) SMEs เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนที่ผลิตวัตถุดิบและชิ้นส่วนให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องขนาดใหญ่

4.) ด้วยจำนวนโรงงานกว่า 120,000 โรงงาน ที่กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ SMEs จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยกระจายความแออัดจากการเติบโตของสังคมเมือง กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ทั้งในด้านของการจ้างงาน และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

5.) การผลิตของ SMEs จะมีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ทำให้ง่ายต่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ (Introducing Innovation)

6.) ช่วยกระตุ้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (Stimulating economic competition) เนื่องจาก SMEs มีอยู่เป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านราคา และสร้างตัวเลือกที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทยนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ การผลิต การบริการ การค้าส่ง และการค้าปลีก โดยภาคธุรกิจที่นับว่ามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นกลจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เจริญเติบโต และเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย ได้แก่ ธุรกิจ SMEs ในภาคการผลิต จากการสำรวจสำมะโนทางการค้าและธุรกิจบริการ ปี 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในอุตสาหกรรมการผลิตนั้น กิจการประเภท SMEs นั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 482,229 กิจการ หรือคิดเป็นร้อยละ 99.7 ของอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมด ทั้งนี้ การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม เป็นประเภทธุรกิจภาคการผลิตที่มีจำนวนผู้ประกอบการมากที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม แม้กิจการประเภท SMEs จะมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับพบว่ายังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้อุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเข้มแข็งเพียงพอที่จะเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเต็มที่ โดยปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ปัญหาทางด้านการตลาด ซึ่งมักตอบสนองความต้องการเฉพาะตลาดในประเทศ แต่ยังขาดความรู้ความสามารถที่จะขยายไปยังตลาดต่างประเทศ ปัญหาทางการเงินเนื่องจากการไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีการผลิตเนื่องจากมีเงินลงทุนต่ำ และขาดแคลนแรงงานฝีมือในการรองรับเทคนิควิชาการที่ทันสมัย และปัญหาจากการที่ผู้ประกอบการมักขาดความรู้ในการบริหารจัดการที่เป็นระบบ แต่มักใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้มาช่วยในการบริหารจัดการ

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาในเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิต: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหาร” เพื่อให้เข้าใจถึงโครงสร้าง และปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้มีความเข้มแข็ง เพื่อที่จะได้เป็นกลไกที่สำคัญในการพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งจะทำให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและแนวทางการปฏิบัติงานที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมของไทย ในหมวดอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร
2. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารขนาดกลาง และขนาดย่อมของไทย
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตอาหารขนาดกลาง และขนาดย่อมของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหารที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 200 ล้านบาท และมีพนักงานไม่เกิน 200 คน
2. การศึกษาจะพิจารณาเฉพาะปัจจัยและแนวทางในการดำเนินงานของธุรกิจ ที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ
3. อุตสาหกรรมการผลิตอาหารดังกล่าวต้องดำเนินธุรกิจมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี และมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง
4. การศึกษาจะพิจารณาเฉพาะกิจการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 32 กิจการ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 รายชื่อบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ลำดับ	รายชื่อบริษัท
1.	บริษัท กร้าวซังเฮ้าส์ จำกัด	17.	บริษัท ทานิโอะไทย จำกัด
2.	บริษัท แกรนด์เอเชียอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	18.	บริษัท ทาเลนท์ จำกัด
3.	บริษัท คอมไทย อินดัสเทรียล จำกัด	19.	บริษัท ที.ซี.ยูเนี่ยน ฟู้ดส์ จำกัด
4.	บริษัท เค เจ ซี อินเตอร์ฟู้ด จำกัด	20.	บริษัท ที.วี.ฟู้ด จำกัด
5.	บริษัท จุมพลฟู้ด จำกัด	21.	บริษัท เทสต์ แอนด์ เซนส์ จำกัด
6.	บริษัท เจริญอุตสาหกรรม จำกัด	22.	บริษัท ไทยมิรินฟู้ด จำกัด
7.	บริษัท ฉัตรชัยแพทยแผนโบราณ จำกัด	23.	บริษัท ไทยลีฟู เกษตรภัณฑ์ จำกัด
8.	บริษัท ชรฟ์ อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด	24.	บริษัท ไทยวิกเตอร์ฟู้ด จำกัด
9.	บริษัท ชำนาญอาหาร จำกัด	25.	บริษัท ไร่อาหารเพื่อสุขภาพ จำกัด
10.	บริษัท ชันซอส อุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	26.	บริษัท นวพล อินดัสทรี จำกัด
11.	บริษัท ชันฟู้ดส์ จำกัด	27.	บริษัท โพรสเซน มารีน โปรดักส์ จำกัด
12.	บริษัท ชิตีฟู้ด จำกัด	28.	บริษัท แม่ประยูร อาหารไทย จำกัด
13.	บริษัท ชิปปิ้งท้อปโปรดักส์ จำกัด	29.	บริษัท วิ.ไทยฟู้ดโปรดักท์ จำกัด
14.	บริษัท ซี โบนันซ่า ฟู้ดส์ จำกัด	30.	บริษัท สาลิกิจ
15.	บริษัท ซิงเด็กเฮงหลี จำกัด	31.	บริษัท แหนมไบโอเทค จำกัด
16.	บริษัท คานิด้าส์ ควอลิตี้ ฟู้ด จำกัด	32.	บริษัท เอฟ.ซี.พี. จำกัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

1. ธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises :SMEs) ¹

ตามคำจำกัดความของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 11 กันยายน 2545 กำหนดขนาดของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าของสินทรัพย์ถาวรไม่รวมมูลค่าที่ดินของกิจการ และให้ถือจำนวนการจ้างงาน และมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์กำหนด โดยแบ่งกลุ่มกิจการออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ กิจการการผลิต การบริการ การค้าส่ง และการค้าปลีก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประเภทกิจการ	ธุรกิจขนาดย่อม		ธุรกิจขนาดกลาง	
	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
ผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51 - 200	50 – 200
บริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51 - 200	50 – 200
ค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26 – 50	50 – 100
ค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16 - 30	30 - 60

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม (2545)

2. อุตสาหกรรมอาหาร ²

หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคเกษตร ซึ่งได้แก่ผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และการประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในขั้นต่อไป และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และการประมง โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น หรือขั้นกลาง เป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือขั้นปลายที่เป็นสินค้าสำเร็จรูป

¹ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ลักษณะการประกอบการและปัญหาอุปสรรคของ SMEs ไทย ในภาคการค้า, (สิงหาคม 2544), หน้า บ-5.

² สถาบันอาหาร, แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร, (กันยายน 2545), หน้า 7

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จ

หมายถึง องค์ประกอบหรือสิ่งที่มีผลต่อการจัดการองค์กร การวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมทรัพยากร ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิต แล้วส่งผลให้กิจการสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงโครงสร้างของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมของไทยในหมวดอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่ต้องการจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือผู้ประกอบการที่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานของกิจการ
2. ได้ทราบถึงตัวแปรด้านการดำเนินงานที่สามารถใช้จำแนกธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จออกจากกันด้วยวิธีการทางสถิติ
3. ทำให้ทราบว่าตัวแปรด้านการดำเนินงานใดน่าจะเป็นตัวแปรที่ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงของกิจการได้ และควรให้ความสำคัญกับตัวแปรใดในการดำเนินนโยบายของกิจการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็นบทต่างๆ ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ เป็นการกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา นิยามศัพท์ และโครงสร้างงานวิจัย

บทที่ 2: แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคการผลิตอาหาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3: วิธีการศึกษา กล่าวถึงข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4: ภาวะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย กล่าวถึงโครงสร้างและภาพรวมของอุตสาหกรรม การผลิต การจ้างงาน การส่งออก รวมถึงนโยบายของภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคการผลิตอาหาร

บทที่ 5: ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคการผลิตอาหาร

บทที่ 6: สรุปและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากการศึกษารวมถึงข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงทฤษฎี แนวความคิด และงานศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งด้านธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมอาหาร และปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎี

1. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นกระดูกสันหลังของเศรษฐกิจของประเทศ มีบทบาทที่สำคัญในการทำประโยชน์แก่ผลผลิตของประเทศ ตลอดจนการก่อให้เกิดการจ้างงาน โดยการประกอบธุรกิจขนาดย่อมนี้จะมีข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการดำเนินกิจการ คือ

ข้อได้เปรียบของการประกอบธุรกิจขนาดย่อม³ :

1. มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเต็มที่ ธุรกิจขนาดใหญ่จำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่แน่นอน ทำให้ในการปฏิบัติงานขาดความเป็นอิสระ หรือขาดความยืดหยุ่นในการบริหาร

2. จัดตั้งได้ง่าย ขั้นตอนในการจัดตั้งธุรกิจไม่ซับซ้อนยุ่งยาก และใช้เวลาน้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่

---

³ ชาญชัย อาจินสมาจาร ,ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรประชาชนในการประกอบธุรกิจขนาดย่อมนอกภาคเกษตรกรรม (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.2540), หน้า 26.

3. ไม่มีปัญหาในการแบ่งปันผลประโยชน์ เนื่องจากมีจำนวนผู้ถือหุ้นน้อยกว่า
4. การติดต่อสื่อสารใกล้ชิดกับพนักงาน และลูกค้า ทำให้ทราบปัญหาในการทำงานของพนักงาน และสามารถแก้ไขได้ทันเวลา พนักงาน และเจ้าของกิจการใกล้ชิดกับลูกค้า และเข้าใจความต้องการของลูกค้า
5. ตลาดมีขนาดเล็กก็สามารถดำเนินธุรกิจได้ง่าย

ข้อเสียเปรียบของการประกอบธุรกิจขนาดย่อม :

1. ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบการ หรือหาแหล่งเงินทุนยากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ทำให้การขยายตัวทำได้ยากกว่า เพราะมีหลักทรัพย์และความสามารถที่ต่ำกว่า
2. ผู้บริหารธุรกิจขนาดย่อมยังขาดประสบการณ์ และความลึกซึ้งในการบริหาร (Poor management) เจ้าของธุรกิจอาจขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในการบริหารงาน ในขณะที่ธุรกิจขนาดใหญ่สามารถจ้างนักบริหารมืออาชีพที่มีประสบการณ์การบริหารอย่างดีมาช่วย
3. การจ้างแรงงานถูกแข่งขันจากธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีโอกาสแย่งบุคลากรไปได้มากกว่าเพราะผู้สมัครงานมักจะสนใจธุรกิจขนาดใหญ่มากกว่า เนื่องจากมีความมั่นคงสูง ให้สวัสดิการมากกว่า มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ฯลฯ
4. ธุรกิจขนาดย่อมไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากเท่ากับธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้โอกาสในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่มีน้อยกว่า การลงทุนมีความเสี่ยงสูงกว่า
5. ขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผน ทำให้ไม่สามารถกำหนดแผนได้อย่างรัดกุม เนื่องจากธุรกิจขนาดย่อมขาดหน่วยงาน หรืองบประมาณที่จะนำมาใช้เพื่อเก็บข้อมูลต้องอาศัยประสบการณ์เป็นสำคัญ

ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างธุรกิจขนาดย่อม และธุรกิจขนาดใหญ่

ธุรกิจขนาดย่อม	ธุรกิจขนาดใหญ่
1. โดยทั่วไปเจ้าของกิจการจะเป็นผู้จัดการเอง	1. เจ้าของกิจการไม่บริหารงานด้วยตนเอง มักจ้างนักบริหารมืออาชีพมาเป็นผู้จัดการ
2. ดำเนินกิจการอยู่ภายใต้ท้องถิ่นของตนหรือมีสาขาไม่มาก	2. มีการดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวางครอบคลุมทั่วประเทศ
3. การจัดองค์กรเป็นแบบง่าย ๆ	3. การจัดตั้งองค์กรมีความซับซ้อน
4. ส่วนใหญ่เป็นกิจการเจ้าของคนเดียว	4. การจัดตั้งส่วนใหญ่อยู่ในรูปบริษัทมหาชน
5. เจ้าของกับลูกจ้างมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด	5. เจ้าของกิจการอาจไม่สามารถรู้จักใกล้ชิดกับพนักงาน เนื่องจากมีพนักงานมากหรือมีสาขาอยู่ห่างไกลกัน
6. มีความเสี่ยงในการที่ประสบความล้มเหลวได้มาก	6. มีความเสี่ยงต่อการล้มเหลวน้อย
7. เจ้าของมักจะเป็นผู้บริหารงานในด้านต่าง ๆ ของกิจการเกือบทั้งหมด คือทำงานหลายอย่าง หลายหน้าที่	7. มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดแยกเฉพาะตามความสามารถของแต่ละคน

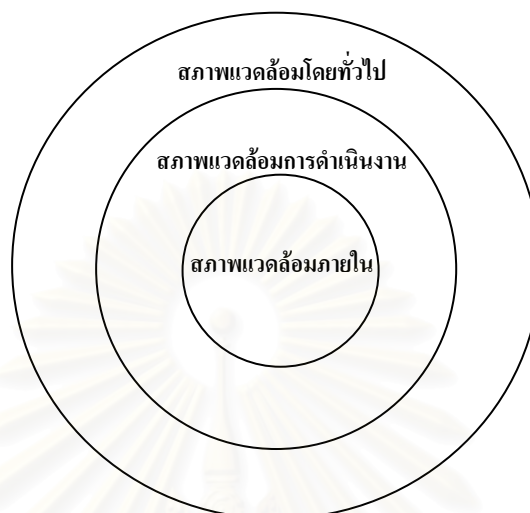
ที่มา : สมชาย หิรัญกิติ , การบริหารธุรกิจขนาดย่อม, (2542), น. 12.

2. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

องค์กรทุกแห่งต่างดำเนินการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยหลาย ๆ ด้านด้วยกัน โดยสภาพแวดล้อมดังกล่าวแบ่งออกเป็น สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแต่ละปัจจัยจะมีผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์กร⁴ ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานองค์กร

⁴ ชงชัย สันติวงษ์ , องค์กรและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์ ,(กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ ,2540) , หน้า 53.

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กร

ที่มา : Don Hellriegel . Organizational Behavior. 5th ed., (New York:West Publishing , 1989) P:356

จากภาพที่ 1 พบว่าในการบริหารจัดการธุรกิจนั้นจะต้องประสบกับสภาพแวดล้อมหลายอย่าง⁵ คือ

1. สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) ประกอบไปด้วยปัจจัยที่องค์กรสามารถควบคุมได้ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การบริหารจัดการ เทคโนโลยีการผลิต และบุคลากร

2. สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ประกอบด้วยปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมขององค์กร แต่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถขององค์กรในการที่จะบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และการดำเนินงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบเพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน สภาพแวดล้อมภายนอกแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน (Task Environment) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานของบริษัท ประกอบด้วย ลูกค้า ผู้ที่รับช่วงต่อ หน่วยงานควบคุมของรัฐ คู่แข่งขัน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรเป็นต้น

⁵ Donal C. Mosley, Paul H. Pietri and Leon C. Megginson ,Management Leadership in Action . 5th ed., (1996) P.78.

2.2 สภาพแวดล้อมทั่วไป (General Environment) ประกอบด้วยปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลกระทบที่สำคัญต่อกลยุทธ์ของบริษัทได้ ซึ่งการบริหารจัดการในสภาพแวดล้อมทั่วไปนั้นคาดคะเนได้ยาก เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ท่าทีและข้อจำกัดทางการค้าจากต่างประเทศ เป็นต้น

3. ทฤษฎีวิวัจจรอุตสาหกรรม (Industry Life Cycle)

วัจจรชีวิตอุตสาหกรรมเป็นรูปแบบขั้นการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการแบ่งขั้นจากช่วงอายุของอุตสาหกรรม ความต้องการผลิตภัณฑ์และความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยวัจจรชีวิตอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

3.1 ขั้นเริ่มต้นหรือขั้นพัฒนา (Introduction or development stage)

เป็นขั้นเริ่มต้นของอุตสาหกรรม เป็นช่วงที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการทดสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดจนแนะนำผลิตภัณฑ์กับตลาด อัตราการเติบโตของยอดขายเป็นไปอย่างช้าๆ เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคการผลิตและการยอมรับจากตลาด อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา และการส่งเสริมการตลาดมีสูง กำไรจึงอยู่ในอัตราที่ต่ำหรืออาจขาดทุน ซึ่งในขั้นนี้คู่แข่งยังมีน้อยมาก

3.2 ขั้นเจริญเติบโตหรือขั้นหากำไร (Growth or exploitation stage)

ขั้นเจริญเติบโตเป็นขั้นที่ผลิตภัณฑ์เริ่มเป็นที่ยอมรับของตลาด ยอดขายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เริ่มมีคู่แข่งเข้ามาในตลาด แต่ภาวะการแข่งขันยังไม่รุนแรงเพราะตลาดยังขยายตัวอยู่ กำไรที่เกิดขึ้นจึงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้การที่ยอดขายเพิ่มมากขึ้นจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลงจากความชำนาญในการผลิตที่เพิ่มขึ้น

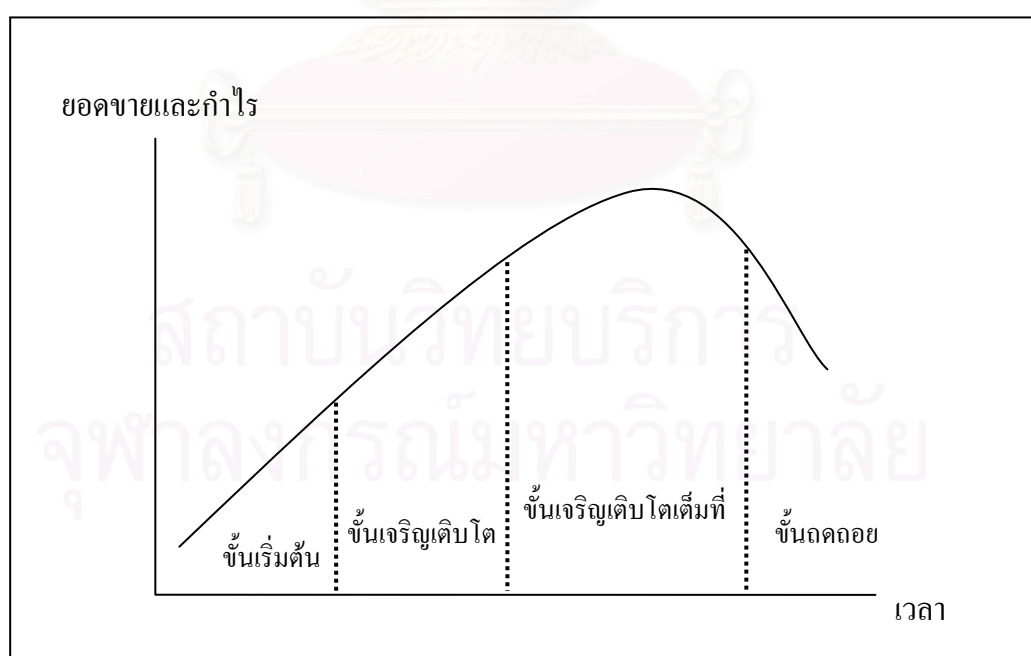
3.3 ขั้นเติบโตเต็มที่ (Maturity stage)

ขั้นเติบโตเต็มที่เริ่มต้นจากการที่ยอดขายเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เนื่องจากตลาดอิ่มตัวจนกระทั่งยอดขายลดลง โดยเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นช่วงที่มีคู่แข่งเข้ามาแข่งขันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการตลาดสูง ส่งผลให้กำไรมีแนวโน้มลดลง

3.4 ขั้นถดถอย (Decline stage)

ขั้นถดถอยเป็นขั้นที่ต่อเนื่องจากขั้นเติบโตเต็มที่ ยอดขายในขั้นนี้จะลดต่ำลงเรื่อยๆ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาทดแทนผลิตภัณฑ์เดิม ผู้บริโภคเปลี่ยนรสนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ กำไรของกิจการจะตกต่ำลงมากจนทำให้กิจการต้องถอนตัวออกจากอุตสาหกรรม

ภาพที่ 2.2 ขั้นของวัฏจักรชีวิตอุตสาหกรรม

ที่มา : ศุภดี รุมาคม , การบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , (2538) : หน้า 34

4. แนวคิดด้านการประสบความสำเร็จของธุรกิจ

การที่จะกล่าวระบุว่าธุรกิจใด ประสบความสำเร็จหรือไม่ เราสามารถใช้ตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ช่วยในการจำแนกได้⁶

4.1 สภาพความเป็นไปทางด้านการเงิน (Financial Performance)

ตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุดของสภาพความเป็นไปทางด้านการเงิน ก็คือ กำไร นั่นเอง ผู้จัดการของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ธุรกิจมีกำไรตลอดไป ใน การที่จะให้ธุรกิจได้กำไรผู้บริหารจะต้องพยายามแสวงหาช่องทางในการที่จะเพิ่มรายรับ และพยายามลดรายจ่ายให้เหลือน้อยที่สุด โดยที่ลูกค้ายังได้รับสินค้าและบริการที่ดีที่คุณภาพอยู่ เหมือนเดิม

“กำไร” เป็นมาตรวัดความสำเร็จของธุรกิจที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางอย่าง หนึ่ง ธุรกิจใดที่ไม่สามารถทำกำไรได้ในชั่วเวลาหนึ่ง ย่อมส่งผลต่อการดำเนินกิจการให้บรรลุ เป้าหมายได้ และนอกจากนี้การที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารควรมีการบริหาร กระแสเงินสดของกิจการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมตลอดเวลา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน การลงทุน

4.2 การสนองตอบความต้องการของลูกค้า

การที่ธุรกิจจะได้กำไรมากน้อยเท่าใดในท้ายที่สุดแล้วขึ้นอยู่กับว่าธุรกิจนั้น สามารถสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้มากน้อยขนาดไหน ในปัจจุบันนี้ผู้เชี่ยวชาญเป็น จำนวนมากมีความรู้สึกว่า “ลูกค้า” เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จและสภาพของธุรกิจ แทนที่จะนึกถึง กำไรก่อน โดยเชื่อว่าถ้าหากลูกค้ามีความพอใจในสินค้า หรือบริการ “กำไร” จะต้องเกิดขึ้น ตามมาอย่างแน่นอน ทั้งนี้การที่ธุรกิจจะสามารถสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้นั้น สิ่ง ที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ คือ การมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของลูกค้า (customer sensitivity) รวมทั้งการดำเนินการเพื่อสนองตอบความต้องการของลูกค้า (customer service) และการทัน่วงที (timeliness) ในการสนองตอบความต้องการและความนิยมชมชอบของลูกค้า

⁶ สติต นิยมญาติ , คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม , 2546) , หน้า 10-24

4.3 การสร้างสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ (Building Quality Products and Services)

ในปัจจุบันนี้ธุรกิจจะต้องเน้นที่คุณภาพ (quality) และคุณค่า (value) ของสินค้าและบริการ ลูกค้าไม่อาจจะทนรับได้ ถ้าหากสินค้าหรือบริการมีคุณภาพต่ำถึงแม้ราคาจะต่ำมากก็ตาม ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด ลูกค้าจะทอดทิ้งธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพต่ำได้ทันที และจะหันไปสนใจธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพเหนือกว่า

ในสหรัฐอเมริกา บริษัทส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่ “การจัดการคุณภาพ” (quality management) ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านธุรกิจในยุคใหม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บริษัทจะพยายามปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (continuous improvement) ในทุกขั้นตอนของการผลิต หรือทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการ ธุรกิจขนาดใหญ่ของสหรัฐอเมริกาหลายแห่งได้รับการยอมรับว่าเป็น “ผู้นำทางด้านคุณภาพ” (quality leaders) และ “คุณภาพ” เป็น “กลยุทธ์ ในการแข่งขัน” (competitive strategy)

4.4 การส่งเสริมนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (Encouraging Innovation and Creativity)

รสนิยม (tastes) และความนิยมชมชอบ (preferences) ของลูกค้าเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คู่แข่งทางธุรกิจพยายามค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ องค์กรจำเป็นต้องมองหาวิธีการดำเนินงานวิธีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลผลิตขององค์กร วิธีการเดียวที่ธุรกิจจะสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ก็คือ การมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมขึ้นมา ถ้าไม่สามารถทำได้ความสำเร็จของธุรกิจจะดำรงคงอยู่ได้ไม่ยั่งยืนนัก

นวัตกรรมนั้นเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากต้องอาศัยความคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือความคิดสร้างสรรค์ ตามที่จริงแล้วอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้นวัตกรรมไม่เกิดขึ้นก็คือ ความสำเร็จ นั่นเอง กล่าวคือธุรกิจที่ประสบความสำเร็จแล้ว มักจะคิดว่า “ทำไมเราต้องเปลี่ยนแปลง หรือสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาอีก ในเมื่อธุรกิจของเราอยู่ในสภาพที่ดี ที่แข็งแกร่งอยู่แล้ว”

4.5 การได้รับความยึดมั่นจากพนักงาน (Gaining Employee Commitment)

ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมักจะประกอบไปด้วยพนักงานที่มีความใส่ใจต่องานที่พวกเขาเหล่านั้นทำอยู่ พวกเขามีความภูมิใจในงานที่ทำ มีความผูกพันกับงานที่ทำและยึดมั่นผูกพันกับองค์กรที่พวกเขาทำอยู่ ซึ่งพนักงานเหล่านี้จะมีแรงผลักดันในการทำงานอย่างเต็มที่และดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีบริษัทเป็นจำนวนมากเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของบริษัท และส่งเสริมให้พนักงานของบริษัทได้เจริญก้าวหน้าโดยส่งไปรับการฝึกอบรมต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ก็มีบริษัทหรือองค์กรเป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา มอบอำนาจในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบให้แก่พนักงานมากขึ้นทั่วทั้งองค์กร

5. แนวคิดด้านการบริหารจัดการ ⁷

รูปแบบของการบริหารจัดการนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จของกิจการ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ธุรกิจสามารถควบคุมและกำหนดทิศทางในการปฏิบัติได้ ตัวแปรเกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีบริหารจัดการขององค์กร แบ่งออกได้เป็น 5 หมวด ดังต่อไปนี้

5.1 วัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้กิจการสามารถดำเนินอยู่ได้ และก่อให้เกิดความก้าวหน้าต่อกิจการ โดยวัฒนธรรมขององค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีการกำหนดเป้าหมายธุรกิจที่ชัดเจน การให้พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร องค์กรควรมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เช่น การนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความถูกต้องและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้ และการให้ความสำคัญกับลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าแก่องค์กร

⁷ กุลภัทรา สีโรดม .การวิจัยเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบกิจการ : กลุ่มวิสาหกิจขนาด เล็ก ประเภทกิจการผลิตในประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม , 2546), หน้า 4-6.

สำหรับกิจการที่มีกระบวนการผลิตเข้ามาเกี่ยวข้อง โรงงาน เครื่องมือ และ อุปกรณ์นับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง โรงงานควรมีการจัดวางอุปกรณ์และเครื่องจักร ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ และสามารถควบคุมได้ด้วยเครือข่ายระบบคอมพิวเตอร์ มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม มีการวางระบบการบำรุงรักษาอุปกรณ์หรือสถานที่ทำงานอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งองค์กรควรมีกระบวนการด้านคุณภาพโดยการพัฒนากระบวนการผลิต และควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

นอกจากนั้นกิจการควรมีการให้ความสำคัญกับผู้ส่งปัจจัยการผลิต เนื่องจากจะทำให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและทันตามความต้องการ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรมีนโยบายเรื่องผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต โดยการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ส่งปัจจัยการผลิต และควรจัดทำทะเบียนผู้ส่งปัจจัยการผลิต

5.3 การบริหารการตลาด

การบริหารและวางแผนด้านการตลาดตลาดที่ดีนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำพาให้กิจการสามารถประสบความสำเร็จและเจริญเติบโตได้ โดยการบริหารการตลาดของธุรกิจขนาดย่อมควรเริ่มต้นที่การค้นหาความต้องการของลูกค้า และใช้เครื่องมือทางการตลาดต่าง ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และให้ลูกค้าได้รับความพอใจสูงสุด

อีกทั้งสภาพการแข่งขันทางด้านการตลาดที่สูงในปัจจุบัน การที่สินค้าจะสามารถมากสร้างจุดขายได้มากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ธุรกิจจึงควรมีการให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ทันคู่แข่ง อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการให้บริการหลังการขาย และกระบวนการแสวงหาตลาดใหม่ด้วย

5.4 การบริหารการเงิน

ปัจจัยทางด้านการเงินนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากการรวบรวมสถิติของธุรกิจที่ประสบความล้มเหลวโดยใช้ข้อมูลของสหรัฐอเมริกา (Business Failure Record New York) พบว่าปัจจัยทางด้านการเงินเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีกลยุทธ์ทางด้านการเงินเพื่อสามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งควรมีการวางแผนถึงวิธีการเข้าหาผู้สนับสนุนทางด้านการเงิน กล่าวคือควรที่จะรู้ว่าใครเป็นผู้ที่ต้องเข้าหา ควรใช้วิธีการใดเพื่อที่จะได้เงินทุนตามความต้องการ และควรมีการขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุนทางการเงิน

นอกจากนี้การทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างเป็นระบบของกิจการนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้สามารถตรวจสอบเงินทุนหมุนเวียนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการบริหารทางด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5 การบริหารทรัพยากรมนุษย์

พนักงานที่ดีเป็นสินทรัพย์ที่มีค่ามากที่สุดขององค์กร ดังนั้นความสำเร็จของธุรกิจขนาดย่อมนั้นขึ้นอยู่กับการจัดหาคนและการธำรงรักษาไว้ซึ่งพนักงานที่ดี ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับ การแสวงหาพนักงานโดยวางแผนการสรรหาและกระบวนการคัดเลือก การจ่ายค่าจ้างที่เป็นธรรม การมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีและปลอดภัย

นอกจากนั้นควรมีการประเมินการทำงานของพนักงาน และให้การฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพและผลลัพธ์ที่ดีในการดำเนินงาน

6. เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis)

การวิเคราะห์จำแนกประเภทเป็นแนวทางที่นำมาใช้เพื่อจำแนกประเภทของประชากรที่ต้องการศึกษา โดยอาศัยตัวแปรอิสระที่ได้คัดเลือกมาใช้เป็นตัวแปรที่ระบุการจำแนก เริ่มต้นจากตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่าตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาใช้นั้นเป็นจำแนกประเภทของประชากรที่ศึกษาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ และมีคุณสมบัติที่ระบุความแตกต่างระหว่างประเภทของตัวอย่างที่ต้องการศึกษาได้ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะประกอบด้วยตัวแปรตามและด้านแปรอิสระ โดยที่ตัวแปรตามคือตัวแปรประชากรที่ต้องการจำแนกประเภท ส่วนตัวแปรอิสระคือตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกประเภท (Discriminating Variable) ของประชากร หรือตัวแปรที่ใช้ในการทำนาย (Predictor Variable) ประเภทของประชากร

เนื่องจากตัวแปรอิสระที่ถูกต้องคัดเลือกมาใช้เป็นตัวแปรในการจำแนกประเภทนั้น ตามวิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภทสามารถมีได้หลายตัว และแต่ละตัวมีความสำคัญที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องมีการให้น้ำหนักหรือความสำคัญกับตัวแปรที่เลือกมา วิธีการจำแนกประเภทจึงเป็นการให้ความสำคัญกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการจำแนกประชากร โดยค่าสัมประสิทธิ์คือค่าที่แสดงความสำคัญหรือน้ำหนักของตัวแปรอิสระนั้น ๆ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระในรูปแบบของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) โดยเทคนิคการจำแนกประเภทนี้มีขั้นตอนของวิธีการดังนี้

1. การจำแนกกลุ่มของข้อมูล

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเป็นการจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ๆ เช่น ทำการศึกษาบริษัท A – F โดยแบ่งบริษัทออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จเป็นต้น กรณีนี้ตัวแปรตาม (Z_j) จะมีเพียง 2 ค่า โดยอาจแทนค่าโดย

กลุ่ม ก. :กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ แทนค่าด้วย 0

กลุ่ม ข. :กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ แทนค่าด้วย 1

ตารางที่ 2.2 แสดงการระบุค่า Z_i ของประชากรตัวอย่าง

ตัวอย่าง	ตัวแปรตาม	กำหนดค่า Z_i จากข้อมูลจริง
A	Z_a	0
B	Z_b	1
C	Z_c	1
D	Z_d	1
E	Z_e	0
F	Z_f	1

2. คัดเลือกตัวแปรอิสระ (X_j) ที่คิดว่าสามารถระบุความแตกต่างหรือจำแนกกลุ่มของข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้

ตารางที่ 2.3 แสดงชุดข้อมูลตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างแบบจำลอง

(i)	ตัวแปรตาม (Z_i)	ตัวแปรอิสระ (X_{1i})	ตัวแปรอิสระ (X_{2i})	ตัวแปรอิสระ (X_{3i})	ตัวแปรอิสระ (X_{4i})	ตัวแปรอิสระ (X_{5i})
A	Z_a	X_{1a}	X_{2a}	X_{3a}	X_{4a}	X_{5a}
B	Z_b	X_{1b}	X_{2b}	X_{3b}	X_{4b}	X_{5b}
C	Z_c	X_{1c}	X_{2c}	X_{3c}	X_{4c}	X_{5c}
D	Z_d	X_{1d}	X_{2d}	X_{3d}	X_{4d}	X_{5d}
E	Z_e	X_{1e}	X_{2e}	X_{3e}	X_{4e}	X_{5e}
F	Z_f	X_{1f}	X_{2f}	X_{3f}	X_{4f}	X_{5f}

จากนั้นนำตัวแปรอิสระ (X_1 ถึง X_5) ร่วมกับตัวแปรตามในข้อมูลแต่ละชุดดังกล่าวข้างต้นเข้าทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีจำแนกประเภท เพื่อที่จะพิจารณาเลือกตัวแปรอิสระที่จะสามารถใช้จำแนกประเภทของตัวแปรตามได้ ตัวแปรอิสระ X_1 แต่ละตัวในกลุ่ม A-F จะถูกนำมาวิเคราะห์จำแนกประเภท โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean) และ/หรือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

Deviation) ว่าเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถใช้แบ่งแยกประเภทได้หรือไม่ เช่น ตัวแปรอิสระ X_1 ของตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่ม ก หรือมีค่า Z_1 เท่ากับ 0 ซึ่งได้แก่บริษัท A และ E เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยหรือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ X_1 ที่อยู่ในกลุ่ม ข หรือมีค่า Z_1 เท่ากับ 1 ได้แก่บริษัท B, C, D และ F ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และหากมีความแตกต่าง ความแตกต่างนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ หากตัวแปร X_1 ของทั้ง 2 กลุ่มนั้นมีค่าเฉลี่ยและ/หรือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ตัวแปรอิสระ X_1 นั้นจะเป็นตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการจำแนกประเภทกลุ่มตัวอย่าง A – F ออกเป็น 2 ประเภทได้ และตัวแปรอิสระอื่น ๆ ก็จะถูกคัดเลือกในทำนองเดียวกัน

3. จากนั้นการวิเคราะห์จำแนกประเภทจะสร้างสมการ โดยนำตัวแปรอิสระ (X_i) ที่คัดเลือกไว้แล้วว่าเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกประเภทของประชากรได้เข้าในสมการในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พร้อมกับกำหนดค่าสัมประสิทธิ์แสดงความสำคัญของตัวแปรอิสระ (X_i) แต่ละตัวด้วย ดังสมการต่อไปนี้

$$Z_1 = a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + \dots + a_nX_n$$

กำหนดให้ Z_i คือค่าคะแนนมาตรฐาน (Discriminant Score) ของตัวอย่าง i

X_i คือตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกแล้วว่าสามารถจำแนกประเภทของตัวแปรตามได้

a_i คือน้ำหนักของตัวแปร X_i ซึ่งเป็นสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการจำแนกประเภท

โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้นั้นเป็นค่าที่แสดงถึงน้ำหนักของตัวแปรอิสระแต่ละตัว หรือความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่าจะสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดีเพียงใด

การวิเคราะห์จำแนกประเภทนี้ผู้วิเคราะห์อาจจะใช้ตัวแปรจำนวนมากโดยไม่ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสามารถที่จะเป็นตัวแปรที่จำแนกประเภทได้ดีพอ จึงใช้วิธีการ Stepwise ซึ่งเป็นวิธีการภายในของการวิเคราะห์จำแนกประเภท โดยการนำตัวแปรทุกตัวที่ผู้วิเคราะห์มีความเห็นว่าจะเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกประเภทของตัวแปรตามได้ แล้วให้แต่ละขั้นตอนคัดเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักหรือมีความสำคัญมากพอที่จะใช้ในการจำแนกประเภท และสามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่มได้ โดยตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกมานั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมการจำแนกประเภทที่ประมาณได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบตามลักษณะของสัมประสิทธิ์คือ

1. Unstandardized Discriminant Function คือ สมการที่สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้ (b_n) ไปคำนวณหาค่าคะแนนการจำแนกกลุ่ม (z) ได้โดยตรง

2. Standardized Discriminant Function คือ สมการที่เกิดจากการปรับค่า (Normalized) ของแปรอิสระ (x_n) ด้วยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระนั้น ๆ ดังนั้นตัวแปรอิสระทุก ๆ ตัวจึงมีการกระจายแบบ Standard Normal ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากสมการชุดนี้จะนำไปคำนวณค่าคะแนนการจำแนกกลุ่มโดยตรงไม่ได้ แต่จะใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ในการจำแนกประเภท

4. การทดสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบจำลอง สามารถพิจารณาได้จากค่าทางสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ค่า Eigenvalue

ค่า Eigenvalue คือ ค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่คำนวณได้จากสมการ โดยการหาสมการที่จำแนกประเภทดีที่สุดนั้นจะต้องมีชุดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ทำให้อัตราส่วนค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการระหว่างกลุ่มที่แบ่งแยกกันกับค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการภายในกลุ่มเดียวกันมีค่ามากที่สุด ดังนั้นค่า Eigenvalue ถือเป็นค่า Discriminant Criterion ที่มีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการ โดยสมการที่ดีที่สุดจะต้องมีค่า Eigenvalue สูงที่สุด

4.2 ค่า Canonical Correlation

ค่า Canonical Correlation เป็นค่าสถิติที่ใช้วัดความสำคัญของสมการ โดยวัดความสัมพันธ์ระหว่างสมการกับกลุ่มตัวแปรที่ใช้ระบุประเภทของตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กับสมการที่คำนวณมาได้มากน้อยเท่าใด โดยค่า Correlation นี้มีค่าระหว่าง -1.0 ถึง 1.0 เมื่อไม่พิจารณาถึงเครื่องหมายตัวหน้าแล้ว สมการใดที่มีค่า Correlation สูงย่อมแสดงถึงความสัมพันธ์กันที่มีอยู่สูง

4.3 ค่า Classification Result

Classification Result เป็นตารางแสดงผลการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่มจากการคำนวณค่าดัชนีจากสมการกับข้อมูลจริงที่ระบุไว้ตั้งแต่ต้น ว่าสามารถระบุได้ถูกต้องตามข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นจริงร้อยละเท่าใด

5. การนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ

ในการประมวลผลของโปรแกรมจะแสดงค่า Z - score หรือค่าคะแนนมาตรฐานของประชากรที่ต้องการจำแนกประเภทได้ และให้ผลการพยากรณ์ที่ระบุประเภทของประชากรที่ทำการศึกษาออกมาด้วย ดังนั้นผลจากการประมวลผลจะทำให้ทราบว่าประชากรที่ศึกษานั้นอยู่ในประเภทใด แต่ไม่ได้แสดงว่าจุดวิกฤตที่โปรแกรมใช้เป็นจุดแบ่งแยก ดังนั้นเมื่อใช้สมการคำนวณหาค่าดัชนีหรือค่าคะแนนมาตรฐานได้แล้ว จำเป็นต้องหาจุดวิกฤตที่เป็นค่าคะแนนที่แบ่งแยกประชากรออกจากกัน เพื่อที่สามารถนำสมการนี้ไปใช้สำหรับกรณีอื่นๆ ในภายหลังได้

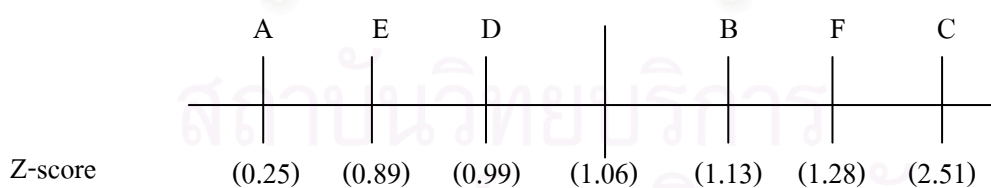
การหาค่าจุดวิกฤตนั้นหาได้โดยการประมวลผลของโปรแกรมจะมีผลการพยากรณ์ของโปรแกรมด้วย ทำให้ทราบว่าตัวอย่างที่ศึกษานั้นจัดอยู่ในประเภทใด สามารถแสดงได้ดังในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แสดงค่าของตัวแปรตาม Z_i ที่ระบุจากข้อมูลจริง กับค่า Z ที่ได้จากการคำนวณจากสมการ

ตัวอย่าง	ตัวแปรตาม	ค่า Z_i จากสมการ	ค่าพยากรณ์
A	Z_a	0.25	0
B	Z_b	1.13	1
C	Z_c	2.51	1
D	Z_d	0.99	0
E	Z_e	0.89	0
F	Z_f	1.28	1

หมายเหตุ : กำหนดให้ ค่า 0 แทนบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม ก
ค่า 1 แทนบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม ข

จุดวิกฤต คือ การหาค่าเฉลี่ยระหว่างค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าสูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่พยากรณ์จากสมการที่ได้ ระบุว่าอยู่ในประเภทของกลุ่ม ก กับค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าต่ำที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่พยากรณ์จากสมการที่ได้ ระบุว่าอยู่ในประเภทของกลุ่ม ข

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ คือค่าเฉลี่ยระหว่าง Z_i ที่คำนวณได้จากสมการดังกล่าวตัวอย่าง D ที่เป็นค่าดัชนีที่มีค่าสูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่พยากรณ์จากสมการระบุว่าอยู่ในประเภท ก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.99 กับค่า Z_i ของตัวอย่าง B ที่เป็นค่าดัชนีที่มีค่าต่ำสุดในกลุ่มตัวอย่างที่พยากรณ์จากสมการระบุว่าอยู่ในประเภท ข ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.13 ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.06 หมายความว่าค่า Z_i จากสมการที่คำนวณได้ ถ้าตัวอย่างใดมีค่า Z_i ต่ำกว่า 1.06 จะเป็นบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม ก ส่วนตัวอย่างใดที่มีค่า Z_i สูงกว่า 1.06 จะเป็นบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม ข

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ด้านคือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ในการจำแนกธุรกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1. ศรีปริญญา ถาวรประเสริฐ () ได้มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม : กรณีศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการ โดยมีการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Intensive Interview) ผู้ประกอบการบริษัทรายการโทรทัศน์ที่มีการดำเนินการอยู่ระหว่างปี 2540 -2542

2. กุลภัทรา สีโรดม (2546) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบกิจการของวิสาหกิจขนาดเล็กระยะกิจการผลิตในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติงานของกิจการในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการ โดยทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ (Pearson's product moment coefficient) แล้วจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Regression Analysis) เพื่อพิจารณาว่ากลุ่มตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานสามารถทำนายผลการดำเนินงานได้มากน้อยเพียงใด

3. สกิต นิยมญาติ (2546) คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ทราบว่าจะประกอบ หรือปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจำนวน 200 คน ทั่วประเทศ (ยกเว้น กทม.)

จากการศึกษางานวิจัยทั้ง 3 งานดังกล่าว ได้มีการแบ่งวิธีการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ การวัดผลความสำเร็จของธุรกิจ และปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ ดังนี้

6. การวัดผลความสำเร็จของธุรกิจ การศึกษาของกุลภัทราได้มีการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's product moment coefficient ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลการดำเนินงาน และตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อทำการศึกษาว่าตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานใดบ้างที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ โดยตัวแปรที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ มีทั้งหมด 10 ตัวแปร คือ ขวัญกำลังใจของพนักงาน เงินเดือนและสวัสดิการของพนักงาน ความพึงพอใจของผู้บริโภค การส่งมอบสินค้าได้ตามเวลาที่ตกลงไว้ ส่วนแบ่งทางการตลาด รอบระยะเวลาที่ใช้ตั้งแต่ออกแบบจนถึงการนำสินค้าสู่ตลาด ผลผลิตโดยรวม กระแสเงินสด ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สุทธิ และความรู้สึกรักของชุมชนต่อบริษัท

ส่วนงานของสถิติมีความคล้ายคลึงกับกุลภัทรา กล่าวคือ มีการวัดระดับความสำเร็จของการประกอบธุรกิจ โดยใช้ตัวบ่งชี้ คือ สภาพความเป็นไปทางด้านการเงินของธุรกิจ (กำไร-ขาดทุน) การสนองตอบความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ นวัตกรรมและการมีความคิดสร้างสรรค์ และความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร แล้วอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis ในการจำแนกคุณลักษณะของผู้ประกอบการจำนวน 44 คุณลักษณะ ว่าคุณลักษณะใดที่มีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จของกิจการ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ การศึกษาของศรีปริญญาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น มีทั้งปัจจัยแวดล้อมภายใน และปัจจัยแวดล้อมภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) ปัจจัยแวดล้อมภายใน ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การบริหารงาน เทคโนโลยีการผลิต และบุคลากร

2.) ปัจจัยแวดล้อมภายนอก แบ่งออกเป็นปัจจัยแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน และหน่วยงานควบคุมของรัฐ และปัจจัยแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ กฎหมาย การเมือง สถานการณ์ต่างประเทศ และเศรษฐกิจ

สำหรับการศึกษาของกุลาภัทราซึ่งมีการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's product moment coefficient ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลการดำเนินงาน และตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงาน พบว่าแนวทางการปฏิบัติงานที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจนั้น มีทั้งหมด 9 ด้าน คือ การบริหาร และวัฒนธรรมองค์กร การออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาดใหม่ ผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต โรงงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต การดำเนินงานและการปฏิบัติงาน คุณภาพ การเงินของกิจการ และการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.5 : แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานกับการวัดผลการดำเนินงาน

แนวทางการปฏิบัติงาน	การวัดผลการดำเนินงาน	
	Correlation Coefficient	Regression Coefficient
การบริหาร และวัฒนธรรมองค์กร	.556**	.001
การออกแบบผลิตภัณฑ์	.518**	.134
การพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาดใหม่	.546**	.023
ผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต	.268**	-.083
โรงงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต	.356**	.067
การดำเนินงาน และการปฏิบัติงาน	.519**	.137
คุณภาพ	.492**	.221
การเงินของกิจการ	.414**	.040
การอยู่ร่วมกันในสังคม	.514**	.040
	R .661	
	R ₂ .437	
	Adjusted R ₂ 3.29	
	F 4.049	
	P .001	

* $p < .05$, ** $p < .01$, N = 206

จากตารางที่ 2.5 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยแล้ว พบว่า แนวทางการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจมากที่สุดคือ คุณภาพ การดำเนินงานและการปฏิบัติงาน และการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานดังกล่าว สามารถทำนายตัวแปรการวัดผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 43.7 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .661 นั่นคือ ตัวแปรทั้งหมดข้างต้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์

ส่วนงานของสถิติได้มีการมุ่งศึกษาในส่วนของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของธุรกิจ จากการศึกษาโดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ Factor Analysis พบว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของธุรกิจแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่

1. คุณภาพของการบริการและลักษณะของการให้บริการ ปัจจัยนี้ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ คือ คุณภาพของการบริการ ความพอใจของลูกค้าที่มีต่อบริการ การมีนวัตกรรมหรือสิ่งแปลกใหม่มาเสนอลูกค้าเสมอ ความตรงต่อเวลา การรู้จักฟังตนเอง ความสามารถในการพูดหรือสื่อสาร และความทันท่วงทีในการให้บริการ

2. จรรยาบรรณของนักธุรกิจ มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิญญาณของการบริการ ปัจจัยนี้ประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 คุณลักษณะเช่นกัน กล่าวคือ การยึดหลักความจริง การยึดมั่นกับจรรยาบรรณของธุรกิจ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การมีจิตวิญญาณของการบริการ การมีความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การยึดมั่นกับความดีเลิศของการบริการ และการจัดระเบียบในการทำงานที่ดี

3. ความกล้าเสี่ยงและการตัดสินใจที่แน่วแน่ ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะ คือ ความกล้าเสี่ยงและการตัดสินใจที่แน่วแน่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท ในการจำแนกธุรกิจ

1. Altman, Edward I. (1998) ที่ได้ทำการศึกษาการพยากรณ์โอกาสในการล้มละลายของธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลงบดุลและงบกำไรขาดทุนในช่วงปี 1946 – 1965 การศึกษาได้นำเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) มาสร้างแบบจำลองดัชนีการล้มเหลวของธุรกิจ โดยนำอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญจำนวน 22 อัตราส่วน เป็นตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกประเภท เพื่อหาอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จของธุรกิจ

2. ไพรินทร์ นาคจั่น (2543) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดความล้มเหลวทางธุรกิจกรณีศึกษา : บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวชี้หน้าหรือเป็นปัจจัยที่ใช้พยากรณ์ความล้มเหลวทางธุรกิจ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท ((Discriminant Analysis) มาสร้างแบบจำลองพยากรณ์ความล้มเหลวทางธุรกิจ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน จำนวน 25 อัตราส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ และวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ที่คำนวณจากงบการเงิน ในช่วงปี พ.ศ. 2539 ของแต่ละบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 351 บริษัท

งานวิจัยของ Altman , Edward I. และไพรินทร์มีลักษณะที่เหมือนกันคือ เป็นการศึกษาว่าปัจจัยทางการเงิน หรืออัตราส่วนทางการเงินใดบ้างที่มีผลต่อความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจ โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) มาสร้างแบบจำลองพยากรณ์ความล้มเหลวทางธุรกิจ

ผลการศึกษาของ Altman , Edward I. พบว่าอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสำคัญในการจำแนกประเภทธุรกิจที่ล้มเหลวกับธุรกิจที่มีความมั่นคงมี 5 อัตราส่วน เรียงลำดับตามความสำคัญได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Earning Before Interest and Tax / Total Assets) อัตราส่วนยอดขายต่อสินทรัพย์รวม (Sale / Total Assets) อัตราส่วนมูลค่าตามราคาตลาดของทุนต่อหนี้สินรวม (Market Value of Equity / Total Debts) อัตราส่วนกำไรสะสมต่อสินทรัพย์รวม (Retained Earning / Total Debts) และอัตราส่วนทุนดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม โดยความแม่นยำของแบบจำลองที่สร้างขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 95 ซึ่งอยู่ในระดับที่มีความแม่นยำสูงในการพยากรณ์แบบจำลองที่สามารถแสดงถึงความมั่นคงของธุรกิจ แสดงได้ดังนี้

$$Z = 0.012 X_1 + 0.014 X_2 + 0.033 X_3 + 0.06 X_4 + 0.999 X_5 \quad (2.1)$$

โดยกำหนดให้ Z = ดัชนีวัดความมั่นคงทางการเงิน

X_1 = อัตราส่วนทุนดำเนินงาน

X_2 = อัตราส่วนกำไรสะสมต่อสินทรัพย์รวม

X_3 = อัตราส่วนมูลค่าตามราคาตลาดของหุ้นต่อหุ้นรวม

X_4 = อัตราส่วนยอดขายต่อสินทรัพย์รวม

X_5 = อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

จากสมการที่ 2.1 พบว่า ถ้าธุรกิจมีอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 5 อัตราส่วนข้างต้นเพิ่มขึ้นแล้ว จะทำให้ธุรกิจมีโอกาสในการประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น โดยเมื่อพิจารณาค่าดัชนีมาตรฐานกำหนดความมั่นคงของธุรกิจพบว่า ถ้า Z-Score มีน้อยกว่า 1.81 หมายความว่าธุรกิจไม่มีความมั่นคงทางการเงิน และถ้า Z-Score มีค่ามากกว่า 2.99 แสดงว่าธุรกิจนั้นมีความมั่นคงทางการเงิน ส่วนธุรกิจที่มีค่า Z-score อยู่ระหว่าง 1.81 – 2.99 นั้นอาจมีฐานะที่มั่นคงหรือไม่มั่นคงก็ได้ (The Zone of Ignorance)

ผลการศึกษาของ Altman , Edward I. ดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับการศึกษาของไพรินทร์ ซึ่งพบว่าอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสามารถในการจำแนกกลุ่มบริษัทตัวอย่างที่มีความมั่นคงทางการเงิน และกลุ่มบริษัทที่ไม่มีความมั่นคงทางการเงินออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญประกอบด้วย 4 อัตราส่วน คือ อัตราส่วนกำไรต่อสินทรัพย์รวม กำไรสุทธิ ขาดทุนสะสม อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น โดยเมื่อนำอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 4 อัตราส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นสมการจำแนกประเภท ได้ดังนี้

$$Z = -0.777 + 0.002 X_{13} - 0.804 X_{16} + 0.008 X_{17} + 1.421 X_{22} \quad (2.1)$$

โดยที่ Z คือดัชนีวัดความมั่นคงทางการเงินของบริษัท

X_{13} คืออัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น

X_{16} คือการขาดทุนสะสม

X_{17} คือกำไรสุทธิ

X_{22} คืออัตราส่วนกำไรต่อสินทรัพย์รวม

จากสมการที่ 2.1 อธิบายได้ว่า หากธุรกิจมีอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น กำไรสุทธิ และอัตราส่วนกำไรต่อสินทรัพย์รวม จะทำให้ธุรกิจมีความมั่นคงเพิ่มขึ้น แต่ถ้ามีการขาดทุนสะสมเพิ่มขึ้นจะทำให้ธุรกิจมีความมั่นคงลดลง ซึ่งสมการพยากรณ์ความล้มเหลวทางธุรกิจของไพรินทร์ ดังกล่าวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 96.3 ซึ่งถือว่ามีความแม่นยำในการพยากรณ์สูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าของ และผู้บริหารของบริษัท โดยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ รายละเอียดธุรกิจ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ และแนวทางในการปฏิบัติงานของธุรกิจ

รายละเอียดของธุรกิจ เป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของธุรกิจในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ทุนจดทะเบียน สถานที่ประกอบการ ประเภทของสถานประกอบการ จำนวนการจ้างงาน รูปแบบการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินธุรกิจ

ในส่วนของผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จออกจากกัน ลักษณะของคำถามจะอยู่ในรูปของ Likert – type scale ที่มี 5 ระดับ คือ เป็นจริงอย่างมาก เป็นจริง ไม่แน่นอน ไม่เป็นจริง และไม่เป็นจริงอย่างมาก โดยคำถามในส่วนผลการดำเนินงานของธุรกิจ ครอบคลุมรายละเอียด ดังต่อไปนี้ สภาพความเป็นไปทางด้านการเงิน การสนองตอบความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ การส่งเสริมนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ขวัญกำลังใจของพนักงาน

สำหรับในส่วนของแนวทางการปฏิบัติงาน เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติของธุรกิจ ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการวิเคราะห์ โดยแนวทางการปฏิบัติงานที่ทำการศึกษาระบุแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารการเงิน และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยลักษณะของคำถามจะเกี่ยวกับระดับการให้ความสำคัญกับแนวทางการปฏิบัติงานต่าง ๆ ซึ่งคำถามจะอยู่ในรูปของ Likert – type scale ที่มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดการผลิตอาหาร โดยการเก็บรวบรวมจากหนังสือ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ รวมถึงเอกสารและสถิติที่หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนเก็บรวบรวมไว้ โดยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมประกอบไปด้วย โครงสร้างของอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ข้อมูลทางการตลาด ทั้งในและต่างประเทศ การวิเคราะห์ศักยภาพทางการแข่งขัน กฎระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหาร บทบาทของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การศึกษาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดอุตสาหกรรมอาหาร โดยใช้วิธีการพรรณาร่วมกับสถิติอย่างง่าย ประกอบกับตารางและตัวเลขต่างๆ อัตราส่วนร้อยละและแผนภาพประกอบด้วย

1.1 โครงสร้างและภาพรวมอุตสาหกรรมอาหาร กล่าวถึง การจำแนกสาขาในอุตสาหกรรมอาหาร และจำนวนสถานประกอบการของอุตสาหกรรมนี้

1.2 การผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร กล่าวถึง โครงสร้างการผลิต ลักษณะการผลิตและการใช้เทคโนโลยี การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย อุตสาหกรรมสนับสนุน และภาวะการผลิตของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.3 การจ้างงานในอุตสาหกรรมอาหาร กล่าวถึง ลักษณะการจ้างงาน และ ภาวะการจ้างงานของอุตสาหกรรมอาหารในปัจจุบัน

1.4 การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหาร กล่าวถึง โครงสร้างการส่งออก และ ภาวะการส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารในปัจจุบัน

1.5 นโยบายรัฐบาล โดยกล่าว ถึงนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาลและ หน่วยงานในการพัฒนา และส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดการผลิตอาหาร

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดการผลิตอาหาร ใช้วิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามในส่วนของผลการดำเนินงาน และแนวทางในการดำเนินงานของธุรกิจต่าง ๆ

การวิเคราะห์จำแนกประเภทจะให้หลักการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในการ คัดเลือกตัวแปรที่มีความสามารถในการจำแนกประเภทของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำตัวแปรที่ได้รับการ คัดเลือกดังกล่าวมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจ ได้สมการดังนี้

$$Z_i = a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + \dots + a_nX_n \quad (3.1)$$

โดย Z_i คือ ค่าคะแนนมาตรฐาน (Discriminant Score) ของตัวอย่าง i

X_i คือ ตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกแล้วว่าสามารถจำแนกประเภทของตัวแปรตามได้

a_i คือ น้ำหนักของตัวแปร X_i ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการจำแนกประเภท

การวิเคราะห์จำแนกประเภทแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ การจำแนกกลุ่มของธุรกิจ การคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ การสร้างสมการจำแนกประเภท การ ทดสอบความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำของแบบจำลอง และการนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ ไปใช้ในการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ

2.1 การจำแนกกลุ่มของธุรกิจ

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเป็นการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ตัวอย่างของบริษัทที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 32 กิจการ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในจำแนกกลุ่มของธุรกิจ คือ คะแนนที่ได้จากการกรอกแบบสอบถาม ในส่วนของผลการดำเนินงานของธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อ ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดต่างๆ ของผลการดำเนินงาน ได้แก่ สภาพความเป็นไปทางด้านการเงิน การสนองตอบความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ การส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และขวัญกำลังใจของพนักงาน

คำถามในส่วนของผลการดำเนินงานนี้จะอยู่ในรูปของ Likert – type scale ที่มี 5 ระดับ คือ เป็นจริงอย่างมาก เป็นจริง ไม่แน่นอน ไม่เป็นจริง และไม่เป็นจริงอย่างมาก โดยมีการให้คะแนนในแต่ละระดับ คือ 2, 1, 0, -1 และ -2 ตามลำดับ ทั้งนี้ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะต้องได้คะแนนรวมทั้งสิ้น 1 ถึง 34 คะแนน และธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จจะต้องได้คะแนนรวมทั้งสิ้น -34 ถึง 0 คะแนน

โดยกลุ่มธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะกำหนดให้มีค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจ (Z_1) เท่ากับ 1 และกลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจ (Z_2) เท่ากับ 0 ซึ่งค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ

2.2 การคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ

เมื่อสามารถจำแนกธุรกิจออกเป็น 2 กลุ่มแล้ว ขั้นตอนต่อมาจะอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกตัวแปรอิสระซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่คาดว่าจะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 33 ตัวแปร ประกอบด้วย

ด้านการดำเนินกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กร

- S1 = การมีส่วนร่วมของพนักงานในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร
- S2 = ผู้บริหารเปิดกว้างให้พนักงานสามารถเข้าหาเพื่อเสนอแนะ หรือแก้ไขปัญหา
- S3 = การวางแผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ของกิจการล่วงหน้า 3-5 ปี
- S4 = การใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการสนับสนุนการดำเนินงานของกิจการ
- S5 = การดำเนินโครงการต่าง ๆ แบบคู่ขนานพร้อมกัน โดยเน้นการทำงานเป็นทีมแบบข้ามฝ่าย
- S6 = การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- S7 = การกำหนดงบประมาณเพื่อการวิจัย และพัฒนาโดยเฉพาะ
- S8 = การรวมกลุ่มกับกิจการประเภทเดียวกัน หรือสามารถเกื้อหนุนกันได้

ด้านการบริหารการผลิต

- P1 = กระบวนการผลิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ISO , GMP เป็นต้น
- P2 = การควบคุมระบบการผลิตด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เช่น CAM , CNC , Data Interchange เป็นต้น
- P3 = การจัดวางอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์
- P4 = การคิดค้น และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ
- P5 = อุปกรณ์และเครื่องจักรมีอายุการใช้งานไม่นาน (เฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี)
- P6 = การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง
- P7 = สิ่งแวดล้อมภายในโรงงาน สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย
- P8 = มีการแสวงหาผู้ขายปัจจัยการผลิต เพื่อเพิ่มทางเลือกในการจัดซื้อปัจจัย

ด้านการเงิน

- F1 = มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานการบัญชี และมีการตรวจสอบบัญชีทุกสิ้นปี
- F2 = มีการใช้เงินมาช่วยวิเคราะห์การดำเนินงานของกิจการ
- F3 = มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า
- F4 = มีการสำรวจแหล่งเงินทุนเสมอ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- F5 = กิจการทราบถึงวิธีการที่จะได้มาซึ่งแหล่งเงินทุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ

ด้านการตลาด

- M1 = มีการสำรวจความต้องการของลูกค้า และคาดการณ์ตลาดอย่างสม่ำเสมอ
- M2 = เปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- M3 = มีการวางแผนวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า 5 ปี
- M4 = มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
- M5 = มีการแสวงหาช่องทางในการกระจายสินค้าอย่างสม่ำเสมอ
- M6 = มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ
- M7 = มีการทำการตลาดเชิงรุก เช่น การออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ
- M8 = มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

ด้านทรัพยากรมนุษย์

- H1 = กระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน
- H2 = พนักงานมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย สามารถรับผิดชอบงานแทนกันได้
- H3 = มีการประเมินผลการทำงานของพนักงานเป็นประจำ
- H4 = กำหนดให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของเวลาทำงาน

การวิเคราะห์จำแนกประเภทจะใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจ โดยใช้คะแนนจากแบบสอบถามในส่วนของแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งคำถามจะอยู่ในรูปของ Likert – type scale ที่มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนนในแต่ละระดับ คือ 2, 1, 0, -1 และ -2 ตามลำดับ

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธี Wilks' Lambda ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน วิธีการของ Wilks' Lambda นี้เป็นวิธีการพิจารณาอัตราส่วน F ของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาคัดเลือก (Overall Multivariate F ratio) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ตัวแปรที่ให้ค่า F สูงจะทำให้ค่าของ Wilks' Lambda ต่ำ ซึ่งค่าของ Wilks' Lambda ที่ต่ำนั้นแสดงว่าตัวแปรดังกล่าวสามารถใช้เป็นตัวแปรในการจำแนกประเภทได้ดี

การวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยวิธีการพิจารณาอัตราส่วน F นั้น จะเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถใช้ในการจำแนกประเภทกลุ่มตัวอย่างได้คือนั้น ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระนั้น ๆ ในแต่ละกลุ่มจะต้องแตกต่างกัน แสดงได้ดังนี้

$$H_0 : \mu_{x1,1} = \mu_{x1,2}$$

หรือ H_0 : ค่าเฉลี่ยของตัวแปร X_1 ในกลุ่ม 1 = ค่าเฉลี่ยของตัวแปร X_1 ในกลุ่ม 2

$$H_1 : \text{ค่าเฉลี่ยของตัวแปร } X_1 \text{ ในกลุ่ม 1} \neq \text{ค่าเฉลี่ยของตัวแปร } X_1 \text{ ในกลุ่ม 2}$$

ถ้าในการศึกษามีการแบ่งข้อมูลออกเป็นหลายกลุ่มและมีตัวแปรเดียว เราสามารถทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ One-Way ซึ่งเป็นการพิจารณาค่าความผันแปรกำลังสองทั้งหมด ที่เกิดจากความผันแปรกำลังสองระหว่างกลุ่มและความผันแปรกำลังสองภายในกลุ่ม⁸ แสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ให้ SS_T แทนความผันแปรกำลังสองรวมทั้งหมด (Sum of Square of Total)

SS_b แทนความผันแปรกำลังสองระหว่างกลุ่ม (Sum of Square of Between Groups)

SS_w แทนความผันแปรกำลังสองภายในกลุ่ม (Sum of Square of Within Groups)

⁸ สุดารัตน์ อภิราชกมล, สถิติสำหรับเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2542), หน้า 64-71

$$\text{โดยที่ } SS_t = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^k (X_{ij} - \bar{X}_t)^2 \quad (3.2)$$

$$SS_b = \sum_{j=1}^k (\bar{X}_j - \bar{X}_t)^2 \quad (3.3)$$

$$SS_w = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^k X_{ij}^2 - \sum_{j=1}^k \bar{X}_j^2 \quad (3.4)$$

เมื่อ X คือ ตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่แนวทางการปฏิบัติงานต่าง ๆ
ประกอบไปด้วย $S_1, S_2, S_3, \dots, S_4$

X_{ij} คือ ค่าของตัวแปรอิสระ ที่ได้จากตัวอย่างที่ i และกลุ่มที่ j
โดยที่ $i = 1, 2, \dots, n$

$j = 1, 2, \dots, k$

$\bar{X}_t$ คือ ผลรวมของ X_{ij} ทั้งหมด

$$\text{จะได้ว่า } SS_t = SS_b + SS_w \quad (3.5)$$

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนกรณีที่มีหลายกลุ่มและหลายตัวแปร⁹ เราสามารถใช้หลักการของ Sum Square Cross Products (SSCP) ซึ่งแสดงอยู่ในรูปของเมตริกซ์

ถ้า มีตัวแปรทั้งหมด p ตัวแปร

มีกลุ่มทั้งหมด k กลุ่ม

ในแต่ละกลุ่มมี n คน

เราสามารถนิยามเมตริกซ์ของค่าตัวแปรอิสระ (X) ทั้งหมด ได้ดังนี้

⁹ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ต้นอ่อน
แกรมนี่, 2540), หน้า 25-34

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix}
 X_{111} & X_{121} & \dots & X_{1n1} & X_{112} & X_{122} & \dots & X_{1n2} & \dots & X_{11k} & X_{12k} & \dots & X_{1nk} \\
 X_{211} & X_{221} & \dots & X_{2n1} & X_{212} & X_{222} & \dots & X_{2n2} & \dots & X_{21k} & X_{22k} & \dots & X_{2nk} \\
 \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots & \dots & \vdots \\
 X_{p11} & X_{p21} & \dots & X_{pn1} & X_{p12} & X_{p22} & \dots & X_{pn2} & \dots & X_{p1k} & X_{p2k} & \dots & X_{pnk}
 \end{bmatrix}$$

กลุ่ม 1
กลุ่ม 2
กลุ่ม k

ในแต่ละกลุ่มก็สามารถคำนวณหาค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรได้ โดยสามารถนิยามเมตริกซ์ของ $\bar{X}$ ได้ดังนี้

กำหนดให้ g แทนกลุ่มที่เราสามารถนิยาม $\bar{X}$

$$\bar{X}_g = \begin{bmatrix}
 \bar{X}_{11} \dots \bar{X}_{11} & \dots & \bar{X}_{12} \dots \bar{X}_{12} & \dots & \dots & \dots & \bar{X}_{1k} \dots \bar{X}_{1k} \\
 \bar{X}_{21} \dots \bar{X}_{21} & \dots & \bar{X}_{22} \dots \bar{X}_{22} & \dots & \dots & \dots & \bar{X}_{2k} \dots \bar{X}_{2k} \\
 \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\
 \bar{X}_{p1} \dots \bar{X}_{p1} & \dots & \bar{X}_{p2} \dots \bar{X}_{p2} & \dots & \dots & \dots & \bar{X}_{pk} \dots \bar{X}_{pk}
 \end{bmatrix}$$

จำนวนหลักเท่ากับ n_1
จำนวนหลักเท่ากับ n_2
จำนวนหลักเท่ากับ n_k

ในขณะเดียวกันเมื่อเรารวม n ของทุก ๆ กลุ่มเข้าด้วยกัน ก็จะได้เป็น N ของทั้งหมด ซึ่งสามารถคำนวณค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มของแต่ละตัวแปรได้ โดยเราสามารถสร้างเมตริกซ์ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม ได้ดังนี้

$$\bar{X}_t = \begin{bmatrix}
 \bar{X}_1 & \bar{X}_1 & \dots & \bar{X}_1 \\
 \bar{X}_2 & \bar{X}_2 & \dots & \bar{X}_2 \\
 \vdots & \vdots & \dots & \vdots \\
 \bar{X}_p & \bar{X}_p & \dots & \bar{X}_p
 \end{bmatrix}$$

จำนวนหลักเท่ากับ N

จากหลักการของ Sum Square Cross Products (SSCP) ถ้าเรากำหนดให้

T คือ เมตริกซ์ของค่าความแปรปรวนทั้งหมด (Total SSCP matrix)

B คือ เมตริกซ์ของค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Between Groups SSCP matrix)

W คือ เมตริกซ์ของค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within Groups SSCP matrix)

$$\text{โดยที่} \quad T = (X_{ij} - \bar{X}_t)(X_{ij} - \bar{X}_t)' \quad (3.6)$$

$$B = (\bar{X}_j - \bar{X}_t)(\bar{X}_j - \bar{X}_t)' \quad (3.7)$$

$$W = (X_{ij} - \bar{X}_j)(X_{ij} - \bar{X}_j)' \quad (3.8)$$

$$\text{จะได้ว่า} \quad T = B + W \quad (3.9)$$

ซึ่งสมการที่ 3.9 จะมีความสอดคล้องกับสมการที่ 3.3 ต่างกันเพียงว่าสมการที่ 3.3 นั้นเป็นการพิจารณาเพียงตัวแปรเดียว แต่สมการที่ 3.9 เป็นการพิจารณาในกรณีที่มีหลายตัวแปร จึงมีการใช้หลักการของเมตริกซ์เข้ามาช่วยในการคำนวณ

ทั้งนี้ในส่วนของการหาค่าความแปรปรวนโดยการพิจารณาค่าอัตราส่วน F นั้นสามารถคำนวณหาได้ ดังนี้

$$F = \frac{|B| / df_1}{|T| / df_2} \quad (3.10)$$

โดยที่ df_1 คือ จำนวนกลุ่ม - 1

df_2 คือ จำนวนตัวอย่าง - จำนวนกลุ่ม

จากสมการที่ 3.10 ถ้าอัตราส่วน F ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ $F(\alpha, df1, df2)$ นั่นคือ ค่าอัตราส่วน F ที่คำนวณได้นั้นเข้าเกณฑ์ปฏิเสธ H_0 ซึ่งหมายความว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หรือกล่าวได้ว่า ตัวแปรดังกล่าวมีความสามารถในการจำแนกกลุ่มของตัวอย่างได้ดี

นอกจากนี้การพิจารณาค่าความแปรปรวนในกรณีที่มีหลายกลุ่มและหลายตัวแปร วิลคีส (Wilks, 1992) ได้เสนอสูตรการทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ไว้ดังนี้

$$\text{Wilks' Lambda } (\lambda) = \frac{|W|}{|T|} = \frac{\det W}{\det T} \quad (3.11)$$

จากสมการที่ 3.11 Wilks' Lambda จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้า Wilks' Lambda มีค่ามากแสดงว่า ความแปรปรวนภายในกลุ่มมีค่าใกล้เคียงกับค่าความแปรปรวนทั้งหมด นั่นหมายถึง สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มกันจะมีค่าความแปรปรวนไม่ต่างกันมาก ซึ่งตามหลักของการวิเคราะห์จำแนกประเภทนั้น สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มกันควรจะมีค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังนั้นตัวแปรที่จะสามารถใช้ในการจำแนกประเภทที่ดีควรจะมีค่า Wilks' Lambda ต่ำ ดังนั้นจากสมการที่ 3.10 และ 3.11 สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระที่สามารถใช้ในการจำแนกกลุ่มได้ดีนั้นควรมีค่าอัตราส่วน F สูง หรือค่า Wilks' Lambda ต่ำ

การวิเคราะห์จำแนกประเภทในโปรแกรม SPSS ได้มีการคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise Method ซึ่งจะทำการเลือกตัวแปรโดยใช้วิธีของ Wilks' Lambda ซึ่งเป็นการพิจารณาจากค่าอัตราส่วน F กล่าวคือ โปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรทีละตัวโดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า F-ratio สูงสุด จนกระทั่งการเพิ่มตัวแปรเข้าไปแล้วไม่มีผลให้ความสามารถในการจำแนกประเภทของสมการนั้นดีขึ้น โปรแกรมก็จะทำการหยุดคัดเลือกตัวแปร สรุปได้ว่าตัวแปรที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการจำแนกประเภทได้นั้นจะต้องทำให้สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มมีความแตกต่างกัน และสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะต้องมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างขั้นตอนการคัดเลือกตัวแปร

Step		F to Enter	Wilks' Lambda
1	X_1	20.682	.579
	X_2	37.017	.435
	X_3	12.655	.692
	X_4	1.215	.904
2	X_1	11.558	.723
	X_3	4.708	.812
	X_4	.3554	.975
3	X_3	6.060	.741
	X_4	4.590	.835
4	X_4	3.118	.897

จากตารางที่ 3.1 สมมติให้ค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 3.845 และมีตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีผลต่อการจำแนกกลุ่มจำนวน 4 ตัวแปร คือ X_1 , X_2 , X_3 และ X_4 ใน Step 1 พบว่าค่าอัตราส่วน F ของตัวแปร X_2 มีค่าสูงสุด คือ 37.017 ดังนั้นตัวแปร X_2 จะเป็นตัวแปรแรกที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการจำแนกประเภท โปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าสูงสุดในแต่ละขั้นตอนเข้าไปในสมการจำแนกประเภทเรื่อยๆ จนกระทั่งค่าอัตราส่วน F ของตัวแปรที่มีค่าสูงสุดในขั้นตอนนั้นๆ มีค่าต่ำกว่าค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ โปรแกรมก็จะหยุดการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการ จากตัวอย่างใน Step 4 ค่าอัตราส่วน F ของตัวแปร X_4 เท่ากับ 3.118 ต่ำกว่า 3.845 ซึ่งเป็นค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ ดังนั้นโปรแกรมก็ไม่คัดเลือกตัวแปร X_4 เข้าสู่สมการ

2.3 การสร้างสมการจำแนกประเภท

ในขณะที่มีการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของธุรกิจนั้น โปรแกรมจะใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความถดถอยในการสร้างสมการจำแนกประเภท โดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย ซึ่งใช้หลักการที่ว่า จะหาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยที่ทำให้สมการมีค่า Eigenvalue มากที่สุด จากสมการที่ 3.9

$$T = B + W$$

โดยที่ T คือ ค่าความแปรปรวนทั้งหมด (Total SSCP matrix)

B คือ ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Between Groups SSCP matrix)

W คือ ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within Groups SSCP matrix)

$$\text{จะได้ว่า Eigenvalue} = \frac{|B|}{|W|} = \frac{\det B}{\det W} \quad (3.12)$$

ดังนั้นจากสมการที่ 3.12 จะได้ว่าค่าการที่ Eigenvalue มีค่ามากแสดงว่า สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันมากกว่าสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นกล่าวได้ว่าสมการที่มีความสามารถในการจำแนกประเภทได้ดีควรมีค่า Eigenvalue มาก (อย่างน้อยที่สุดควรจะต้องมากกว่า 1)

ในการศึกษาจำแนกประเภทค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยที่ประมาณการได้ จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ Unstandardized Canonical Discriminant Function Coefficients และ Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients

Unstandardized Canonical Discriminant Function Coefficients คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่สามารถนำไปคำนวณหาค่าคะแนนการจำแนกกลุ่ม (Z) หรือสร้างสมการจำแนกประเภทได้โดยตรง ซึ่งตัวแปรแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์ในรูป Linear Function โดยจะได้สมการจำแนกประเภท (Discriminant Function) ดังนี้

$$Z_i = a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + \dots + a_nX_n$$

โดย Z คือ ค่าคะแนนมาตรฐาน (Discriminant Score) ของตัวอย่าง i

X_i คือ ตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกแล้วว่าสามารถจำแนกประเภทของตัวแปรตามได้

a_i คือ น้ำหนักของตัวแปร X_i ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการจำแนกประเภท

Standardized Discriminant Function Coefficients คือ การนำค่าสัมประสิทธิ์ในรูปของ Unstandardized มาปรับด้วยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระนั้น ๆ ดังนั้นตัวแปรอิสระทุก ๆ ตัวจึงมีการกระจายแบบ Standard Normal ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากสมการชุดนี้จะนำไปคำนวณค่าคาดคะเนการจำแนกกลุ่มโดยตรงไม่ได้ แต่จะใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ว่าตัวแปรใดมีความสามารถในการจำแนกประเภทได้ดีที่สุด

การแปลงค่าสัมประสิทธิ์ในรูป Unstandardized ให้เป็นค่าสัมประสิทธิ์ในรูป Standardized นั้น สามารถทำได้โดยนำสมาชิกในเส้นทแยงมุมของเมตริกซ์ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within Groups SSCP matrix :W) มาถอดรากที่ 2 แล้วนำไปคูณกับค่าสัมประสิทธิ์ในรูป Unstandardized ทุก ๆ ค่าตามสูตรต่อไปนี้

$$V^* = (\sqrt{w_{ii}})(V)$$

โดยที่ V^* = Standardized Discriminant Function Coefficients

V = Unstandardized Canonical Discriminant Function Coefficients

w_{ii} = สมาชิกในเส้นทแยงมุมของเมตริกซ์ W

2.4 การทดสอบความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำของแบบจำลอง

การทดสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบจำลอง สามารถพิจารณาได้จากค่าทางสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.4.1 ค่า Eigenvalue

ค่า Eigenvalue คือ ค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่คำนวณได้จากสมการ การหาสมการที่จำแนกประเภทที่ดีที่สุดนั้นจะต้องมีชุดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ทำให้อัตราส่วนค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการระหว่างกลุ่มที่แบ่งแยกกันกับค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการภายในกลุ่มเดียวกันมีค่ามากที่สุด (ดูสมการที่ 3.6) ดังนั้นค่า Eigenvalue ถือเป็นค่า Discriminant Criterion ที่มีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการ โดยสมการที่ดีที่สุดจะต้องมีค่า Eigenvalue สูงที่สุด

2.4.2 ค่า Canonical Correlation

ค่า Canonical Correlation เป็นค่าสถิติที่ใช้วัดความสำคัญของสมการ โดยวัดความสัมพันธ์ระหว่างสมการกับกลุ่มตัวแปรที่ใช้ระบุประเภทของตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กับสมการที่คำนวณมาได้มากน้อยเท่าใด โดยค่า Correlation นี้มีค่าระหว่าง -1.0 ถึง 1.0 เมื่อไม่พิจารณาถึงเครื่องหมายตัวหน้าแล้ว สมการใดที่มีค่า Correlation สูงย่อมแสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่ใช้มีความสัมพันธ์กับสมการสูง

2.4.3 ค่า Classification Result

Classification Result เป็นตารางแสดงผลการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่มจากการคำนวณค่าดัชนีจากสมการกับข้อมูลจริงที่ระบุไว้ตั้งแต่ต้น ว่าสามารถระบุได้ถูกต้องตามข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นจริงร้อยละเท่าใด

2.5 การนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ

การประมวลผลของโปรแกรมจะแสดงค่า Z - score หรือค่าคะแนนมาตรฐานของประชากรที่ต้องการจำแนกประเภทได้ และให้ผลการพยากรณ์ที่ระบุประเภทของประชากรที่ทำการศึกษาออกมาด้วย ดังนั้นผลจากการประมวลผลจะทำให้ทราบว่าประชากรที่ทำการศึกษานั้นอยู่ในประเภทใด แต่ไม่ได้แสดงว่าจุดวิกฤตที่โปรแกรมใช้เป็นจุดแบ่งแยก ดังนั้นเมื่อใช้สมการคำนวณค่าดัชนีหรือค่าคะแนนมาตรฐานได้แล้ว จำเป็นต้องหาจุดวิกฤตที่เป็นค่าคะแนนที่แบ่งแยกประชากรออกจากกัน เพื่อที่สามารถนำสมการนี้ไปใช้สำหรับกรณีอื่นๆ ในภายหลังได้

จุดวิกฤต คือ การหาค่าเฉลี่ยระหว่างค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าสูงที่สุดในกลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ (ค่าพยากรณ์เท่ากับ 0) กับค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าต่ำที่สุดในกลุ่ม ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ (ค่าพยากรณ์เท่ากับ 1)

ดังนั้นหากมีการนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์โอกาสการประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ จะได้ว่า ธุรกิจใดที่มีค่าคะแนนมาตรฐานมากกว่าจุดวิกฤต จะถูกให้จัดอยู่ในกลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และถ้าธุรกิจใดที่มีค่าคะแนนมาตรฐานน้อยกว่าจุดวิกฤต จะถูกให้จัดอยู่ในกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ภาวะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

การศึกษาในบทที่ 4 นี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารของไทย จากบทความ วารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือ ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหาร และสถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมลำดับแรกที่ได้รับ การสนับสนุนมาตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ.2504 เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนน้อยใช้วัตถุดิบภายในประเทศสูง และสามารถนำเอาทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศไปพัฒนาเพื่อประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมได้มากทำให้ง่ายต่อการพัฒนาเพื่อการลงทุน นอกจากนี้อุตสาหกรรมอาหารยังก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมการผลิตอื่น ๆ ที่เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น การผลิตกระป๋อง ผลิตภัณฑ์พลาสติกอันจะนำไปสู่การจ้างงานและรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น

1. โครงสร้างอุตสาหกรรมอาหาร¹⁰

โครงสร้างของอุตสาหกรรมอาหาร โดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็น 12 สาขาย่อยภายใต้การจัดแบ่งของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดังนี้

---

¹⁰ สถาบันอาหาร , แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร (กันยายน 2545) , หน้า 10-11

1.1 เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้า คือ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกร โค กระบือ ไก่ เป็ด ห่าน นกทุกประเภท แพะ แกะ จระเข้ กบ เต่า ตะพาบ ไข่ รังนก และอื่นๆ โดยสินค้าสำคัญกลุ่มนี้ ได้แก่ ไก่แช่เย็นแช่แข็ง สินค้าสำเร็จรูปจากเนื้อไก่และสุกร เช่น ไส้กรอก ลูกชิ้น หมูหยอง และหมูแผ่น เป็นต้น

1.2 ผลิตภัณฑ์ประมงประกอบด้วยสินค้า คือ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำจืดและน้ำเค็ม เช่น ปลา กุ้ง หอย ปู หมึก กุ้ง ปลิงทะเล แมงกะพรุน ฯลฯ โดยสินค้าที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาหมึกแช่เย็นแช่แข็ง ปลาทูน่ากระป๋อง อาหารทะเลอบแห้ง และอาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

1.3 ผัก ผลไม้สดและแปรรูป ประกอบด้วยสินค้า คือ ผักและผลไม้ต่างๆ ทั้งในรูปผลสดแห้ง แช่แข็ง การแปรรูปอื่นๆ และน้ำผักผลไม้ รวมถึงสาหร่ายหิวหอมกระเทียมสด พริกไทยสด ถั่วอลันต์มะม่วงหิมพานต์ โดยสินค้าที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด ผักผลไม้ แช่เย็นแช่แข็ง ผักผลไม้กระป๋อง ผักผลไม้อบแห้งแช่แข็ง และน้ำผลไม้อื่น ลำไย

1.4 ธัญพืชและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้า คือ แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว แป้งมันสำปะหลัง เส้นหมี่และบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

1.5 เครื่องเทศและเครื่องปรุงรส ประกอบด้วยสินค้า คือ กระเทียมผล พริกไทยป่นเม็ด กระวาน กานพลู อบเชย ลูกและดอกจันทร์เทศ เมล็ดผักชี ขิง ขมิ้นเครื่องเทศ ผสมอื่น ๆ เครื่องปรุงรส เช่น น้ำปลา น้ำส้มสายชู ซอสพริก ซอสมะเขือเทศ ซีอิ๊ว เต้าเจี้ยว กะปิ เครื่องแกงสำเร็จรูป ผงปรุงรส

1.6 นมและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้า คือ นมสด นมพร้อมดื่ม นมเปรี้ยว นมอืดเม็ด นมผง นมข้นหวาน โยเกิร์ต ครีมเนย ไอศกรีมและผลิตภัณฑ์ที่มีนมเป็นส่วนประกอบหลัก

1.7 น้ำตาลและขนมหวาน ประกอบด้วยสินค้า คือ น้ำตาลดิบ น้ำตาลทราย ไซรับน้ำตาลก้อนและอื่นๆ รวมถึงน้ำผึ้ง กากน้ำตาล ลูกอม หมากฝรั่ง

1.8 เครื่องดื่มประกอบด้วยสินค้าสำคัญ คือ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ เช่น น้ำหวาน น้ำรสผลไม้ที่วัตถุดิบมาจากน้ำผสมวัตถุแต่งกลิ่นรส น้ำเก๊กฮวย น้ำดื่ม น้ำแร่ น้ำแข็ง น้ำอัดลม เครื่องดื่มเกลือแร่ เครื่องดื่มผง นมถั่วเหลือง โยเกิร์ตและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกประเภท

1.9 ชา กาแฟ โกโก้ ประกอบด้วยสินค้า คือ เมล็ดกาแฟดิบ กาแฟคั่ว กาแฟสำเร็จรูป กาแฟกระป๋อง ใบชาแห้ง ชาสำเร็จรูป เครื่องดื่มชากระป๋อง เมล็ดโกโก้ โกโก้ผง เครื่องดื่มโกโก้ และผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกันรวมถึงช็อกโกแลต

1.10 น้ำมันและไขมัน ประกอบด้วยสินค้า คือ เมล็ดพืชน้ำมันต่าง ๆ เช่น ปาล์ม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง เมล็ดทานตะวัน ไขมันจากสัตว์และพืชทั้งในลักษณะดิบและผ่านกระบวนการเป็นต้น

1.11 อาหารสัตว์ ประกอบด้วยสินค้า คือ มันสำปะหลังอัดเม็ด เศษมัน กากที่เหลือจากการผลิตน้ำมันจากพืช เช่น กากถั่วเหลือง กากจากน้ำมันรำข้าว ปลาป่นเศษกระดูก และน้ำคั้นจากสัตว์ และผลิตภัณฑ์ประมง อาหารสัตว์เลี้ยง เช่น ปลากระป๋อง อาหารสุนัขและแมว อาหารสัตว์อื่น ๆ ที่จัดทำเพื่อจำหน่ายปลีก รวมถึงฟาง แกลบ หญ้าและพืชอาหารสัตว์อื่น ๆ

1.12 ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและอื่น ๆ ประกอบด้วยสินค้า คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะการบริโภคไม่เหมือนอาหารปกติ มีรูปแบบเป็นน้ำ เม็ด แคปซูล มีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อการบริโภค รวมถึงอาหารอื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าในกลุ่ม 11 กลุ่มแรกได้ เช่น อาหารที่ผสมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน อาหารทางการแพทย์ อาหารสำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของวัตถุดิบหลายชนิด

2. ลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร

2.1 โครงสร้างการผลิต¹¹

ในปัจจุบันเมื่อก้าวถึงโครงสร้างการผลิตอาหารแล้วมักจะหมายความรวมถึงวงจรการผลิตตลอดทั้งขบวนการที่เรียกว่าห่วงโซ่อาหาร (Value Food Chain) นับตั้งแต่พันธุ์พืชและสัตว์มาสู่การผลิตในพื้นที่การเกษตร จนกลายมาเป็นวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตอาหารผ่านขบวนการจนได้มาเป็นสินค้าอาหารสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ถึงขบวนการผลิตตลอดทั้งวงจรดังกล่าวในด้านของการคุ้มครองผู้บริโภคและความปลอดภัยด้าน

¹¹ สถาบันอาหาร, แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร (กันยายน 2545), หน้า 11-12

อาหารแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องจากสามารถสอบย้อนกลับ (Traceability) ไปสู่ขบวนการผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ ได้ว่ามีคุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด แต่ในด้านของการค้าแล้วประเด็นดังกล่าวถือได้ว่าเป็นประเด็นข้อกีดกันทางการค้า (Trade Barrier) ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างมากต่อประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านของเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการ

ภาพที่ 4.1 ความเชื่อมโยงของหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร

จากภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงในวงจรการผลิตอาหารในความหมายและมิติใหม่ของการผลิตและการบริโภค ซึ่งในความหมายของความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety) นั้นจะมองลึกไปจนถึงขบวนการผลิตที่เริ่มตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบไปจนถึงสินค้าสำเร็จรูป การกำหนดคุณภาพ มาตรฐานสินค้าของผู้บริโภคจะส่งผลให้ผู้ผลิตในทุกขั้นตอนต้องหันมาให้ความสำคัญเพื่อปรับปรุงวิธีการผลิตและการตรวจสอบสินค้า เพื่อให้สอดคล้องและได้มาตรฐานตามที่ตลาดกำหนด

การผลิตในอุตสาหกรรมอาหารมีความหลากหลายมาก เนื่องจากตัววัตถุดิบและระดับการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปที่มีตั้งแต่อย่างง่ายแบบไม่ต้องใช้เครื่องจักร เช่น การทำผลไม้ดอง แช่อิ่ม ไข่เค็ม จนถึงการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีในระดับสูง เช่น การกลั่นน้ำมันปาล์ม การผลิตน้ำตาล หรือการผลิตผลิตภัณฑ์จากนม เป็นต้น ทำให้อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่วัตถุดิบสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในตัวเองได้และมีความหลากหลายสูง และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำให้อุตสาหกรรมอาหารสามารถใช้ผลผลิตการเกษตรภายในประเทศเป็นวัตถุดิบ โดยคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 80 - 90 และมีต้นทุนวัตถุดิบเฉลี่ยประมาณร้อยละ 65 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

2.2 ลักษณะการใช้เทคโนโลยี

กลุ่มการแปรรูปอุตสาหกรรมอาหารมีลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมจำแนกตามกระบวนการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ การถนอมอาหารโดยใช้ความร้อน (Thermal process Technology) เช่น Sterilization Pasteurization และ Canning กระบวนการแช่เยือกแข็งอาหาร (Frozen and Freezing Technology) ได้แก่ การแช่เยือกแข็งอาหารโดยใช้ความเย็นที่ต่ำกว่าลบ 18 องศาเซลเซียส กระบวนการทำแห้งอาหาร (Dehydration Technology) ได้แก่ การอบแห้งหรือการทำอาหารแห้ง การถนอมรักษาอาหารด้วยสารเคมี (Fermentation Technology) ได้แก่ การหมักดอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ Milling Technology ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ประเทศไทยใช้ในการสีข้าว ซึ่งปัจจุบันยังมีการสูญเสียจากการหักของเมล็ดข้าวถึงร้อยละ 15-18 และการให้ความร้อนด้วยพลังงานไมโครเวฟและการฉายรังสีอาหาร เป็นต้น

กระบวนการผลิตที่มีการแปรรูปโดยใช้ความร้อนและแช่เยือกแข็งเป็นที่นิยมมากสำหรับผลิตภัณฑ์ กุ้ง ไก่ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีการแปรรูปจะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาด เนื่องจากมาตรฐานความปลอดภัยที่เข้มงวดจะทำให้โอกาสของอาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปต้องใช้เทคโนโลยีของการผลิตเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีรสชาติใกล้เคียงธรรมชาติมากยิ่งขึ้น สำหรับสินค้าอาหารที่มีลักษณะเฉพาะภูมิภาค เช่น อาหารไทย จะมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าอาหารประเภทอื่น เนื่องจากการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสามารถหาได้ภายในประเทศ การให้ความสำคัญของอาหารกลุ่มนี้เพื่อการส่งออกต้องมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยของผู้บริโภคที่อาจต้องปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตให้ดีขึ้น สำหรับวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารไทยในต่างประเทศต้องมีการพัฒนาให้ส่งออกในรูปแบบอาหารแห้งหรือผง โดยต้องมีเทคโนโลยีการถนอมวัตถุดิบเหล่านั้นอย่างพอเพียงด้วยต้นทุนต่ำ โดยต้องพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้มากยิ่งขึ้นจึงจะสามารถผลักดันให้อาหารไทยเป็นที่นิยมทั่วโลก

2.3 การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย

สำหรับระบบการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารในขั้นตอนการผลิตและมาตรฐานโรงงานอุตสาหกรรมอาหารนั้นมีระบบที่สำคัญ ดังนี้

2.3.1 HACCP : Hazard Analysis Critical Control Point ¹²

HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) คือ ระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม ใช้เป็นเครื่องมือในการชี้เฉพาะเจาะจง ประเมินและควบคุมอันตรายที่มีโอกาสเกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์อาหาร ระบบนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนานาประเทศถึงประสิทธิภาพ การประกันความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับผู้บริโภค เนื่องจากระบบ HACCP เป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อควบคุมอันตราย ณ จุดหรือขั้นตอนการผลิตที่อันตรายเหล่านั้นมีโอกาสเกิดขึ้น จึงสามารถประกันความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ได้ดีกว่าการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุดท้าย หรือการควบคุมคุณภาพที่ใช้กันอยู่เดิมซึ่งมีความจำกัดของขนาดตัวอย่างที่สุ่ม นอกจากนี้ระบบ HACCP ยังมีศักยภาพในการระบุบริเวณหรือขั้นตอนการผลิตที่มีโอกาสเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ แม้ว่าจุดหรือในขั้นตอนดังกล่าว จะยังไม่เคยเกิดอันตรายมาก่อน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานใหม่

2.3.2 GMP : Good Manufacturing Practice

เป็นระบบบริหารคุณภาพพื้นฐานระบบหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในการผลิตอาหารเพื่อให้ผู้ผลิตเกิดความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตว่ามีคุณภาพตรงตามคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด และสม่ำเสมอในทุกวันที่ทำการผลิต ปัจจุบัน GMP เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และบางประเทศได้กำหนดเป็นกฎบังคับทั้งผู้ผลิตภายในประเทศและผู้ผลิตต่างประเทศที่ต้องการส่งสินค้าไปขายในประเทศตนเอง เช่น สหรัฐอเมริกาเป็นต้น หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตว่าด้วยสุขลักษณะทั่วไป (General Principles of Food Hygiene : Umbrella GMP) ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต บรรจุและเก็บผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์วิธีการในการผลิตอาหารเฉพาะแต่ละประเภท (Specific GMP)

¹² สถาบันอาหาร , <http://www.nfi.or.th> .

การที่อุตสาหกรรมอาหารจะประสบความสำเร็จและเจริญเติบโตต่อไปอย่างมั่นคงนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแล้ว ยังจำเป็นต้องมีปัจจัยเสริมอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น สภาพเศรษฐกิจและการลงทุน การเมือง นโยบายรัฐบาล กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยเป็นต้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ป้อนวัตถุดิบหรือดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเหล่านี้มีอยู่หลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์การขนส่ง และการผลิตวัตถุดิบ เป็นต้น

อุตสาหกรรมสนับสนุนถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการผลิตอาหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากราคาและคุณภาพของสินค้าอุตสาหกรรมสนับสนุนมีผลกระทบต่อต้นทุนและคุณภาพในการผลิตสินค้าอาหาร รวมไปถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคโดยจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผลิตภัณฑ์ซึ่งอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าอาหารนั้นจำแนกเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

2.4.1 วัตถุดิบ

เนื่องจากการผลิตวัตถุดิบถือเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ดังนั้นในการพิจารณาด้านการบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ ผ่านขั้นตอนการผลิตจนกระทั่งส่งถึงมือผู้บริโภค ซึ่งเป็นการมองตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำไปยังอุตสาหกรรมปลายน้ำ และแนวความคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร โดยเน้นการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันและกัน (Cluster Development) เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายในการทำงานและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหาร

วัตถุดิบที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปสามารถจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 3 ประเภท คือ วัตถุดิบด้านการเกษตร เช่น ผักและผลไม้ต่าง ๆ วัตถุดิบด้านประมง เช่น ปลาทูน่า กุ้ง ปู และวัตถุดิบด้านปศุสัตว์ เช่น เนื้อสุกร เนื้อเป็ด เนื้อไก่ เป็นต้น

วัตถุดิบด้านการเกษตรเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด สับปะรด ผักผลไม้และถั่วประเภทต่าง ๆ วัตถุดิบเหล่านี้สามารถนำมาแปรรูปและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศนารายได้เข้าสู่ประเทศปีละกว่า 40,000 ล้านบาท ในบรรดาสินค้าเกษตรแปรรูปเหล่านี้ สับปะรดกระป๋องเป็นผลไม้ที่ประเทศไทยนำมาผลิตส่งออกมากที่สุดและนับเป็นผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก โดยมีส่วนแบ่งอยู่ในตลาดโลกประมาณร้อยละ 45 ทั้งนี้แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ชลบุรี เพชรบุรี ชุมพร อุทัยธานี ราชบุรี กาญจนบุรี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม วัตถุดิบจากภาคการเกษตรส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณที่ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากการเพาะปลูกส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ประกอบกับเกษตรกรผู้เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการที่ดี ทั้งทางด้านการผลิต การจำหน่ายและการจัดการด้านคุณภาพ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมเพื่อให้ปริมาณสารตกค้างอยู่ในระดับที่ยอมรับ และวิธีการเก็บรักษาผลผลิตเพื่อลดการสูญเสีย นอกจากนี้ยังขาดการวิจัยพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ ขาดการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ปริมาณผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ไม่สามารถคาดการณ์ราคาได้แน่นอนและไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของโรงงานและตลาด สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัญหาที่สำคัญของอุตสาหกรรมเนื่องจากผู้บริโภคปลายทาง โดยเฉพาะในต่างประเทศให้ความสำคัญด้านคุณภาพสูง หากวัตถุดิบไม่มีคุณภาพจะทำให้ผลผลิตที่ได้มีราคาต่ำลงมาก และเนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมอาหารเป็นค่าวัตถุดิบ ดังนั้นการลดการสูญเสียของวัตถุดิบในกระบวนการผลิตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น

สำหรับสินค้าที่ใช้วัตถุดิบด้านประมง ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋องและอาหารทะเลแช่แข็งแปรรูป ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเฉลี่ยปีละกว่า 170,000 ล้านบาท โดยประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารทะเลรายใหญ่ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาทูน่ากระป๋องซึ่งประเทศไทยเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารทะเลกระป๋องจะแตกต่างกันไปตามประเภทของอาหารทะเลที่ทำการผลิต เช่น การผลิตทูน่ากระป๋องจะอาศัยวัตถุดิบที่มาจาก การนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปลาทูน่าที่จับได้จากแหล่งประมงภายในประเทศเป็นปลาทูน่าขนาดเล็กที่เรียกว่า ปลาโอ มีเพียงร้อยละ 20 ของวัตถุดิบที่ใช้ทั้งหมดเท่านั้น สำหรับวัตถุดิบที่นำมาผลิตผลิตภัณฑ์อาหารทะเลอื่น ๆ เช่น กุ้งกระป๋องและกุ้งแช่

แข็งนั้น ได้จากการเพาะเลี้ยงและการทำประมงอวนลาก ทั้งจากน่านน้ำไทยและน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 85 ของการใช้วัตถุดิบทั้งหมด

แต่ในสภาวะปัจจุบันการเพาะเลี้ยงและจับได้จากการประมงก็ยังมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะบางชนิดของสินค้าประมงซึ่งประเทศไทยไม่มี จึงมีการนำเข้าวัตถุดิบบางส่วนจากต่างประเทศ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัตถุดิบจากการประมงของไทยไม่เพียงพอที่จะป้อนโรงงานสำเร็จรูปนั้น เนื่องมาจากสิ่งแวดลอมในอ่าวไทยเสื่อมโทรมทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง และการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่งของประเทศเพื่อนบ้านทำให้ชาวประมงไทยต้องเดินทางไปจับสัตว์น้ำในระยะทางที่ไกลขึ้น โดยไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพของการเก็บสัตว์น้ำ ประกอบกับอุปกรณ์ขององค์การสะพานปลาและท่าเทียบเรือประมงยังไม่ทันสมัย ทำให้คุณภาพของสัตว์น้ำลดลงกว่าที่ควรจะเป็นความเสื่อมโทรมของการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง โดยเฉพาะที่จังหวัดสมุทรสาครก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ปัญหาด้านปริมาณสัตว์น้ำที่จะป้อนเข้าโรงงานอุตสาหกรรมขาดแคลนมากขึ้น นอกจากนี้ปัญหาด้านการปนเปื้อนของยาปฏิชีวนะ (Anti-biotic) ในตัวสินค้าวัตถุดิบก็ยังคงเป็นประเด็นที่ภาคอุตสาหกรรมประมงกำลังเผชิญอยู่อย่างต่อเนื่อง และดูเหมือนว่าจะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้หมดสิ้นไปได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

ในส่วนวัตถุดิบด้านอุตสาหกรรมเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของสารเจือปนที่อยู่ในเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อเป็ด เนื้อไก่ที่นำไปแปรรูป แต่ปัจจุบันในฟาร์มขนาดใหญ่ปัญหานี้เริ่มลดน้อยลงเนื่องจากการมีระบบ contract farming เข้ามาใช้ และมีระบบการจัดการฟาร์มที่ดีทำให้สามารถควบคุมการเพาะเลี้ยงได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านคุณภาพยังคงมีมากในกรณีของเนื้อวัวและเนื้อสุกรที่นำมาแปรรูปอาหาร เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้และความสะอาดของโรงฆ่าสัตว์ยังไม่ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัย ทำให้เนื้อสัตว์ที่นำมาแปรรูปไม่สดสะอาด นอกจากนี้การควบคุมโรคระบาดและสุขอนามัยของแหล่งวัตถุดิบยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นปัญหาต่อการส่งออก

นอกจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและปริมาณของวัตถุดิบโดยตรงแล้ว โครงสร้างของภาษีและโควตาวัตถุดิบนำเข้าก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการสูงขึ้น เช่น การเก็บเซอร์ชาร์จนำเข้าข้าวโพด การจำกัดโควตานำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง และการประกาศมาตรการนำเข้าส่งออกเป็นปีต่อปี รวมถึงการปรับโครงสร้างภาษีอากรขาเข้าอื่น ๆ

ในอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อไก่ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลชุดปัจจุบันได้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางภาษีให้เกิดความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อนไปแล้ว เช่น การปรับลดอัตราอากรขาเข้าวัตถุดิบสินค้าทะเลทุกชนิดเหลือร้อยละ 5 โดยผลดังกล่าวทำให้สินค้าประมง เช่น ปลาทูน่าแช่แข็งจากเดิมที่ถูกเก็บอากรขาเข้าในอัตราร้อยละ 60 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 5 ในขณะที่ปลาทูน่ากระป๋องสำเร็จรูปนำเข้าจะถูกเก็บอากรขาเข้าร้อยละ 10 เท่าเดิม

นอกจากนั้นในด้านผู้ผลิตที่นำวัตถุดิบเข้ามาเพื่อการส่งออกจะสามารถขอคืนภาษีขาเข้าได้ภายใน 2 วันทำการ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเป็นการช่วยลดต้นทุนและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการได้อีกทางหนึ่ง ในขณะเดียวกันรัฐบาลยังให้การส่งเสริมการส่งออกและแสวงหาแหล่งวัตถุดิบที่มีความเหมาะสมอย่างเป็นระบบ โดยการส่งเสริมและร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดหาและร่วมลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ได้วัตถุดิบมาป้อนโรงงานได้อย่างสม่ำเสมอ และร่วมมือกับภาคเอกชนจัดทำแผนเจาะตลาดและหาแหล่งวัตถุดิบทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.4.2 บรรจุกัมภ์

บรรจุกัมภ์อาหารมีบทบาทสำคัญในการยืดอายุและรักษาคุณภาพอาหารทั้งในด้านกลิ่น สี รสชาติ และความอร่อยให้คงอยู่จนกระทั่งถึงมือผู้บริโภค ทั้งยังช่วยให้การขนส่งผลิตภัณฑ์มีความสะดวกมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยในการส่งเสริมการตลาด เนื่องจากบรรจุกัมภ์ที่ออกแบบสวยงามสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และใช้เป็นที่โฆษณาได้ด้วยตัวเอง ประโยชน์ของบรรจุกัมภ์ดังกล่าวทำให้บรรจุกัมภ์ประเภทต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมอาหารมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีอัตราการเติบโตควบคู่ไปกับการเติบโตของการส่งออกในอุตสาหกรรมอาหาร โดยบรรจุกัมภ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารมีอยู่หลายชนิดจำแนกตามวัสดุที่ใช้ ได้แก่ บรรจุกัมภ์กระดาษซึ่งเป็นบรรจุกัมภ์ที่มีต้นทุนต่ำสามารถทำการพิมพ์สอดสีได้ง่ายและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม บรรจุกัมภ์แก้วเป็นบรรจุกัมภ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวางและสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ บรรจุกัมภ์โลหะมีความแข็งแรงทนทานต่อการขนส่ง สามารถเก็บรักษาคุณภาพอาหารได้นาน และใช้มากในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ต้องผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อด้วยความร้อน บรรจุกัมภ์พลาสติกที่นิยมใช้มีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภททรงรูป เช่น ขวด ถ้วย และประเภทอ่อนตัว เช่น ฟิล์ม ถุง ซองพลาสติก เป็นต้น

ในปัจจุบันผู้ประกอบการส่วนใหญ่สั่งซื้อกระป๋องจากผู้ผลิตภายในประเทศ โดยคัดเลือกจากผู้ที่สามารถผลิตกระป๋องที่มีคุณภาพสม่ำเสมอและได้มาตรฐานตามที่ลูกค้ากำหนดอย่างไรก็ตามกระป๋องบางชนิด เช่น กระป๋องอลูมิเนียม หรือฝากระป๋องดีบุกแบบดั้งเดิมยังมีการนำเข้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้วัตถุดิบที่จะนำมาผลิตกระป๋องบรรจุอาหาร เช่น แผ่นเหล็ก แผ่นเหล็กเคลือบดีบุก แผ่นเหล็กเคลือบแลคเกอร์ ซึ่งเป็นวัตถุดิบต้นทุนประมาณร้อยละ 65-70 ของต้นทุนผลิตกระป๋องยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศปีละจำนวนมากและมีผู้นำเข้าน้อยราย ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบหรือวัตถุดิบมีราคาแพง ส่งผลกระทบถึงการผลิตและต้นทุนของกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหาร

2.4.3 การขนส่ง

การขนส่งวัตถุดิบและสินค้าภายในประเทศสามารถทำได้ 3 วิธีหลัก คือ ทางบกได้แก่ ทางถนนและทางรถไฟ ส่วนทางน้ำ ได้แก่ ชายฝั่งทะเลและทางน้ำภายในประเทศ และทางอากาศซึ่งเป็นที่นิยมน้อยที่สุดเนื่องจากมีราคาแพง

การขนส่งทางบกจะนิยมใช้ทางถนนมากกว่าทางรถไฟ เนื่องจากสามารถจัดส่งสินค้าถึงมือลูกค้าได้โดยตรงเพียงครั้งเดียว ไม่จำเป็นต้องขนสินค้าขึ้นลงทางรถไฟเพิ่มอีก นอกจากนี้โครงข่ายถนนยังสามารถครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางกว่า นอกจากนี้การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนใน Investment Opportunities Study Infrastructure in Thailand ปี พ.ศ. 2538 ยังชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยไม่ค่อยมีการพัฒนาการคมนาคมการขนส่งทางรถไฟมากนัก ทำให้มีความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ การลงทุนเพื่อทดแทนหัวรถจักรเก่ามีไม่เพียงพอ สภาพของรางรถไฟร้อยละ 97 เป็นชนิดรางเดี่ยว และมีเพียงครั้งเดียวที่อยู่ในสภาพที่ดี ทำให้รถไฟบรรทุกผู้โดยสารสามารถวิ่งได้ ในอัตราความเร็วเพียง 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในขณะที่รถไฟบรรทุกสินค้าสามารถวิ่งด้วยอัตราเพียง 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมงเท่านั้น นอกจากนี้การคมนาคมขนส่งทางรถไฟยังอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐธุรกิจ จึงขาดความคล่องตัวในการบริหาร

สำหรับการขนส่งทางน้ำนั้นจะใช้ในการขนส่งตามแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่ โดยมีแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ของประเทศ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแม่น้ำหลักที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในประเทศเป็นเส้นทางในการลำเลียงวัตถุดิบไปขึ้นตามท่าต่าง ๆ ที่เป็นเส้นทางที่แม่น้ำไหลผ่าน

3. ลักษณะการจ้างงานในอุตสาหกรรมอาหาร ¹³

อุตสาหกรรมอาหารบางประเภทมีกรรมวิธีการผลิตที่ต้องเตรียมวัตถุดิบค่อนข้างมาก เช่น ในกรณีของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมการฆ่าสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ทำให้ความเป็นไปได้ในการใช้เครื่องจักรในขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบมีจำกัด สัดส่วนจำนวนแรงงานต่อแรงงานในอุตสาหกรรมอาหารของอุตสาหกรรมดังกล่าวจะมีสัดส่วนที่สูงกว่าอุตสาหกรรมอาหารประเภทอื่นๆ

ลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมอาหารอีกประการหนึ่ง คือ วัตถุดิบจะมีการผันแปรตามฤดูกาล เพราะฉะนั้นจะมีบางช่วงที่การผลิตจำเป็นต้องหยุดหรือชะลอออกไป หรือในบางโรงงานอาจมีการรักษาระดับการผลิตเอาไว้ แม้ว่าจะไม่มีตลาดรองรับหรืออาจมีการเปลี่ยนสายการผลิตไปผลิตสินค้าชนิดอื่นที่มีวัตถุดิบในช่วงนั้นเพื่อรักษาแรงงานไว้ ทำให้แรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างรายวันมีการเปลี่ยนงานบ่อย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องใช้ทักษะในการทำงานมาก ไม่สามารถยึดเป็นอาชีพได้ตลอดทำให้นายจ้างไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน อย่างไรก็ตามโรงงานอาจจะประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงที่ต้องการการผลิตมาก

โดยภาพรวมของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยนั้น มีการจ้างแรงงานที่มีการศึกษาสูงในสัดส่วนที่น้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนของการเตรียมวัตถุดิบ เช่น การปอกเปลือกกุ้ง หรือการปอกเปลือกสับปะรด เป็นกระบวนการที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือ (Manual Labor) เป็นจำนวนมาก ซึ่งในส่วนนี้ยังมีข้อจำกัดในการนำเอาเครื่องจักรมาใช้ทดแทนแรงงาน อีกทั้งแรงงานที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารไม่ต้องการทักษะสูงเท่าใดนัก จึงมักจะปรากฏว่ามีการจ้างแรงงานในกลุ่มเด็กและสตรีในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง

¹³ สถาบันอาหาร , แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร (กันยายน 2545) , หน้า 15

4. การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหาร

อุตสาหกรรมอาหารไทยมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ โดยตลาดภายในประเทศมีบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่เข้ามาลงทุนโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศมาผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าแก่สินค้าและจำหน่ายภายในประเทศเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้ผลิตมีความเข้าใจต่อรสนิยมของผู้บริโภค และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตอบสนองต่อความต้องการผู้บริโภคได้ ส่วนตลาดต่างประเทศมีการขยายตัวของการส่งออกในกลุ่มสินค้าประมง และปศุสัตว์ เนื่องจากมีความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทยจึงต้องเสริมสร้างให้อุตสาหกรรมอาหารมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนให้สินค้าอาหารไทยสามารถแข่งขันได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากวัตถุดิบที่ปัจจุบันเริ่มมีราคาสูงขึ้นและมีข้อจำกัดในด้านของแหล่งทรัพยากร

ตารางที่ 4.1 ตลาดหลักที่สำคัญในการส่งออกสินค้าอาหารของไทย

ประเทศ	ผลิตภัณฑ์
1. ญี่ปุ่น	อาหารทะเลแช่แข็ง เนื้อสัตว์ปีกแช่แข็ง ผลไม้แช่แข็ง เครื่องเทศผลิตภัณฑ์จากข้าว
2. สหรัฐอเมริกา	ผลิตภัณฑ์กระป๋อง ได้แก่ ปลาทูน่า สับปะรด น้ำ สับปะรดอาหารทะเล ข้าว ข้าวโพดอ่อน และหน่อไม้ กุ้งแช่แข็ง
3. สหภาพยุโรป	ผลิตภัณฑ์บรรจุกระป๋อง ได้แก่ ปลาทูน่า สับปะรด น้ำ สับปะรด ข้าวโพดอ่อน หน่อไม้ ผลิตภัณฑ์ข้าว ผลิตภัณฑ์แช่แข็งประเภท หมึก กุ้ง เนื้อไก่
4. แคนาดา	กุ้งสด กุ้งต้มสุกแช่แข็ง ทูน่ากระป๋อง สับปะรดกระป๋อง
5. ออสเตรเลีย	อาหารทะเลกระป๋องสำหรับมนุษย์และสัตว์เลี้ยง
6. เอเชียใต้ ได้แก่ ฮ่องกง จีน สิงคโปร์ ใต้หวัน เกาหลี มาเลเซีย	สินค้าอาหารไทยเกือบทุกชนิด

ที่มา : สถาบันอาหาร , 2546

5. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเริ่มมีทิศทางชัดเจนเมื่อประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 และได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาจากมุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมาสู่การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับและมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9¹⁴ (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก โดยเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดส่งออกสินค้าเกษตรรวมทั้งเป็นแหล่งแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพสูง

อย่างไรก็ตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารมีอยู่มากมาย โดยสามารถสรุปในส่วนที่มีความสำคัญได้ดังนี้

5.1 นโยบายการค้า (Trade Policy)

จากการที่ประเทศต่าง ๆ ได้สนับสนุนระบบการค้าเสรีทำให้การค้าระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายใต้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลให้ตลาดโลกกลายเป็นตลาดที่ไร้พรมแดน การเปิดเสรีทางการค้าขยายตัวกว้างขวางทั่วทุกภูมิภาค การปรับลดยุทธศาสตร์ มาตรการและนโยบายการค้าระหว่างประเทศของแต่ละประเทศถูกผลักดันให้เข้าสู่ความเป็นสากลเท่าเทียมกันทั่วโลก นานาประเทศได้ดำเนินนโยบายการค้าอิงแนวทางกระแสโลก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาคทั่วโลกย่อมส่งผลต่อการค้าของโลกที่ต่อเนื่องเกี่ยวข้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งมาตรการของระบบการค้าเสรีของกลุ่มการค้าต่าง ๆ จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ มาตรการด้านภาษี และมาตรการที่ไม่มีภาษี

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 -2549 , (มิถุนายน 2544).

มาตรการทางด้านภาษี จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับแรก เป็นภาษีนำเข้าที่เรียกว่าการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nations : MFN) หมายถึง การปฏิบัติต่อชาติอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ ประเทศใดก็ตามจะเรียกเก็บภาษีศุลกากร หรือค่าธรรมเนียม หรือใช้มาตรการใด ๆ กับสินค้าที่นำเข้าจะต้องไม่เลือกปฏิบัติกับประเทศที่ส่งสินค้าเข้ามาไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาเล็ก ๆ หรือประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหญ่ ๆ

ระดับที่สองเป็นการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Generalized System Preferences: GSP) ซึ่งให้กับประเทศผู้ส่งออกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเป็นการช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถสร้างโอกาสส่งออกและแข่งขันกับประเทศอื่นได้ นอกจากนี้ยังมีสิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (The Global System of Trade Preference among Developing Countries : GSTP) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศกำลังพัฒนาที่จะลดหย่อนอากรศุลกากร (Customs Duty) ขาเข้าแก่สินค้าบางรายการระหว่างกันเพื่อส่งเสริมการค้า เพิ่มการผลิต และการจ้างงาน และนำไปสู่การพึ่งพาตัวเองของประเทศกำลัง

และในระดับที่สามเป็นการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรกับประเทศผู้นำเข้าที่ต้องการจะให้สิทธิพิเศษนอกเหนือกรณี GSP ซึ่งเป็นในลักษณะผูกพันหรือความช่วยเหลือที่ประเทศผู้นำเข้าต้องการให้กับประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อนภายใต้สนธิสัญญาต่าง ๆ เช่น สัญญาทวิภาคี (Bilateral Agreement) ที่ประชาคมยุโรปให้กับประเทศในแถบ Africa Caribbean and Pacific (ACP)

ในส่วนของมาตรการที่มีใช้ภาษีเป็นมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ เริ่มใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าโดยใช้เครื่องมือด้านการกำหนดระเบียบการตรวจสอบมาตรฐานในการนำเข้าสินค้า เช่น กฎเกณฑ์ด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้า กฎเกณฑ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและมาตรการด้านสุขอนามัย

5.2 นโยบายการเงินและการคลัง (Monetary and Fiscal Policy)

รัฐบาลได้ใช้นโยบายการเงินและการคลังเพื่อสร้างความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยในด้านการเงินรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบคงที่ (Fixed Exchange Rate) มาเป็นอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (Managed Floated Exchange Rate) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาคเอกชนในการติดตามความเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ส่วนในด้านการคลังรัฐบาลพยายามรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจโดยใช้ระบบการคลังแบบสมดุล อย่างไรก็ตามช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลได้ใช้นโยบายการเงินและการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดมาตรการสำคัญเมื่อ 10 สิงหาคม 2542

มาตรการการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและบรรเทาผลกระทบทางสังคมโดยกำหนดให้มีมาตรการต่อเนื่องและสนับสนุนการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับภาคเอกชน โดยมีมาตรการหลักที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร 3 มาตรการ คือ มาตรการด้านภาษี มาตรการสนับสนุนด้านเงินทุน และมาตรการปรับโครงสร้างการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มาตรการด้านภาษี รัฐบาลได้จัดให้มีการปรับปรุงพิกัดอัตราศุลกากรสำหรับสินค้าทุน วัตถุดิบและอื่น ๆ และยกเลิกการจัดเก็บอากรพิเศษ ซึ่งส่งผลให้ผู้ผลิตได้รับผลประโยชน์โดยตรง เช่น ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและปศุสัตว์ การลดอัตราอากรของแผ่นเหล็กที่นำมาทำบรรจุภัณฑ์และสิ่งปรุงแต่งในอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินในอัตราเร่งทำให้ผู้ประกอบการมีกระแสเงินสดเพิ่มขึ้น

สำหรับมาตรการสนับสนุนด้านเงินทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจและเร่งรัดกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของภาคเอกชน โดยจัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมลงทุน (Equity Fund) กองทุนเงินร่วมทุนในธุรกิจขนาดกลาง (Thailand Recovery Fund) และกองทุนรวมเพื่อร่วมลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในส่วนของการปรับโครงสร้างการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งสามารถดูดซับแรงงานได้มากสามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยจัดหาแหล่งงานเพื่อสนับสนุนประกอบด้วยมาตรการหลัก คือ การปรับปรุงระบบและเพิ่มศักยภาพการค้าประกันสินเชื่อสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การปรับโครงสร้างและเพิ่มศักยภาพของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรม การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

5.3 นโยบายการเกษตร (Agricultural Policy)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาด้านการเกษตร โดยให้มีการผลิตสินค้าเกษตรที่หลากหลาย รวมทั้งจัดระบบโครงสร้างการผลิตในภาพรวมให้เชื่อมโยงกับการตลาด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในระดับไร่นาและท้องถิ่น นอกจากนั้นจะส่งเสริมและเร่งรัดการเพาะปลูกสินค้าเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่เขตร้อน (Tropical Area) ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตที่สูงขึ้น รวมทั้งการเร่งรัดและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรใหม่ๆ เพื่อขยายตลาดภายในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมและพัฒนาการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับด้านคุณภาพและมาตรฐานสากล

จะเห็นว่าภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการขาดประสิทธิภาพการผลิตและมีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ซึ่งก่อให้เกิดแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารเกษตรในฐานะที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนา ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยที่ให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างการผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยเร่งรัดการพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตรที่มีศักยภาพในการส่งออก และนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออก

5.4 นโยบายอุตสาหกรรม (Industrial Policy)

ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลโดยกระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2541-2545)¹⁵ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรมอาหารไว้ คือ “ประเทศไทยเป็นผู้นำของโลกในการส่งออกสินค้าอาหารมูลค่าเพิ่มสูง โดยเน้นอาหารที่ผลิตจากการประมง กล้วย ฝรั่ง และเนื้อสัตว์ รวมถึงการมีศักยภาพในการที่จะผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มเพื่อส่งออกจากน้ำตาลและมันสำปะหลังซึ่งไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก” อีกทั้งมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อรองรับวิสัยทัศน์ ดังนี้

1. จัดระบบการรับช่วงการผลิตระหว่างเกษตรกรและโรงงาน
2. วิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์อย่างต่อเนื่อง
3. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและใช้ประโยชน์จากของเหลือใช้ (By product)
4. ปรับเปลี่ยนเครื่องจักรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. ใช้เวทีองค์กรโลกด้านการค้าและการเกษตรในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
6. การเจาะตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น
7. การสร้างภาพพจน์สินค้าไทย (Thailand Brand Image)
8. สนับสนุนให้ผู้ผลิตสร้างตราสินค้าของตนเอง (Brand Name)

¹⁵ คณะกรรมการพัฒนาการอุตสาหกรรมแห่งชาติ , แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2541-2545) :แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (17 มิถุนายน 2541)

9. ส่งเสริมการผลิตและบริโภคผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ

10. มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคของอุตสาหกรรมทั้งระบบ

11. สนับสนุนการจัดการคุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยนำระบบ HACCP มาประยุกต์ใช้ทุกระดับชั้นตั้งแต่การผลิตระดับไร่นาจนถึงการผลิตเพื่อการส่งออก

12. การแสวงหาวัตถุดิบจากต่างประเทศมาแปรรูปในประเทศโดยนำเข้าวัตถุดิบและนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในประเทศ

5.5 นโยบายด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่องานด้านสุขอนามัยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับดังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทางการศึกษา ความเป็นอยู่ ระบบสาธารณสุขและการบริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริโภคอาหาร กระทรวงสาธารณสุขซึ่งมี 3 หน่วยงานหลักด้านอาหาร ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ทำหน้าที่ออกกฎเกณฑ์และบังคับใช้กฎหมาย กรมอนามัยดูแลด้านความสะอาดและความปลอดภัยโดยทั่วไป และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ทำหน้าที่ตรวจสอบในทางวิทยาศาสตร์วิเคราะห์อาหารต่างๆที่มีสารปนเปื้อนพอที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

ทั้งนี้กระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้บังคับใช้หลักเกณฑ์ในการจัดการผลิตที่ดีในโรงงานอุตสาหกรรม (Good Manufacturing Practice : GMP) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 193 พ.ศ. 2543 อีกทั้งได้มีการจัดทำข้อเสนอระบบความปลอดภัยด้านอาหารแห่งชาติ(National Food Safety Program) ขึ้น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแห่งชาติด้านอาหารแล้วเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีการจัดทำระบบไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยของอาหารขององค์การอนามัยโลก ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์ 10 ข้อ ว่าด้วยความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งระบบความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศต่างๆ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ประเทศจะต้องกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยของอาหารแห่งชาติ (National Food Safety Policy) โดยให้สอดคล้องกับด้านความเพียงพอของอาหาร คุณภาพ และโภชนาการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการค้าระดับนานาชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 รัฐบาลจะประเมินและปรับแก้ไขกฎหมายด้านอาหารเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้ และสินค้าอาหารมีความปลอดภัยในตลาดโลก

กลยุทธ์ที่ 3 การตรวจสอบสถานที่ผลิตอาหาร การฝึกอบรมและการกำหนดหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ตลอดจนการได้รับสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอด้วย

กลยุทธ์ที่ 4 ความสามารถในการตรวจวิเคราะห์ของประเทศต้องได้รับการยกระดับ พัฒนาให้เข้มแข็งด้วยการฝึกอบรมที่เหมาะสม การได้รับงบประมาณและการพัฒนา กำหนดกระบวนการควบคุมคุณภาพการวิเคราะห์

กลยุทธ์ที่ 5 รัฐบาลควรจะค้นหาความจำเป็น และวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมในการเฝ้าระวังโรคที่เกิดจากอาหาร โดยให้งบประมาณที่จำเป็นด้วย

กลยุทธ์ที่ 6 รัฐบาลควรจะดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริมและบังคับให้ผู้ผลิตอาหารอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ ดำเนินการให้มั่นใจว่าอาหารมีความปลอดภัย ซึ่งรวมถึงด้านคุณภาพของอาหารด้วย

กลยุทธ์ ที่ 7 รัฐบาลควรดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริมและบังคับให้ผู้ค้าย่อยกัตตาคาร ร้านอาหาร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านอาหารบาทวิถี) เพื่อให้มั่นใจว่าอาหารมีความปลอดภัย ซึ่งรวมถึงด้านคุณภาพของอาหารด้วย

กลยุทธ์ที่ 8 รัฐบาลควรจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้บริโภคตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกอาหารที่ปลอดภัยมีคุณค่าทางโภชนาการ และบังคับให้ผู้บริโภค (หรือผู้แทน) เข้าร่วมในการดำเนินการให้มั่นใจว่าอาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ

กลยุทธ์ที่ 9 รัฐบาลควรจะตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว และการฝึกอบรมสำหรับทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อให้แต่ละฝ่ายได้ร่วมดำเนินการในส่วนที่ตนรับผิดชอบให้อาหารมีความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 10 รัฐบาลควรจะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำการศึกษาวิจัยอย่างประสานงานกันในด้านความปลอดภัยของอาหาร และจัดลำดับความสำคัญแรกให้กับการวิจัยที่จะนำไปสู่การได้ข้อมูลที่จำเป็นในการจัดการให้อาหารมีความปลอดภัย

5.6 นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภาครัฐบาลได้เริ่มมีบทบาทอย่างจริงจังในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 9 ได้วางแนวทางการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญ คือ ประยุกต์ใช้พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยี และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและเกษตรกรผู้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการกำหนดแนวทางดำเนินการเฉพาะสาขาที่ประเทศไทยมีศักยภาพ และเร่งพัฒนาสังคมไทยให้มีพื้นฐานความรู้ความคิดทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่เป็นความต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอย่างพอเพียง รวมทั้งยกระดับการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำให้เกิดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสูงในระยะต่อไป

การพัฒนาในระยะยาว สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ¹⁶ ได้จัดทำแผนวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ.2543-2563 โดยมุ่งหวังที่จะผลักดันให้สังคมไทยเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีซึ่งเป็นข้อมูลที่ประกอบอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 9 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

¹⁶ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, วิสัยทัศน์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไทย : สถานภาพและยุทธศาสตร์ (ฉบับสมบูรณ์) (ธันวาคม 2543).

1. การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การค้นคว้าอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เทคโนโลยีใหม่หรือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงความรู้เดิม วิธีการเดิม เทคโนโลยีเดิม การวิจัยและพัฒนานี้หมายความรวมถึงการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ การพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรม และรวมไปถึงการนำความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ในการออกแบบและสร้างเครื่องมือหรือเครื่องจักรและในการทำวิศวกรรม

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยี หมายถึง กระบวนการนำเอาเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นหรือพัฒนาขึ้น ในสถานที่หนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งไปใช้ในที่อื่นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันหรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป

3. การพัฒนากำลังคนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งรวมระดับโรงเรียนอุดมศึกษา วิจัยและวิชาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อเนื่องและตลอดชีวิตสำหรับคนทั่วไป

4. โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้แก่ ระบบบริการด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระบบฝึกอบรม ระบบสารสนเทศ ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ระบบกฎหมายและอื่นๆ เช่น การเงิน การบริหารเครือข่ายโทรคมนาคม เป็นต้น

5. การบริหารระบบการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง การจัดดำเนินการให้มีและใช้ระเบียบการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการดำเนินการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ประสานกันอย่างเป็นลำดับให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดผลของการดำเนินงานในงานในเชิงก้าวหน้า และในความหมายที่กว้างหมายรวมถึงระเบียบสังคมหรือกฎหมายนโยบายของรัฐ แผนแม่บทและระเบียบปฏิบัติที่ยอมรับร่วมกันในการเอื้อให้เกิดการประสานอย่างเป็นลำดับ

6. สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การพัฒนาประยุกต์ การดัดแปลง การถ่ายทอด การผลิตและการบริหารที่เกี่ยวข้องกับงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5.7 นโยบายการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจ¹⁷

การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมมีหลายวิธี สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมหลายประเภทมี Value Chain ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจ หรือ Cluster ซึ่งเป็นแนวทางที่ Michael E.Porter นำเสนอไว้เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้อุตสาหกรรมไทยสามารถสร้างเครือข่ายกันได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนา Cluster ต้องเกิดจากความร่วมมือของภาคเอกชนใน Value Chain ของอุตสาหกรรมนั้น และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งเสริมสนับสนุนของภาครัฐที่ชัดเจนและจริงจัง การพัฒนา Cluster ในอุตสาหกรรมไทยอาจใช้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1.) Facilitating Cluster หมายถึง การรวมตัวกันของผู้นำในอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นตัวแทนจากภาคเอกชนมารวมตัวกันเพื่อร่วมกำหนดนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรม และเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการที่เป็นเอกชนในการเจรจาต่อรองกับภาครัฐ เพื่อผลักดันให้นโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.) Geographic Cluster หมายถึง การรวมตัวกันของผู้ประกอบการที่อยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน โดยการรวมตัวเพื่อมุ่งบรรลุประโยชน์ในเรื่องประสิทธิภาพการผลิตเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบ การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และการขนส่งสินค้า

3.) Industrial Cluster หมายถึง การรวมตัวกันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมทางตรง คือ การผลิต และอุตสาหกรรมสนับสนุนที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในภูมิภาค/พื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยการรวมตัวกันนั้นเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม การถ่ายทอดวิชาการในการออกแบบ รวมทั้งการขยายช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายเป็นหลัก

¹⁷ สำนักงานนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา กระทรวงอุตสาหกรรม, ชัยชนะอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมบนเส้นทางคลัสเตอร์ (Cluster) (2548)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการดำเนินโครงการแผนที่เครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster Mapping) เพื่อยกระดับการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพคลัสเตอร์ออกเป็น 2 มิติ คือ มิติการพัฒนาและความเข้มแข็งของเครือข่าย และมีมิติโอกาสทางการตลาด ทั้งนี้ได้มีการแบ่งกลุ่มคลัสเตอร์ที่ทำการประเมินออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 152 คลัสเตอร์ โดยสามารถเรียงลำดับตามศักยภาพต่ำไปยังสูงได้คือ กลุ่มที่เพิ่งจะรวมตัวกัน (108 คลัสเตอร์) กลุ่มกำลังแสวงหาทิศทาง (11 คลัสเตอร์) คือกลุ่มที่มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจนแต่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดได้ กลุ่มกำลังพัฒนา (10 คลัสเตอร์) คือกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งแต่มีช่องทางการตลาดที่จำกัด ต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่สูง และกลุ่มศักยภาพสูง (23 คลัสเตอร์) คือกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง สามารถกำหนดกลยุทธ์และแผนงานได้โดยลำพัง และมีโอกาสทางการตลาดที่ดี

นอกจากนั้นยังมีการจำแนกกลุ่มคลัสเตอร์อีก 3 รูปแบบ คือ แบ่งตามภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยมีจำนวนกลุ่มคลัสเตอร์คิดเป็นร้อยละ 13 18 21 22 10 และ 24 ตามลำดับ แบ่งตามสถานภาพผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบการ SMEs และกลุ่มการผลิตระดับชุมชน มีจำนวนคลัสเตอร์คิดเป็นร้อยละ 38 และ 62 ตามลำดับ และมีการแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ การผลิตในภาคอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรม การบริการ และการผลิตในภาคเกษตร โดยมีจำนวนคลัสเตอร์คิดเป็นร้อยละ 47 9 และ 45 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยจัดประชุมกลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มีส่วนกำหนดนโยบาย พบว่าผู้มีส่วนร่วมต่างให้ความสำคัญถึงนโยบายคลัสเตอร์ของรัฐบาล หากแต่การเข้าใจความหมาย และวิธีการยังแตกต่างกันอยู่บ้าง ทั้งยังเน้นเชื่อมโยงธุรกิจของผู้ประกอบการในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มากกว่าการเชื่อมโยงแนวคิดที่จะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน อีกทั้งมีการรวมกลุ่มกันในลักษณะหลวม ๆ เนื่องจากนโยบายต่าง ๆ มักถูกกำหนดมาจากหน่วยงานของภาครัฐ หรือภาคเอกชนที่อยู่นอกกลุ่มมากกว่าถูกผลักดันจากผู้ประกอบการภายในกลุ่มเอง

นอกจากนั้นผู้ประกอบการ ผู้ที่มีส่วนกำหนดนโยบาย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาล มีการร่วมมือกันผลักดันเป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เพราะขาดบุคลากรและการสนับสนุนด้านงบประมาณ อีกทั้งยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายส่วนใหญ่จะถูกกำหนดมาจากผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้นโยบายดังกล่าวมักจะถูกเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้กำหนดนโยบาย

5.8 นโยบายด้านธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นอย่างมาก โดยได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543¹⁸ ขึ้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกิดการพัฒนา โดยมีหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นนิติบุคคลมีลักษณะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือรัฐธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

นอกจากนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมยังเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

1. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

2. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด

¹⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 , ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 117 ตอนที่ 9 ก , (17 กุมภาพันธ์ 2543).

3. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้นจึงได้กำหนดกลยุทธ์และมาตรการการพัฒนา ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประกอบด้วย 7 กลยุทธ์หลัก และ 32 มาตรการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

1.1 พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการ ให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1.2 จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ

1.3 สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย

1.4 สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs สู่มาตรฐานสากล

1.5 พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs

2.1 บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมรับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรม ให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรของ SMEs

2.3 เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

2.4 ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs

3.1 ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสให้แก่ธุรกิจขนาดย่อม

3.2 ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก

3.4 ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อส่งเสริม SMEs

4.1 ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ

4.2 พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs

4.3 จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

4.4 จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs

4.5 เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

5.1 เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs

5.2 พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหาร เพื่อสร้างความเป็น ธรรม และชัดเจนข้อเสียเปรียบของ SMEs

5.3 ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร

5.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า

5.5 ยกกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่

5.6 ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาธุรกิจรายย่อยและธุรกิจชุมชน

6.1 บ่มเพาะการจัดตั้งธุรกิจรายย่อยและธุรกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคต

6.2 ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของธุรกิจรายย่อยและธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

6.3 ยกกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้ธุรกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้

6.4 ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจครบวงจร

7.1 ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจเพื่อประสิทธิภาพโดยรวม

7.2 พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงธุรกิจครบวงจรในแต่ภูมิภาค

7.3 ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์

7.4 จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุน เพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

สถานการณ์ของอุตสาหกรรมอาหารในปัจจุบัน¹⁹

ภาวะการผลิตและการส่งออกโดยรวมของอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารคาดว่าจะได้รับผลดีจากปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าในกลุ่มเนื้อไก่แปรรูปที่มีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง จากข่าวการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการขยายตลาดส่งออกของสินค้าในกลุ่มเนื้อสัตว์ แต่ต้องจับตามองสินค้าในกลุ่มประมงอย่างใกล้ชิดเนื่องจากวัตถุดิบหลักในภาคประมงมีจำกัด สืบเนื่องจากปัญหาราคาน้ำมันที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต ซึ่งล่าสุดกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งและชาวประมงในหลายพื้นที่ต้องเลิกกิจการไปนอกจากนี้สินค้าเกษตรบางรายการ เช่น ข้าวมีราคาสูงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก สำหรับตลาดภายในประเทศนั้นยังได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทางการเมือง เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดทางภาคใต้ และราคาน้ำมันที่ยังคงอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้า ทำให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้นมาก อีกทั้งภาวะเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น กำลังซื้อ และการตัดสินใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

¹⁹ สถาบันอาหาร , รายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมอาหารไทย (เมษายน 2549)

1. ภาพรวมของอุตสาหกรรมอาหาร

ในปี พ.ศ. 2547 มีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคการผลิตรวมทั้งสิ้น 482,229 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 99.7 ของสถานประกอบการในภาคการผลิตทั้งหมด โดยมีโครงสร้างการกระจายตัวตามประเภทของภาคการผลิตที่มีจำนวน SMEs ในสัดส่วนที่สูง 5 อันดับแรก ได้แก่ การผลิตอาหาร เครื่องแต่งกาย สิ่งทอ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้(ไม่รวมเฟอร์นิเจอร์) และผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในจำนวนนี้อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร มีจำนวนสถานประกอบการจำนวน 135,227 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 28.0 ของสถานประกอบการในภาคการผลิตทั้งหมด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 : จำนวนสถานประกอบการจำแนกตามประเภทของธุรกิจภาคการผลิต ปี 2547

ประเภทอุตสาหกรรม	รวม (ราย)	ใหญ่ (ราย)	SMEs	
			จำนวน	สัดส่วนต่ออุตสาหกรรม ทั้งหมด (%)
1. อาหารและเครื่องดื่ม	135,376	149	135,227	99.9
2. เครื่องแต่งกาย	72,349	34	72,315	100
3. สิ่งทอ	57,606	102	57,504	99.8
4. ไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้	45,224	16	45,208	100
5. ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	31,579	47	31,532	99.9
6. โลหะประดิษฐ์	27,616	63	27,553	99.8
7. การผลิตเครื่องเรือน	23,883	46	23,837	99.8
8. ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	10,459	48	10,411	99.5
9. การพิมพ์โฆษณา การพิมพ์	9,082	33	9,049	99.6
10. ยาง และผลิตภัณฑ์พลาสติก	7,298	110	7,188	99.5
11. เครื่องจักร และอุปกรณ์	5,848	40	5,808	99.3
12. เครื่องหนัง กระเป๋า และรองเท้า	4,917	25	4,892	99.5
13. สารเคมี และผลิตภัณฑ์เคมี	3,917	54	3,863	98.6
14. กระดาษ และผลิตภัณฑ์	2,368	34	2,334	98.6
15. โลหะขั้นมูลฐาน	2,188	59	2,129	97.3
16. วิทยุ โทรทัศน์ และอุปกรณ์	2,018	120	1,898	94.1
17. เครื่องจักร และอุปกรณ์ไฟฟ้า	1,953	60	1,893	96.9
18. ยานยนต์ และชิ้นส่วน	1,905	100	1,806	94.8
19. อุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	787	10	777	98.7
20. อุปกรณ์ทางการแพทย์	623	17	606	97.3
21. ปิโตรเลียม และเชื้อเพลิง	297	12	285	96
22. การนำผลิตภัณฑ์เก่ากลับมาใช้	137	-	137	100
23. เครื่องใช้สำนักงาน	80	4	76	95
24. อื่นๆ	35,972	71	35,901	99.8
รวม	483,483	1,254	482,229	99.7

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. สถานการณ์การผลิต

อุตสาหกรรมอาหารเป็นหมวดอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของภาคการผลิต ในปี พ.ศ. 2547 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมอาหารมีมูลค่าทั้งสิ้น 432,309 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการผลิต ในจำนวนนี้เป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 150,041 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมนี้

ตารางที่ 4.3: มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการผลิต จำแนกตามขนาดกิจการ ปี 2547

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทอุตสาหกรรม	มูลค่ารวม	ขนาดใหญ่	SMEs	
			มูลค่า	สัดส่วนต่ออุตสาหกรรมทั้งหมด (%)
1. อาหารและเครื่องดื่ม	432,309	282,287	150,041	22.4
2. เครื่องจักร และอุปกรณ์ไฟฟ้า	320,783	296,591	24,192	3.5
3. เครื่องแต่งกาย	200,400	137,842	62,558	9.4
4. อุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	191,565	132,537	58,928	8.8
5. ปิโตรเลียม และเชื้อเพลิง	180,274	154,119	6,155	0.9
6. สิ่งทอ	139,372	91,292	48,080	7.2
7. เคมี	104,491	58,585	45,908	8.9
8. ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	98,185	60,834	37,331	5.6
9. เครื่องจักรและอุปกรณ์	92,988	68,904	26,062	3.9
10. เครื่องหนัง กระเป๋าและรองเท้า	83,714	54,747	28,967	4.3
11. ยางและพลาสติก	80,847	54,324	26,323	3.9
12. โลหะประดิษฐ์	64,080	28,630	35,449	5.3
13. กระดาษและผลิตภัณฑ์	47,629	30,240	17,589	2.8
14. ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	43,518	37,350	6,167	0.9
15. โลหะขั้นมูลฐาน	34,830	12,732	11,898	1.8
16. การพิมพ์โฆษณา	20,514	10,599	10,015	1.5
17. ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	10,494	4,165	6,329	0.9
18. อื่นๆ	196,505	129,805	66,700	10.0
รวม	2,342,498	1,643,004	668,711	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำหรับสถานการณ์วัตถุดิบการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารนั้น²⁰ ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา ผลผลิตภาคการเกษตรของไทยมีปริมาณลดลงอย่างมาก เนื่องจากในช่วงต้นฤดูเกิดปัญหาฝนทิ้งช่วงในระยะแรกและเกิดปัญหาน้ำท่วมในแหล่งผลิตสำคัญในช่วงการเพาะปลูก โดยเฉพาะข้าวที่คาดว่าผลผลิตในปีการผลิต 2548/49 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.74 โดยมีปริมาณ 20.380 ล้านตัน ซึ่งลดลงจากที่ได้พยากรณ์ไว้ และสำหรับมันสำปะหลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์คาดการณ์ว่าผลผลิตปี 2548/49 จะมีประมาณ 18.897 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 11.57 เนื่องจากราคาในปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์สูงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูก

ในส่วนของวัตถุดิบ และสินค้าการเกษตรและอาหารที่ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศนั้น พบว่า ในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 มีมูลค่าเท่ากับ 12,097.91 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 12.23 สินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูง ได้แก่ สินค้าในกลุ่มประมง นมและผลิตภัณฑ์จากนม ผลไม้ และถั่วต่าง ๆ สาเหตุหลักมาจากการขาดแคลนวัตถุดิบในประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประมง เนื่องจากชาวประมงและกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งในหลายพื้นที่ได้หยุดทำการประมงและชะลอการเลี้ยงกุ้งเพราะไม่คุ้มทุน นอกจากนี้การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้สินค้าเกษตรจากประเทศคู่ค้าภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีเข้าสู่ไทยได้ง่ายขึ้น สินค้าเข้าที่น่าจับตามองคือ สินค้าสำเร็จรูป สำเร็จรูปและพร้อมรับประทาน มีมูลค่านำเข้า 3,059.33 ล้านบาท สินค้าที่สำคัญ คือ นมผงและครีมที่เป็นผงซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 406.69 ตามด้วยมันเนย หางนมและหางนมดัดแปลง และนมผงอื่น ๆ ที่มีไขมันไม่เกินร้อยละ 1.5 ซึ่งมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน

3. สถานการณ์การจ้างงาน

การจ้างงานรวมของภาคการผลิตในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,216,603 คน เป็นการจ้างงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 3,233,484 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 76.7 ของการจ้างงานในภาคการผลิตทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามประเภทของอุตสาหกรรม พบว่าการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีการจ้างงานสูงสุด คือ 707,400 คน ในจำนวนนี้เป็นการทำงานในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 574,856 คน หรือร้อยละ 81.3 ของการจ้างงานในอุตสาหกรรมนี้

²⁰ สถาบันอาหาร , รายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมอาหารไทย (พฤศจิกายน 2548)

ตารางที่ 4.4 : จำนวนการจ้างงานในภาคการผลิต จำแนกตามประเภทธุรกิจ ปี 2547

ประเภทอุตสาหกรรม	รวม (คน)	ใหญ่ (คน)	SMEs	
			จำนวน	สัดส่วนต่ออุตสาหกรรม ทั้งหมด (%)
1. อาหารและเครื่องดื่ม	707,400	132,544	574,856	81.3
2. เครื่องแต่งกาย	387,577	44,908	342,669	88.4
3. สิ่งทอ	348,693	82,550	266,143	76.3
4. ยาง และผลิตภัณฑ์พลาสติก	295,385	64,653	230,732	78.1
5. วิทยุ โทรทัศน์ และอุปกรณ์	284,878	190,485	94,393	33.1
6. การผลิตเครื่องเขียน	257,479	28,563	228,916	88.9
7. ประดิษฐ์ ขกเว้นเครื่องจักรกล	238,247	35,034	203,213	85.3
8. ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	178,417	30,144	148,273	83.1
9. ไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้	155,476	5,404	150,072	95.5
10. ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	154,052	30,780	123,272	80.0
11. ยานยนต์ และชิ้นส่วน	138,135	56,972	81,163	58.8
12. เครื่องหนัง กระเป๋า และรองเท้า	129,376	35,001	94,375	73.0
13. เครื่องจักร และอุปกรณ์ไฟฟ้า	121,675	64,560	57,115	55.2
14. การพิมพ์ และสิ่งพิมพ์	115,467	20,181	95,286	82.5
15. สารเคมี และผลิตภัณฑ์เคมี	105,364	22,307	83,057	78.8
16. เครื่องจักรกล และอุปกรณ์	91,820	22,392	69,428	76.8
17. โลหะขั้นมูลฐาน	66,709	24,370	42,339	83.5
18. กระดาษ และผลิตภัณฑ์	65,161	15,314	49,847	75.5
19. อุปกรณ์ทางการแพทย์	45,037	30,784	14,253	31.7
20. อุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	25,602	14,761	10,841	42.3
21. เครื่องใช้สำนักงาน	11,982	9,935	2,047	17.1
22. ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่น ปิโตรเลียม และเชื้อเพลิงปรมาณู	8,230	2,953	5,277	64.1
23. การนำผลิตภัณฑ์เก่ากลับมาใช้	1,114	-	1,114	100.0
24. อื่นๆ	283,527	28,544	254,983	89.8
รวม	4,216,803	993,139	482,229	76.7

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4. สถานการณ์ตลาดอาหารภายในประเทศ

ปัจจุบันคนไทยหันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น จึงเป็นช่วงขาขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่เน้นจับกระแสด้านการดูแลสุขภาพ ผักปลอดสารพิษที่ปลูกโดยไม่ใช้ดิน หรือที่เรียกกันว่า ผักไฮโดรโปนิกส์(Hidroponics) จึงเป็นทางเลือกใหม่ของผู้บริโภคเพราะนอกจากจะปลอดภัยจากสารตกค้างแล้ว หน้าตาและสีส้มของผักยังดูสวยงามน่ารับประทาน ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา ผักไฮโดรโปนิกส์ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนไทยมากนัก กระทั่งมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องทำให้ ณ วันนี้ผักไฮโดรโปนิกส์ได้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น และเป็นอีกทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับผู้ใส่ใจในสุขภาพ แม้ผลผลิตจะมีราคาค่อนข้างแพง แต่ก็ยังต่ำกว่าผักที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์จากผักปลอดสารพิษที่ปลูกด้วยวิธีไฮโดรโปนิกส์นั้นมีทั้งในรูปแบบของผักสด และสินค้าแปรรูป เช่น ผักคั้นแช่ขวดต่าง ๆ สลัด믹ซ์ ผักแปรรูปพร้อมปรุงอาหาร ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่เน้นการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น สำหรับตลาดภายในประเทศนั้น โอกาสของธุรกิจนี้ยังมีอีกมากเพราะการแข่งขันยังมีน้อย อีกทั้งช่องทางการตลาดหลักในปัจจุบันที่สำคัญมีเพียงซูเปอร์มาร์เก็ตชั้นนำเท่านั้น ยังมีช่องทางการตลาดอื่นให้ขยายไปได้อีกมาก เช่น ร้านฟาสต์ฟู้ด โรงแรม ร้านอาหาร และซูเปอร์สโตร์

ในกลุ่มสินค้าเพื่อสุขภาพนี้ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ซึ่งเป็นสินค้า healthy drink ถือว่ามีอัตราเติบโตของตลาดค่อนข้างสูง ในปี 2548 มีอัตราเติบโตประมาณ 23 % มูลค่าตลาดรวม 5,300 ล้านบาทแบ่งเป็น ยูเอชทีแบบกล่อง 60 % สเตอริไลส์แบบขวดแก้ว 39% และพาสเจอร์ไรส์แบบขวดพลาสติก 1 % ปี 2548 จะเห็นได้ว่าการแข่งขันกันอย่างดุเดือด หุ้มนงบโฆษณาแข่งขันตลอดทั้งปี และมีผู้ผลิตรายใหญ่หลายรายได้หันมาผลิตนมถั่วเหลืองและเครื่องดื่มจากรั้วพืชมากขึ้น เพื่อสนองตอบกระแสห่วงใยสุขภาพของคนไทยเช่น เครื่องดื่มธัญญาหารจากข้าวโพด ลูกเดือย งาคา และการพัฒนานมถั่วเหลืองกลิ่นรสใหม่ๆ การเพิ่มคุณค่าด้านเกลือแร่และวิตามิน เป็นต้น

5. สถานการณ์ตลาดอาหารในต่างประเทศ

สถานการณ์ร่วมในตลาดโลกที่ทุกประเทศกำลังให้ความสนใจคือการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกกระลอกใหม่ในยุโรป จีน และเอเชีย หน่วยงานหลัก ได้แก่ WHO , FAO , OIE และ WorldBank ได้จัดประชุมหารือเรื่องความร่วมมือในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการควบคุมและป้องกันการระบาด ซึ่งหลายประเทศเริ่มมีการกักตุนยาพลาสมา ไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดหวัด ซึ่งหลายประเทศเริ่มมีการกักตุนยาพลาสมา ไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดหวัด สหรัฐอเมริกา คาดการณ์ว่าผลผลิตไก่ทั่วโลกปี 2549 จะเพิ่มขึ้นเป็น 60.6 ล้านตัน และปริมาณบริโภคโดยรวมของโลกจะเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 3 โดยในประเทศอินเดีย และรัสเซีย จะมีอัตราการขยายตัวของการบริโภคร้อยละ 16 และ 7 ตามลำดับ ส่วนญี่ปุ่น EU และ จีน ปริมาณบริโภคจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ในส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญของไทยนั้น ในช่วง 9 เดือน ปี 2548 ที่ผ่านมามีมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารทั่วโลกเท่ากับ 47,941 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 8.98 สินค้ากลุ่มที่มีมูลค่านำเข้ามากที่สุด คือ เครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 19.09 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด ส่วนสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวของมูลค่านำเข้าสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ ชา กาแฟ และเครื่องเทศ ผลไม้สดและถั่ว และน้ำตาล สำหรับส่วนแบ่งตลาดสินค้าอาหารของไทยในสหรัฐฯประมาณร้อยละ 3.36 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ไทยมีส่วนแบ่งร้อยละ 3.19 โดยสินค้าส่งออกหลักที่มีส่วนแบ่งตลาดในสหรัฐอเมริกามากที่สุด 3 กลุ่มแรก คือ สินค้าประมงแช่แข็งและแปรรูป และผักผลไม้แปรรูป โดยสินค้าประมงไทยมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 30 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด

สำหรับสถานการณ์การส่งออกสินค้าอาหารของไทย ใน ปี 2547 พบว่าในกลุ่มสินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของประเทศนั้น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ในสินค้าทั้ง 10 รายการ โดยรายการที่มีการขยายตัวสูงสุดได้แก่ ธัญพืช ซึ่งมีการขยายตัวในมูลค่าการส่งออกถึงร้อยละ 63.0 และสัดส่วนต่อการส่งออกทั้งหมดในรายการนี้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 52.7 ในปี พ.ศ. 2546 เป็นร้อยละ 58.5

ตารางที่ 4.5 การส่งออกของ SMEs ในสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของประเทศ

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทอุตสาหกรรม	ปี 2546			ปี 2547			อัตราการ ขยายตัว SMEs (%)
	มูลค่ารวม	SMEs	%	มูลค่ารวม	SMEs	%	
1. เครื่องจักรไฟฟ้า อุปกรณ์ และส่วนประกอบ	709,754.0	110,822.2	15.8	816,270.4	143,878.9	17.8	28.8
2. เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบ	533,537.3	46,353.1	8.7	635,429.3	58,014.5	9.1	25.2
3. ยานยนต์และส่วนประกอบ	171,621.3	54,781.7	31.9	232,984.0	64,194.9	27.5	17.2
4. ยางและของทำด้วยยาง	184,617.0	50,702.5	27.5	221,931.5	57,399.4	25.9	13.2
5. พลาสติก และของที่ทำด้วย พลาสติก	141,880.4	40,945.6	28.8	183,817.0	54,171.8	29.5	32.3
6. เชื้อเพลิงที่ได้รับจากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์	88,054.7	47,704.3	54.2	137,513.3	62,751.6	45.6	31.5
7. ของปรุงแต่งจากสัตว์น้ำ	110,279.6	13,807.1	12.5	118,845.8	14,929.1	12.8	8.1
8. ัญชี	77,762.2	41,002.8	52.7	114,349.5	66,838.3	58.5	63.0
9. อัญมณี ไข่มุก เครื่องประดับ และโลหะมีค่า	104,539.9	44,573.3	42.7	106,289.1	44,895.7	42.2	0.5
10. เครื่องแต่งกาย และส่วน ประกอบ	68,476.6	17,275.2	26.0	73,298.2	18,231.2	24.9	5.5

ที่มา : กรมศุลกากร

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน คือ การจำแนกกลุ่มของธุรกิจ การคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ การสร้างสมการจำแนกประเภท การทดสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบจำลอง และการนำเสนอการจำแนกประเภทที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ

1. ผลการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ

จากการศึกษาได้แบ่งกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในหมวดการผลิตอาหารที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 32 กิจการ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยใช้ตัวแปรทางด้านผลการดำเนินงาน เป็นตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จออกจากกัน ซึ่งจะครอบคลุมรายละเอียด 5 ส่วนด้วยกัน คือ สภาพความเป็นไปทางการเงิน การสนองตอบความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ การส่งเสริมนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ขวัญกำลังใจของพนักงาน

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในจำแนกกลุ่มของธุรกิจ คือ คะแนนที่ได้จากการกรอกแบบสอบถามในส่วนของผลการดำเนินงานของธุรกิจ กล่าวคือ คำถามในส่วนของผลการดำเนินงานนี้จะอยู่ในรูปของ Likert – type scale ที่มี 5 ระดับ คือ เป็นจริงอย่างมาก เป็นจริง ไม่แน่นอน ไม่เป็นจริง และไม่เป็นจริงอย่างมาก โดยมีการให้คะแนนในแต่ละระดับ คือ 2, 1, 0, -1 และ -2 ตามลำดับ โดยธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคะแนน 1 ถึง 34 คะแนน และธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคะแนน -34 ถึง 0 คะแนน

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 18 บริษัท และกลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 14 บริษัท แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ผลการจำแนกกลุ่มธุรกิจ

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	คะแนน	ผลการแบ่งกลุ่ม	ค่า Z
1	บริษัท กร้าวซังเฮาส์ จำกัด	5	ประสบความสำเร็จ	1
2	บริษัท แกรนด์เอเชียอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	8	ประสบความสำเร็จ	1
3	บริษัท คอมไทย อินคัสเทรียล จำกัด	0	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
4	บริษัท เค เจ ซี อินเตอร์ฟู้ด จำกัด	-3	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
5	บริษัท จุมพลฟู้ด จำกัด	9	ประสบความสำเร็จ	1
6	บริษัท เจริญอุตสาหกรรม จำกัด	14	ประสบความสำเร็จ	1
7	บริษัท ฉัตรชัยแพทยแผนโบราณ จำกัด	0	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
8	บริษัท ชรฟ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	20	ประสบความสำเร็จ	1
9	บริษัท ชำนาญอาหาร จำกัด	7	ประสบความสำเร็จ	1
10	บริษัท ชันซอส อุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	0	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
11	บริษัท ชันฟู๊ดส์ จำกัด	8	ประสบความสำเร็จ	1
12	บริษัท ชิตีฟู๊ด จำกัด	7	ประสบความสำเร็จ	1
13	บริษัท ชิโป้ท้อปปีคอลดริง จำกัด	-3	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
14	บริษัท ซี โบนันซ่า ฟู้ดส์ จำกัด	6	ประสบความสำเร็จ	1
15	บริษัท ชิงเด็กเฮงหลี จำกัด	7	ประสบความสำเร็จ	1
16	บริษัท ดานิด้าส์ ควอลิตี้ ฟู้ด จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
17	บริษัท ทานีโอะไทย จำกัด	10	ประสบความสำเร็จ	1
18	บริษัท ทาเลนท์ จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
19	บริษัท ที.ซี.ยูเนี่ยน ฟู้ดส์ จำกัด	7	ประสบความสำเร็จ	1
20	บริษัท ที.วี.ฟู้ด จำกัด	9	ประสบความสำเร็จ	1
21	บริษัท เทสท์ แอนด์ เซนส์ จำกัด	-2	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
22	บริษัท ไทยมิรินฟู๊ด จำกัด	7	ประสบความสำเร็จ	1
23	บริษัท ไทยลีฟู่ เกษตรภัณฑ์ จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
24	บริษัท ไทยวิกเตอร์ฟู้ด จำกัด	-2	ไม่ประสบความสำเร็จ	0

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	คะแนน	ผลการแบ่งกลุ่ม	ค่า Z
25	บริษัท ไท้อาหารเพื่อสุขภาพ จำกัด	5	ประสบความสำเร็จ	1
26	บริษัท นวพล อินдิสทรี จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
27	บริษัท โฟรสเซ่น มารีน โปรดักส์ จำกัด	14	ประสบความสำเร็จ	1
28	บริษัท แม่ประยูร อาหารไทย จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
29	บริษัท วิ.ไทยฟู้ด โปรดักท์ จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
30	บริษัท สาเล็ก	8	ประสบความสำเร็จ	1
31	บริษัท แหนมไบโอเทค จำกัด	-1	ไม่ประสบความสำเร็จ	0
32	บริษัท เอฟ.ซี.พี. จำกัด	5	ประสบความสำเร็จ	1

2. การคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มของธุรกิจ

การวิเคราะห์จำแนกประเภท คือการศึกษาว่ามีตัวแปรอิสระหรือปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจำแนกกลุ่มของธุรกิจออกจากกัน แล้วนำตัวแปรดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์ที่อยู่ในรูปเชิงเส้น

ในการศึกษาได้มีการระบุค่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในสมการจำแนกประเภทดังนี้

ตารางที่ 5.2 : แสดงตัวแปร และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์
ตัวแปรตาม ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจ โดย กลุ่มธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ กำหนดค่า $Z = 1$ และ กลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ กำหนดค่า $Z = 0$	Z

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์
ตัวแปรอิสระ	
การมีส่วนร่วมของพนักงานในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร	S1
ผู้บริหารเปิดกว้างให้พนักงานสามารถเข้าหาเพื่อเสนอแนะ หรือแก้ไขปัญหา	S2
การวางแผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ของกิจการล่วงหน้า 3-5ปี	S3
การใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการสนับสนุนการดำเนินงานของกิจการ	S4
การดำเนิน โครงการต่าง ๆ แบบคู่ขนานพร้อมกัน โดยเน้นการทำงานเป็นทีมแบบข้ามฝ่าย	S5
การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต	S6
การกำหนดงบประมาณเพื่อการวิจัย และพัฒนา โดยเฉพาะ	S7
การรวมกลุ่มกับกิจการประเภทเดียวกัน หรือสามารถเกื้อหนุนกันได้	S8
กระบวนการผลิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น ISO , GMP เป็นต้น	P1
การควบคุมระบบการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น CAM ,CNC ,Data Interchange เป็นต้น	P2
การจัดวางอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์	P3
การคิดค้น และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ	P4
อุปกรณ์และเครื่องจักรมีอายุการใช้งานไม่นาน (เฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี)	P5
การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง	P6
สิ่งแวดล้อมภายในโรงงาน สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย	P7
มีการแสวงหาผู้ขายปัจจัยการผลิต เพื่อเพิ่มทางเลือกในการจัดซื้อปัจจัย	P8
มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานการบัญชี และตรวจสอบบัญชีทุกสิ้นปี	F1
มีการใช้งบการเงินมาช่วยวิเคราะห์การดำเนินงานของกิจการ	F2
มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า	F3
มีการสำรวจแหล่งเงินทุนเสมอ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน	F4
กิจการทราบถึงวิธีการที่จะได้มาซึ่งแหล่งเงินทุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ	F5
มีการสำรวจความต้องการของลูกค้า และคาดการณ์ตลาดอย่างสม่ำเสมอ	M1
เปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์	M2
มีการวางแผนวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า 5 ปี	M3
มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค	M4
มีการแสวงหาช่องทางในการกระจายสินค้าอย่างสม่ำเสมอ	M5
มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ	M6
มีการทำการตลาดเชิงรุก เช่น การออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ	M7
มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง	M8

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์
กระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน	H1
พนักงานมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย สามารถรับผิดชอบงานแทนกันได้	H2
มีการประเมินผลการทำงานของพนักงานเป็นประจำ	H3
กำหนดให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของเวลาทำงาน	H4

การวิเคราะห์จำแนกประเภทในโปรแกรม SPSS ได้มีวิธีคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise Method ซึ่งจะทำให้การเลือกตัวแปรโดยพิจารณาจากค่า F-ratio หรือ Wilks' Lamda กล่าวคือ โปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรทีละตัวโดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่มีค่า F-ratio สูงสุด จนกระทั่งการเพิ่มตัวแปรเข้าไปแล้วไม่มีผลให้ความสามารถในการจำแนกประเภทของสมการนั้น ดีขึ้น โปรแกรมก็จะทำการหยุดคัดเลือกตัวแปร

ดังนั้นตัวแปรที่มีค่า F-ratio มาก แสดงว่าจะทำให้สมการมีค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มมาก และการที่มีค่า Wilks' Lamda น้อย แสดงว่าจะทำให้สมการมีค่าความแปรปรวนภายในกลุ่มน้อย สรุปได้ว่าตัวแปรที่จะถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการจำแนกประเภทได้นั้นจะต้องทำให้สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มมีความแตกต่างกัน และสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะต้องมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด

ตารางที่ 5.3 : แสดงค่า Wilks' Lambda และ F-S statistic

ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda	F	df 1	df 2	Sig.
S1	.336	59.347	1	30	.000
S2	.947	1.679	1	30	.205
S3	.130	200.886	1	30	.000
S4	.999	.016	1	30	.899
S5	.871	4.434	1	30	.044
S6	.140	185.006	1	30	.000
S7	.988	.358	1	30	.554

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda	F	df 1	df 2	Sig.
S8	.960	1.240	1	30	.274
P1	.128	205.041	1	30	.000
P2	.919	2.657	1	30	.114
P3	1.000	.014	1	30	.908
P4	.134	193.840	1	30	.000
P5	.990	.295	1	30	.591
P6	.137	189.317	1	30	.000
P7	.997	.082	1	30	.777
P8	.991	.268	1	30	.608
F1	.998	.048	1	30	.829
F2	.112	236.865	1	30	.000
F3	.107	249.193	1	30	.000
F4	.999	.021	1	30	.887
F5	1.000	.000	1	30	1.000
M1	.106	252.718	1	30	.000
M2	.958	1.326	1	30	.259
M3	.984	.498	1	30	.486
M4	.101	267.218	1	30	.000
M5	.974	.792	1	30	.381
M6	.098	277.201	1	30	.000
M7	.994	.173	1	30	.680
M8	.109	245.533	1	30	.000
H1	.105	256.788	1	30	.000
H2	.991	.263	1	30	.612
H3	.217	108.375	1	30	.000
H4	.870	4.467	1	30	.043

จากตารางที่ 5.3 เป็นการพิจารณาค่าอัตราส่วน F ของแต่ละตัวแปร ซึ่งทางโปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าอัตราส่วน F มากที่สุดเข้าสู่สมการจำแนกประเภทก่อน ซึ่งในที่นี้ตัวแปร M6 มีค่าอัตราส่วน F สูงสุด คือ 277.201 ดังนั้นตัวแปร M6 จะถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการก่อน หลังจากนั้นโปรแกรมจะทำการประมวลผลค่าอัตราส่วน F ของตัวแปรทั้งหมดที่เหลือใหม่ แล้วทำการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่า F สูงสุดเข้าสู่สมการต่อไป โปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งค่าอัตราส่วน F สูงสุดของตัวแปรที่เหลืออยู่มีค่าต่ำกว่าค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ (0.05) โปรแกรมก็จะหยุดการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการ

ตารางที่ 5.4 แสดงขั้นตอนการคัดเลือกตัวแปร

Step	ตัวแปรที่ถูกคัดเลือก	F-ratio	Wilks' Lambda
1	M6	277.201	.000
2	M6	54.425	.105
	H1	48.881	.098
3	M6	30.905	.059
	H1	23.131	.051
	F3	8.106	.036
4	M6	22.249	.039
	H1	13.202	.032
	F3	9.256	.029
	S6	8.695	.028
5	M6	8.932	.022
	H1	9.623	.022
	F3	13.445	.024
	S6	8.411	.021
	P4	8.390	.021
6	M6	5.249	.015
	H1	6.101	.015
	F3	14.180	.019
	S6	8.868	.016
	P4	9.511	.017
	M8	8.610	.016

จากตารางที่ 5.4 เป็นการแสดงขั้นตอนการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการจำแนกประเภท พบว่าใน Step 1 ตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการตัวแปรแรก คือ M6 เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีค่าอัตราส่วน F สูงสุด คือ 277.201 และโปรแกรมจะทำการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่ละตัวจนกระทั่งค่าอัตราส่วน F ของตัวแปรมีค่าต่ำกว่าค่าอัตราส่วน F ที่ระดับนัยสำคัญ โปรแกรมก็จะหยุดการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าตัวแปรอิสระเพียง 6 ตัวที่ถูกคัดเลือกกว่าเป็นตัวแปรที่สามารถใช้ในการจำแนกประเภทของธุรกิจได้ ประกอบด้วย

- M6 คือ มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ
- H1 คือ กระบวนการคิดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน
- F3 คือ มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า
- S6 คือ การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- P4 คือ การคิดค้นและปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ
- M8 คือ มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

3. การสร้างสมการจำแนกประเภท (Discriminant Function)

ในขณะที่มีการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของธุรกิจนั้น โปรแกรมจะใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความถดถอยในการสร้างสมการจำแนกประเภท โดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย ซึ่งใช้หลักการที่ว่า จะหาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยที่ทำให้สมการมีค่า Eigenvalue มากที่สุด ซึ่งจะทำให้สมาชิกที่อยู่คนละกลุ่มมีความแตกต่างกันมากกว่าสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยที่ประมาณการได้ จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ Unstandardized Canonical Discriminant Function Coefficients และ Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients

Unstandardized Canonical Discriminant Function Coefficients คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่สามารถนำไปคำนวณหาค่าคะแนนการจำแนกกลุ่ม (z) หรือสร้างสมการจำแนกประเภทได้โดยตรง จากการศึกษาได้ค่าสัมประสิทธิ์ดังนี้

ตารางที่ 5.5 : แสดงค่า Canonical Discriminant Function Coefficients

ชื่อตัวแปร	Function 1
การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (S6)	.984
การคิดค้น และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ (P4)	1.131
มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า (F3)	1.369
มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ (M6)	1.112
มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง(M8)	1.116
กระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน (H1)	1.044
Constant	-1.907

ดังนั้นสมการจำแนกประเภทที่ได้ คือ

$$Z = -1.907 + .984 S6 + 1.131 P4 + 1.369F3 + 1.112M6 + 1.116M8 + 1.044H1 \quad (5.1)$$

จากสมการที่ 5.1 พบว่าหากธุรกิจมีการให้ความสำคัญกับแนวทางในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ปัจจัยข้างต้นเพิ่มขึ้นแล้วจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จมากขึ้น และถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เราสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานกับค่าดัชนีการประสบความสำเร็จ ได้ดังนี้

ถ้าคะแนนในส่วนของการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (S6) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น .984

ถ้าคะแนนในส่วนของการคิดค้นและปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ (P4) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น 1.131

ถ้าคะแนนในส่วนของการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า (F3) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น 1.369

ถ้าคะแนนในส่วนของการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ (M6) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น 1.112

ถ้าคะแนนในส่วนของการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง (M8) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น 1.116

ถ้าคะแนนในส่วนของการกระบวนการคัดสรรบุคลากรที่มีรูปแบบที่ชัดเจน (H1) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จของธุรกิจเพิ่มขึ้น 1.112

ในส่วนผลจากคำนวณ Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients ซึ่งเป็นการนำค่าสัมประสิทธิ์ในรูปของ Unstandardized มาปรับด้วยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระนั้น ๆ ดังนั้นตัวแปรอิสระทุก ๆ ตัวจึงมีการกระจายแบบ Standard Normal ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากสมการชุดนี้จะนำไปคำนวณค่าคาดคะเนการจำแนกกลุ่มโดยตรงไม่ได้ แต่จะใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ว่าตัวแปรใดมีความสามารถในการจำแนกประเภทได้ดีที่สุด

ตารางที่ 5.6 : แสดงค่า Canonical Discriminant Function Coefficients

ชื่อตัวแปร	Function 1
การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (S6)	.543
การคิดค้น และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ (P4)	.590
มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า (F3)	.678
มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ (M6)	.451
มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง(M8)	.532
กระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน (H1)	.473

จากตารางที่ 5.6 เป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized) พบว่า ปัจจัยการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการจำแนกประเภทของธุรกิจ เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized) สูงสุด คือเท่ากับ .678 สำหรับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจำแนกประเภทธุรกิจในลำดับต่อมา ได้แก่ การคิดค้นและปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอตามลำดับ

4. การทดสอบความแม่นยำในการพยากรณ์ของสมการจำแนกประเภท

สมการที่ได้จากการใช้เทคนิควิเคราะห์จำแนกประเภทในข้างต้นนั้น สามารถทดสอบความแม่นยำและประสิทธิภาพของสมการในการพยากรณ์ประเภทของบริษัทได้ โดยการพิจารณาค่าทางสถิติ ดังนี้

4.1 ค่า Eigenvalue

ค่า Eigenvalue คือ ค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่คำนวณได้จากสมการ โดยการหาสมการที่จำแนกประเภทที่ดีที่สุดนั้นจะต้องมีชุดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ทำให้อัตราส่วนค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการระหว่างกลุ่มที่แบ่งแยกกันกับค่าความแปรปรวนของค่าดัชนีที่คำนวณได้จากสมการภายในกลุ่มเดียวกันมีค่ามากที่สุด (ดูสมการที่ 3.6) ค่า Eigenvalue นี้ถือเป็นค่า Discriminant Criterion ที่มีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการ โดยสมการที่ดีที่สุดจะต้องมีค่า Eigenvalue สูงที่สุด จากการศึกษาพบว่าสมการจำแนกประเภทข้างต้นให้ค่า Eigenvalue เท่ากับ 82.367 ซึ่งนับว่าสูงมาก

4.2 ค่า Canonical Correlation

ค่า Canonical Correlation เป็นค่าสถิติที่ใช้วัดความสำคัญของสมการ โดยวัดความสัมพันธ์ระหว่างสมการกับกลุ่มตัวแปรที่ใช้ระบุประเภทของตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กับสมการที่คำนวณมาได้มากน้อยเท่าใด โดยค่า Correlation นี้มีค่าระหว่าง -1.0 ถึง 1.0 เมื่อไม่พิจารณาถึงเครื่องหมายตัวหน้าแล้ว สมการใดที่มีค่า Correlation สูงย่อมแสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่ใช้มีความสัมพันธ์กับสมการสูง ซึ่งจากการคำนวณสมการข้างต้นมีค่า Canonical Correlation เท่ากับ .994

ตารางที่ 5.7 : แสดงค่า Eigenvalue และ Canonical Correlation

Function	Eigenvalue	% of Variance	Cumulative	Canonical Correlation
1	82.367	100.0	100.0	.994

จากสมการที่ 5.7 ค่า Eigenvalue เท่ากับ 1.534 นั่นคือ สมการจำแนกประเภทดังกล่าวทำให้ความแปรปรวนของตัวอย่างที่อยู่คนละกลุ่มกัน มีค่ามากกว่าความแปรปรวนของตัวอย่างที่อยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน อยู่ 82.367 เท่า

ค่า % of Variance เป็นค่าที่แสดงถึงความสามารถของตัวแปรอิสระทุกตัวในการอธิบายความแปรปรวนของสมการ ซึ่งกรณีที่มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม นั่นคือจะมีสมการจำแนกประเภท 1 สมการ ค่า % of Variance จะเท่ากับ 100 เสมอ กล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ได้รับการคัดเลือกมานั้น สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมการจำแนกประเภทได้ 100% สำหรับค่า Cumulative คือค่าสะสมของ % of Variance ซึ่งกรณีที่มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ค่า Cumulative จะเท่ากับ 100 เสมอ

สำหรับค่า Canonical Correlation เท่ากับ .994 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเข้ามาในสมการจำแนกประเภทนั้น มีความสัมพันธ์กับสมการ 99.4 %

4.3 ค่า Classification Result

Classification Result เป็นตารางแสดงผลการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่มจากการคำนวณค่าดัชนีจากสมการกับข้อมูลจริงที่ระบุไว้ตั้งแต่ต้น ว่าสามารถระบุได้ถูกต้องตามข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นจริงร้อยละเท่าใด

ตารางที่ 5.8 : แสดงการเปรียบเทียบผลของการพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่ม

		ค่าพยากรณ์		ผลรวม
		ไม่มั่นคง	มั่นคง	
ข้อมูลจริง	ไม่มั่นคง	14	0	14
	มั่นคง	0	18	18
%	ไม่มั่นคง	100	0	100
	มั่นคง	0	100	100

จากตารางที่ 5.8 เป็นการสรุปผลการพยากรณ์จากสมการจำแนกประเภทที่ได้จากสมการที่ 5.1 พบว่าการจำแนกกลุ่มโดยใช้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จจากสมการจำแนกประเภทกับการจำแนกกลุ่มโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ระบุไว้ในขั้นต้นของการวิเคราะห์นั้น ให้ผลสอดคล้องกัน คือ กลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 18 ธุรกิจ และกลุ่ม

ของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 14 ธุรกิจ กล่าวได้ว่าการจำแนกประเภทบริษัท มีการพยากรณ์ถูกต้องทั้ง 32 บริษัท หรือคิดเป็นความถูกต้องในการพยากรณ์ 100% ดังนั้นจากค่าทางสถิติและค่าพยากรณ์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าสมการจำแนกประเภทที่ได้สามารถแบ่งแยกกลุ่มบริษัทที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จได้อย่างถูกต้องในระดับสูง (100%)

ตารางที่ 5.9 : แสดงค่าดัชนีวัดการประสบความสำเร็จของธุรกิจ

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ค่า Z-Score	ค่าพยากรณ์
1	บริษัท กร้าวซังเฮ้าส์ จำกัด	8.378	1
2	บริษัท แกรนด์เอเชียอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	7.024	1
3	บริษัท คอมไทย อินดัสเทรียล จำกัด	-9.033	0
4	บริษัท เค เจ ซี อินเตอร์ฟู้ด จำกัด	-9.646	0
5	บริษัท จุมพลฟู้ด จำกัด	8.246	1
6	บริษัท เจริญอุตสาหกรรม จำกัด	6.950	1
7	บริษัท ฉัตรชัยแพทย์แผนโบราณ จำกัด	-10.690	0
8	บริษัท ชรฟ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	8.314	1
9	บริษัท ชำนาญอาหาร จำกัด	8.393	1
10	บริษัท ชันซอส อุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	-8.663	0
11	บริษัท ชันฟู๊ด จำกัด	8.209	1
12	บริษัท ชิตีฟู้ด จำกัด	8.246	1
13	บริษัท ชิปปิ้งท้อปโปรดคอรี่ จำกัด	-9.706	0
14	บริษัท ซี โบนันซ่า ฟู้ดส์ จำกัด	9.193	1
15	บริษัท ชิงเต็กเฮงหลี จำกัด	7.994	1
16	บริษัท ดานิด้าส์ ควอลิตี้ ฟู้ด จำกัด	-10.031	0
17	บริษัท ทานีโอะไทย จำกัด	8.461	1
18	บริษัท ทาเลนท์ จำกัด	-9.646	0
19	บริษัท ที.ซี.ยูเนี่ยน ฟู้ดส์ จำกัด	4.849	1
20	บริษัท ที.วี.ฟู้ด จำกัด	6.964	1
21	บริษัท เทสท์ แอนด์ เซนท์ จำกัด	-11.015	0
22	บริษัท ไทยมิรินฟู้ด จำกัด	6.218	1
23	บริษัท ไทยลีฟู่ เกษตรภัณฑ์ จำกัด	-10.909	0

ตารางที่ 5.9 : (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ค่า Z-Score	ค่าพยากรณ์
24	บริษัท ไทยวิเคเตอร์ฟู้ด จำกัด	-9.793	0
25	บริษัท ไทยอาหารเพื่อสุขภาพ จำกัด	7.093	1
26	บริษัท นวพล อินคัสทรี จำกัด	-9.775	0
27	บริษัท โฟรสเช่น มารีน โปรดักส์ จำกัด	8.140	1
28	บริษัท แม่ประยูร อาหารไทย จำกัด	-8.663	0
29	บริษัท วิ.ไทยฟู้ดโปรดักท์ จำกัด	-11.162	0
30	บริษัท สาลีกิจ	9.491	1
31	บริษัท แหนมไบโอเทค จำกัด	-10.763	0
32	บริษัท เอฟ.ซี.พี. จำกัด	7.334	1

4. การนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจอื่น ๆ

การประมวลผลของโปรแกรมจะแสดงค่า $Z - score$ หรือค่าคะแนนมาตรฐานของประชากรที่ต้องการจำแนกประเภทได้ และให้ผลการพยากรณ์ที่ระบุประเภทของประชากรที่ทำการศึกษาออกมาด้วย ดังนั้นผลจากการประมวลผลจะทำให้ทราบว่าประชากรที่ทำการศึกษานั้นอยู่ในประเภทใด แต่มิได้แสดงว่าจุดวิกฤตที่โปรแกรมใช้เป็นจุดแบ่งแยก ดังนั้นเมื่อใช้สมการคำนวณค่าดัชนีหรือค่าคะแนนมาตรฐานได้แล้ว จำเป็นต้องหาจุดวิกฤตที่เป็นค่าคะแนนที่แบ่งแยกประชากรออกจากกัน เพื่อที่สามารถนำสมการนี้ไปใช้สำหรับกรณีอื่นๆ ในภายหลังได้

จุดวิกฤต คือ การหาค่าเฉลี่ยระหว่างค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าสูงที่สุดในกลุ่มธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ (ค่าพยากรณ์เท่ากับ 0) กับค่าคะแนนมาตรฐานที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าต่ำที่สุดในกลุ่ม ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ (ค่าพยากรณ์เท่ากับ 1)

ในที่นี้ค่าดัชนีการประสบความสำเร็จที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าสูงที่สุดในกลุ่มบริษัทที่ถูกพยากรณ์จากสมการว่าอยู่ในประเภทของบริษัทที่ไม่ประสบความสำเร็จ คือ ค่าดัชนีของ บริษัท แม่ประยูร อาหารไทย จำกัด ซึ่งมีค่าดัชนีเท่ากับ -8.663

ส่วนค่าดัชนีการประสบความสำเร็จที่คำนวณได้จากสมการที่มีค่าต่ำที่สุดในกลุ่มบริษัทที่ ถูกพยากรณ์จากสมการว่าอยู่ในประเภทของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ คือ ค่าดัชนีของบริษัท ที. เอส.ที. (ไทยแลนด์) จำกัด ซึ่งมีค่าดัชนีเท่ากับ 4.849

คำนวณหาค่าจุดวิกฤตโดยนำค่าดัชนี คือ -8.663 และ 4.849 หาผลรวมแล้วหารด้วยสอง ได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีเท่ากับ -1.907 ซึ่งเป็นจุดวิกฤตที่ใช้ในการจำแนกประเภทกลุ่มบริษัทที่ ทำการศึกษา เมื่อนำค่าคะแนนของตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานทั้ง 14 ตัวแปร มาหาค่าดัชนีการ ประสบความสำเร็จจากสมการที่ได้ และเมื่อได้ค่าดัชนีดังกล่าวแล้วนำมาเปรียบเทียบกับค่าจุด วิกฤต จะได้ว่าบริษัทใดที่ค่าดัชนีที่มีค่าสูงกว่า -1.907 แสดงว่าบริษัทนั้นประสบความสำเร็จใน การดำเนินธุรกิจ และหากค่าดัชนีที่มีค่าต่ำกว่า -1.907 แสดงว่าบริษัทนั้นไม่ประสบความสำเร็จใน การดำเนินธุรกิจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ในหมวดอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่ต้องการจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือผู้ประกอบการที่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานของกิจการ อีกทั้งเพื่อให้ทราบว่าปัจจัยและแนวทางในการปฏิบัติงานลักษณะใดบ้างที่สามารถใช้ในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จออกจากกันได้ โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis)

ในการวิเคราะห์ได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตอาหารที่ดำเนินธุรกิจมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี และมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง จำนวนทั้งสิ้น 32 กิจการ โดยแบบสอบถามที่ใช้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ รายละเอียดทั่วไปของธุรกิจ ผลการดำเนินงาน และแนวทางในการปฏิบัติงานของธุรกิจ

การวิเคราะห์เริ่มจากการแบ่งกลุ่มของธุรกิจที่รวบรวมข้อมูลมาได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนของการดำเนินงานซึ่งครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ ของธุรกิจ ได้แก่ สภาพความเป็นไปทางด้านการเงิน การสนองตอบความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ การส่งเสริมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ และขวัญกำลังใจของพนักงาน โดยธุรกิจที่ได้รับคะแนนในส่วนดังกล่าวอยู่ระหว่าง 1 ถึง 34 คะแนน จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และธุรกิจที่ได้รับคะแนนอยู่ระหว่าง -34 ถึง 0 คะแนน จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของธุรกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ธุรกิจที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 18 กิจการ และธุรกิจที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 14 กิจการ

เมื่อจำแนกกลุ่มของธุรกิจออกเป็นสองกลุ่มแล้ว ขั้นตอนต่อมาจะอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท เพื่อวิเคราะห์ว่าตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานใดบ้าง ที่สามารถใช้ในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จออกจากกันได้ ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้จะอาศัยคะแนนจากแบบสอบถามในส่วนแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารการเงิน และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งสิ้น 33 แนวทางการปฏิบัติงาน

เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภทจะใช้หลักการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในการคัดเลือกตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการจำแนกประเภทของกลุ่มธุรกิจ และนำตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกดังกล่าวมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงาน 6 ตัวแปรเท่านั้นที่มีนัยสำคัญในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จออกจากกันได้ ซึ่งตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานดังกล่าว ประกอบด้วย การวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า การคิดค้นและปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง การมีกระบวนการคัดสรรบุคลากรที่มีรูปแบบที่ชัดเจน และการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนั้นการวิเคราะห์จำแนกประเภทได้มีการสร้างสมการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจ (สมการที่ 5.1) ซึ่งอธิบายได้ว่า หากธุรกิจให้ความสำคัญกับตัวแปรแนวทางการปฏิบัติงานทั้ง 6 ตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น จะทำให้ธุรกิจมีค่าดัชนีการประสบความสำเร็จ (Z-score) เพิ่มขึ้น ถ้าธุรกิจใดมีค่าดัชนีการประสบความสำเร็จมากกว่า -1.907 ซึ่งเป็นจุดวิกฤตในการจำแนกธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จออกจากกัน แสดงว่าธุรกิจนั้นประสบความสำเร็จ และถ้าธุรกิจใดมีค่าดัชนีการประสบความสำเร็จน้อยกว่า -1.907 แสดงว่าธุรกิจนั้นไม่ประสบความสำเร็จ

อนึ่งในการศึกษาพบว่าสมการพยากรณ์การประสบความสำเร็จของธุรกิจดังกล่าวมีความแม่นยำในการพยากรณ์ถึง 100 % จากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 32 บริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหมวดการผลิตอาหารนั้น สามารถพิจารณาได้จากแนวทางการปฏิบัติงานทั้ง 6 แนวทางข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 วัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้กิจการสามารถดำเนินอยู่ได้ และก่อให้เกิดความก้าวหน้าต่อกิจการ การที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีการให้ความสำคัญกับการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว ควรมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาผลผลิตการผลิต (Productivity) อย่างสม่ำเสมอ การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล เนื่องจากประเด็นดังกล่าวกลายมาเป็นข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าเข้าไปจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งเป็นที่ตลาดที่สำคัญ

1.3 ปัจจัยทางการเงินนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า เพื่อให้ธุรกิจมีเงินทุนหมุนเวียนเหมาะสมกับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

1.4 การบริหารและวางแผนด้านการตลาดที่ดีนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำไปให้กิจการสามารถประสบความสำเร็จ และเจริญเติบโตได้ โดยการบริหารการตลาดของธุรกิจขนาดย่อมควรให้ความสำคัญกับการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง รวมทั้งควรมีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้ใช้เครื่องมือทางการตลาดต่าง ๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้สูงสุด

1.5 พนักงานที่ดีเป็นสินทรัพย์ที่มีค่ามากที่สุดในองค์กร ดังนั้นความสำเร็จของธุรกิจขนาดย่อมนั้นขึ้นอยู่กับการจัดหาคน และการธำรงรักษาไว้ซึ่งพนักงานที่ดี ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคการผลิตอาหาร เฉพาะพื้นที่ภาคกลาง ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลของปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ นอกเหนือจากภาคกลาง

2.2 ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจนั้น ได้ศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านแนวทางการปฏิบัติงานของธุรกิจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในของธุรกิจ เพราะนอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจอีกด้วย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำปัจจัยอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ นโยบายของรัฐบาล มาพิจารณาด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัตัญญู หิรัญญสมบุญ. 2546. การจัดการธุรกิจธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พบลิกเคชั่น.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2548. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร: ชรรรมสาร.

กิตติ ลิมสกุล. 2542. จินตภาพอุตสาหกรรมอาหารไทย : เพื่อช่วยชาติในยามวิกฤต และสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม.

กุลภัทรา สีโรดม. 2546. การวิจัยเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบกิจการ : กลุ่มวิสาหกิจ ขนาดเล็ก ประเภทกิจการผลิตในประเทศไทย. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม.

จิรัตน์ สังข์แก้ว. 2542. การลงทุน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิตติมา โชติชนประสิทธิ์. 2536. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

ณัฐพล ชาลิตชีวินและปราโมทย์ สุขปัญญา. 2545. เทคนิคการวัดผลงานสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ชรรรมสาร.

ธงชัย สันติวงษ์. 2540. การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

ธงชัย สันติวงษ์. 2540. องค์กรและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

พัชรินทร์ เบอร์ด. 2546. คู่มือเบื้องต้นสำหรับธุรกิจ SMEs. ศูนย์เทคโนโลยีการผลิตและการออกแบบ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.

ไพรินทร์ นาคจัน. 2544. ปัจจัยที่กำหนดความล้มเหลวทางธุรกิจ กรณีศึกษา : บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ศุคติ รุมาคม. 2538. การบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

วิทยากร เชียงกุล. 2540. เศรษฐกิจไทย เศรษฐกิจโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.

- ศรีปริญญา ถาวรประเสริฐ. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม : กรณีศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย ปฐมศิริ. 2542. Two Stage Failure Prediction Model. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมฤดี บุญตานนท์ และเบญจมาศ อ่ำพันธุ์. 2548. การจัดทำแผนธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- สถิต นิยมญาติ. 2546. คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2540. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ่อนแกรมี.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2537. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2540-2544. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. 2534. เทคนิคทางสถิติขั้นสูงสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2543. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเศรษฐมิติ หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุปัญญา ไชยชาญ. 2539. การบริหารการผลิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ที่ 10 ลิฟวิ่ง.
- สุพจน์ ชววิวรรณ. 2548. วัฒนธรรมองค์กร: ควรเลือกให้เหมาะสม. วารสารบริหารธุรกิจ 25 (กรกฎาคม – กันยายน 2545): 55 – 65.
- เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์. 2541. แบบจำลองและสัญญาณเตือนภัยภาวะล้มละลายของบริษัทในประเทศไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Altman, E. L. 1968. Financial Ratio Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. The Journal of Finance 26: 265-268.
- Dongsoo K. 2003. Key Success Factors in the Revitalization of Distressed Firms : A Case of the Korea Corporate workouts. Korea Development institute.
- Hatten P. and Timothy S. 1997. Small Business Entrepreneurship and Beyond. New Jersey: Prentice Hall.
- Heizer M. , Jay C. and Rendere B. 1996. Production and Operations Management : Strategic and Technical Decisions. New Jersey: Prentice Hall.
- Hoe , Leo and Alan Wain . 1993. Predicting the Future. Cambridge : Cambriage University Press.
- Josepl F.and Rolph E. 1995. Multivariate Data Analysis with Readings. New Jersey:Prentice Hall.
- Kotler P. 2001. Maketing Management. New Jersey: Prentice Hall.
- Krzanowski , W.I. 1975. Discrimination and Classification Using Both binary and Continuos Variables. Journal of the American Statistical Association 70 :782-790.
- Lawrnce L. , John B. and Donald P. 1968. Managing the Small Business. Illinois:Ricard D.Irwin Inc.
- Mark T. Czarnecki . 1997 . Managing by measuring : How to improve your organization's performance through effective benchmarking Rencher C. Alvin. 1995. Methods of Multivariate Analysis. Illinois: Wiley Inter Science.
- Ron Knutson , j.b. Pen , William T. 1995. Agricultural and Food Policy. New Jersey: Prentice Hall.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม หัวข้อ “ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ภาคการผลิต” : กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหาร”

ส่วนที่ 1 : รายละเอียดของกิจการ

กรุณาตอบแบบสอบถามในส่วนนี้อย่างครบถ้วน

1. สถานที่ประกอบการ

- 1.1 ชื่อสถานประกอบการ (ตามหนังสือรับรอง).....
จดทะเบียนเมื่อ พ.ศ. ....
- 1.2 สถานที่ตั้งสำนักงานเลขที่..... หมู่..... ซอย.....
ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... เบอร์ติดต่อ.....
- 1.3 ท่านมีโรงงานจำนวน ..... โรงงาน
- 1.4 การตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งของโรงงาน
- ใกล้ตลาด ใกล้แหล่งวัตถุดิบ
- ใกล้แหล่งชุมชน อื่น ๆ ระบุ .....

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม

- ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว)..... นามสกุล .....
- ความสัมพันธ์กับกิจการ เจ้าของ ผู้บริหาร ตำแหน่ง.....

3. รูปแบบของกิจการ

- เจ้าของคนเดียว
- ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
- บริษัทจำกัด

4. ขนาดของกิจการ

	<u>ปีเริ่มต้นกิจการ</u>	<u>ปัจจุบัน</u>
จำนวนพนักงานทั้งสิ้น (รวมเจ้าของและญาติ)	..... คน	..... คน
ทุนจดทะเบียน	..... บาท	..... บาท
สินทรัพย์ถาวร	..... บาท	..... บาท
ยอดขายต่อปี	..... บาท	..... บาท

5. ลักษณะการบริหารกิจการ

- เจ้าของเป็นผู้บริหารงานเอง
  ครอบครัวเป็นผู้บริหารงาน
 จ้างผู้อื่นมาบริหารงานทั้งหมด
  จ้างผู้อื่นมาบริหารร่วมกับเจ้าของ

6. กิจการของท่านอยู่ในหมวดการผลิตอาหารประเภทใด

- อุตสาหกรรมประมง
 ผลิตภัณฑ์แปรรูปปศุสัตว์
 ผักและผลไม้แปรรูป
 ผลิตภัณฑ์จากธัญพืช

7. ผลิตภัณฑ์ของกิจการ

กิจการของท่านมีผลิตภัณฑ์จำนวน ..... ประเภท
ได้แก่ .....

8. ปัจจุบันกิจการของท่านส่งสินค้าไปวางตลาดในแหล่งใดบ้าง

- ในอำเภอเดียวกันเท่านั้น
 ในจังหวัดเดียวกันเท่านั้น
 ในภาคเดียวกันเท่านั้น
 ในประเทศไทยทั้งหมด
 ไม่ได้ขายในประเทศไทย ระบุประเทศที่ทำการส่งออก .....

9. ลักษณะของช่องทางการขายสินค้า

รูปแบบของช่องทางการขาย	ยอดขายจากช่องทางการขาย (%)
1. ขายตรง	
2. ตัวแทนจำหน่าย	
3. ผู้ค้าส่ง	
4. คนรู้จักที่เกี่ยวข้อง	
5. พนักงาน	
6. อื่น ๆ ระบุ	

10. การประชาสัมพันธ์ของกิจการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- งานแสดงสินค้า
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- สื่อสิ่งพิมพ์
- ป้ายโฆษณา
- อื่น ๆ ระบุ .....

11. ระบบการเงินของกิจการ

1. ในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมาท่านได้ใช้แหล่งเงินทุนทั้งสิ้น ..... แห่ง โดยแบ่งประเภทของแหล่งเงินทุนได้ดังนี้

ประเภทแหล่งเงินทุน	สัดส่วนเงินทั้งหมด (%)
1. ธนาคาร	
2. บริษัทร่วมทุน	
3. ธุรกิจเข้าซื้อ	
4. ขายสดเชื่อ	
5. ขายงานองสินทรัพย์ของตน	
6. ลูกค้า/ผู้จัดส่งปัจจัย	
7. หุ้นส่วน / ผู้ถือหุ้น	
8. บุคคลในครอบครัว /ญาติ	
9. อื่น ๆ ระบุ	

2. ระบบการหมุนเวียนของเงิน

11.2.1 การจ่ายเงินของลูกค้า

ประเภทเงินหมุนเวียน	สัดส่วนเงินทั้งหมด (%)
1. เงินสด	
2. เช็ค	
3. วางบิล ..... วัน	
4. บัตรเครดิต	
5. อื่นๆ ระบุ	

11.2.2 การซื้อวัตถุดิบจากผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต

ประเภทเงินหมุนเวียน	สัดส่วนเงินทั้งหมด (%)
1. เงินสด	
2. เช็ค	
3. วางบิล ..... วัน	
4. บัตรเครดิต	
5. อื่นๆ ระบุ	

12. การรับคำแนะนำจากที่ปรึกษาภายนอก

ในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา กิจการของท่านได้รับคำแนะนำ และคำปรึกษาจากแหล่งใดบ้าง พร้อมระบุเรื่องที่ได้รับคำปรึกษา

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

13. กิจการของท่านได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรใดบ้าง

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

14. ปัญหาที่ท่านพบจากการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

15. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 : ผลการดำเนินงาน และแนวทางการปฏิบัติงานของกิจการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างของแต่ละข้อ ตามสภาพความจริงของกิจการ

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

	เป็นจริง อย่างมาก	เป็นจริง	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างมาก
1. กิจการของท่านได้รับกำไรทุกปี				
2. กระแสเงินสดของกิจการเพิ่มขึ้น และเป็นบวกมาตลอด				
3. ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สุทธิดีกว่าคู่แข่ง				
4. ยอดรวมของการขายเพิ่มขึ้นทุกปี				
5. ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด				
6. จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง				
7. ลูกค้ามีความพึงพอใจกับสินค้าอย่างมาก				
8. ส่งมอบสินค้าได้ทันเวลาที่ตกลงไว้กับลูกค้าทุกครั้ง				
9. ระบบการผลิตได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรม เช่น ISO , GMP				
10. สินค้าที่ได้จากการผลิตตรงกับที่ได้ทำการออกแบบไว้ทุกประการ				
11. รอบเวลาที่ใช้ในการผลิต และส่งสินค้าออกสู่ตลาดลดลงอย่างสม่ำเสมอ				
12. พนักงานส่วนใหญ่อุทิศตนเพื่อการทำงานอย่างเต็มที่				
13. พนักงานมีความพึงพอใจในเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับ				
14. ชุมชนให้ความร่วมมือและสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของกิจการ				
15. บริษัทเคยได้รับรางวัล หรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติจากสมาคมอาชีพ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
16. ในขณะนี้ชื่อเสียงของธุรกิจดีมาก				
17. ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักธุรกิจของท่านเป็นอย่างดี				

ส่วนที่ 3 : แนวทางการปฏิบัติงาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างของแต่ละข้อ ตามสภาพความจริงของกิจการ

1. การดำเนินกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กร

	ระดับการให้ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมของพนักงานในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร					
ผู้บริหารเปิดกว้างให้พนักงานสามารถเข้าหาเพื่อเสนอแนะ หรือแก้ไขปัญหา					
การวางแผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ของกิจการล่วงหน้า 3-5ปี					
การใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการสนับสนุนการดำเนินงานของกิจการ					
การดำเนินโครงการต่าง ๆ แบบคู่ขนานพร้อมกัน โดยเน้นการทำงานเป็นทีมแบบข้ามฝ่าย					
มีการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต					
การกำหนดงบประมาณเพื่อการวิจัย และพัฒนา โดยเฉพาะ					
มีการรวมกลุ่มกับกิจการประเภทเดียวกัน หรือสามารถเกื้อหนุนกันได้					

2. การบริหารการผลิต

	ระดับการให้ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กระบวนการผลิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ISO , GMP เป็นต้น					
การควบคุมระบบการผลิตด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เช่น CAM , CNC , Data Interchange เป็นต้น					
การจัดวางอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์					
การคิดค้น และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ					
อุปกรณ์และเครื่องจักรมีอายุการใช้งานไม่นาน (เฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี)					
การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง					
สิ่งแวดล้อมภายในโรงงาน สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย					
มีการแสวงหาผู้ขายปัจจัยการผลิต เพื่อเพิ่มทางเลือกในการจัดซื้อปัจจัย					

3. ด้านการเงิน

	ระดับการให้ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานการบัญชี และมีการตรวจสอบบัญชีทุกสิ้นปี					
มีการใช้เงินมาช่วยวิเคราะห์การดำเนินงานของกิจการ					
มีการวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า					
มีการสำรวจแหล่งเงินทุนเสมอ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน					
กิจการทราบถึงวิธีการที่จะได้มาซึ่งแหล่งเงินทุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินต่าง ๆ					

4. ด้านการตลาด

	ระดับการให้ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
มีการสำรวจความต้องการของลูกค้า และ คาดการณ์ตลาดอย่างสม่ำเสมอ					
เปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์					
มีการวางแผนวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า 5 ปี					
มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิด เพื่อให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้บริโภค					
มีการแสวงหาช่องทางในการกระจายสินค้าอย่าง สม่ำเสมอ					
มีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้า สม่ำเสมอ					
มีการทำการตลาดเชิงรุก เช่น การออกงานแสดง สินค้าต่าง ๆ					
มีการโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้า หรือเผยแพร่ ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง					

5. ด้านทรัพยากรมนุษย์

	ระดับการให้ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กระบวนการคัดสรรบุคลากรมีรูปแบบที่ชัดเจน					
พนักงานมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย สามารถรับผิดชอบงานแทนกันได้					
มีการประเมินผลการทำงานของพนักงานเป็น ประจำ					
กำหนดให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ของเวลาทำงาน					

รายละเอียดของบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ลักษณะธุรกิจ
1	บริษัท กร้าวซังเฮ้าส์ จำกัด	ทำไอศกรีม ขนมปัง และอาหารเกี่ยวกับแป้ง
2	บริษัท แกรนด์เอเชียอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	ผลิตอาหารผัก ผลไม้บรรจุกระป๋อง
3	บริษัท คอมไทย อินดัสเทรียล จำกัด	ผลิตอาหารจากเมล็ดพืช เช่น ทำเต้าหู้ ทำถั่วงอก
4	บริษัท เค เจ ซี อินเตอร์ฟู้ด จำกัด	ผลิตอาหารสำเร็จรูปจากแป้งเป็นชิ้น
5	บริษัท จุมพลฟู้ด จำกัด	อาหารกระป๋อง ปลากระป๋อง
6	บริษัท เจริญอุตสาหกรรม จำกัด	ผลิตอาหารกระป๋อง และน้ำปลา
7	บริษัท ฉัตรชัยแพทยภัณฑ์แผนโบราณ จำกัด	ผลิตและจัดจำหน่าย ยาแผนโบราณ ยาสมุนไพร เครื่องดื่มสมุนไพร อาหารเสริม เครื่องสำอางค์
8	บริษัท ชรฟ์ อินเทอร์เน็ตในชั้นแนล จำกัด	ผลิตอาหารไทย เช่น แกง ต้ม ผัด และทอด
9	บริษัท ชำนาญอาหาร จำกัด	ผลิตเครื่องปรุงรสอาหารต่าง ๆ
10	บริษัท ชันซอส อุตสาหกรรมอาหาร จำกัด	ทำเครื่องปรุงกลิ่น รส หรือเครื่องประกอบอาหาร
11	บริษัท ชันฟู๊ดส์ จำกัด	ผลิตสุราแช่ประเภทเครื่องปรุงอาหาร
12	บริษัท ชิตีฟู้ด จำกัด	ผลิตเครื่องปรุงอาหาร อาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารสำเร็จรูป เช่น น้ำจิ้มไก่ ซอสพริก ซอสผลไม้ ซอสปรุงรส ซอสผัดไท น้ำพริกแกง น้ำสลัด ต้มยำ ต้มข่า
13	บริษัท ชิปปิ้งท้อปปีคอลดริง จำกัด	ผลิตเครื่องดื่มและอาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท
14	บริษัท ซี โบนันซ่า ฟู้ดส์ จำกัด	ผลิตอาหารทะเลแช่แข็ง
15	บริษัท ซิ่งเด็กเฮงหลี จำกัด	ทำขนมปังกรอบ และอาหารจากแป้ง เช่น ข้าวเกรียบ
16	บริษัท คานิด้าส์ ควอลิตี้ ฟู้ด จำกัด	ผลิตอาหารประเภทขนมขบเคี้ยว แผ่นแป้งประกอบอาหาร และซอสบรรจุขวด
17	บริษัท ทานีโอไทย จำกัด	ผลิตอาหารสำเร็จรูป (ไส้กรอกกระทาะปิ้ง แฮม ถั่วเหลือง)
18	บริษัท ทาเลนท์ จำกัด	ทำเครื่องปรุง กลิ่น รส อาหาร
19	บริษัท ที.ซี.ยูเนี่ยน ฟู้ดส์ จำกัด	ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเช่น Calcium ,Chitosan ,Shark cartilage fish oil (emulsion)
20	บริษัท ที.วี.ฟู้ด จำกัด	ผลิตอาหารและเครื่องดื่มบรรจุภาชนะ
21	บริษัท เทสท์ แอนด์ เซนส์ จำกัด	เครื่องปรุงแต่งรสอาหาร

รายละเอียดของบริษัทที่ใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ลักษณะธุรกิจ
22	บริษัท ไทยมิรินฟู๊ด จำกัด	ผลิตซื้อสปริงรสอาหาร
23	บริษัท ไทยลีฟู่ เกษตรภัณฑ์ จำกัด	ทำเครื่องปรุงรสอาหารจากน้ำตาลและนมผง
24	บริษัท ไทยวิกเตอร์ฟู๊ด จำกัด	ทำอาหารสำเร็จรูป เช่น มันทอด ข้าวโพดคั่ว
25	บริษัท ไท้อี้อาหารเพื่อสุขภาพ จำกัด	อาหารสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูป เครื่องดื่ม
26	บริษัท นวพล อินคัสทรี จำกัด	ผลิตยาแผนโบราณ และผลิตอาหารสำเร็จรูป
27	บริษัท โฟรสเซ่น มารีน โปรดักส์ จำกัด	ผลิตอาหารทะเลแช่แข็ง
28	บริษัท แม่ประยูร อาหารไทย จำกัด	ทำผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์ เช่น แหนม ไส้กรอก หอยจืด ลูกชิ้น
29	บริษัท วี.ไทยฟู๊ดโปรดักท์ จำกัด	ทำอาหารจากสัตว์น้ำ และภาชนะบรรจุที่ผนึก และอากาศเข้าไม่ได้ เช่น มันปูเสวย มันกุ้งเสวย ทำเครื่องเค็มจากพืช เช่น ซาไทย ทำขนมทอบแก๊ง เช่น ลอดช่อง ซ่าหริ่ม เครื่องปรุงกลิ่นรสและสีของอาหาร เช่น ซอสพริก นำพริกเผา กระเทียมเจียว หอมเจียว
30	บริษัท สาลีกิจ	ผลิตอาหารเสริมจากถั่วเหลือง(นมถั่วเหลือง)
31	บริษัท แหนมไบโอเทค จำกัด	ผลิตอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ เช่น แหนม หมูยอ
32	บริษัท เอฟ.ซี.พี. จำกัด	ผลิตอาหารเสริมจากหัวพืชและเมล็ดพืช เช่น กระเทียมแคปซูล ฯลฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์	นาย นราธร ปานดี
วันเดือนปีเกิด	วันพฤหัสบดีที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2522
ประวัติการศึกษา	
ปี พ.ศ. 2531-2537	ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)
ปี พ.ศ. 2541-2545	ศึกษาระดับปริญญาตรีที่ คณะเศรษฐศาสตร์ สาขา ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ปี พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย